

БЮЛЕТЕНЬ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

Засновник:
Національна асоціація
кредитних спілок України

Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №10354 від 06.09.2005 року

Виходить з квітня 2005 року

Передплатний індекс —
94634

Випускаючий
редактор — Оксана Гайдук

Дизайн, макетування
та верстка — Андрій Козинець

Передрук
можливий лише
з посиланням на "Бюлетень
кредитних спілок України"

Національна асоціація
кредитних спілок України

Адреса:
вул. В.Чорновола, 25, 19-ий
поверх, к.49, Київ, 01135
тел./факс: (044) 501-18-75
електронна адреса:
unascu@unascu.org.ua

ЗМІСТ НОМЕРА:

НОВОРІЧНЕ ПРИВІТАННЯ

Новорічне привітання Президента НАКСУ 2

ЗАСІДАННЯ РАДИ НАКСУ

Засідання Ради НАКСУ 3

У КОЛІ ДРУЗІВ

Сочинение на не заданную тему 4

Вміти вислухати людину до кінця - велике мистецтво 6

КРАКСС "Єдність": "Спасибо за то, что вы есть" 8

Ми впевнені у наших спілчанах 9

Ми працюємо для людей 10

ПІДСУМКИ ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Підсумки діяльності кредитних спілок за 9 місяців
2013 року (за офіційною інформацією Нацкомфінпослуг).... 11

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ

Аналіз фінансової звітності кредитних спілок -
членів НАКСУ за 9 місяців 2013 року 16

ДО 20-РІЧЧЯ НАКСУ

Спільні фінансові фонди НАКСУ 31

З ЖИТТЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Кредитный союз "Ля Риба":
"Мы не коллеги, мы - братья" 38

Порядних людей - більшість 42

АНОНСУЄМО ПОДІЮ

Без мови немає нації 44

ПОРАДИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Кошти, на які не може бути звернено стягнення 45

СУДОВА ПРАКТИКА

Вимушена заміна боржника у зобов'язаннях 48

БАЙКИ МАРІЧКИ ЗОЗУЛІ

Стара байка на новий лад 50

НОВОРІЧНИЙ КАЛЕЙДОСКОП

Як святкує планета 51

ПРИВІТАННЯ ПРЕЗИДЕНТА

Шановні друзі,
колеги!

Ми стоїмо на порозі Нового 2014 року. І, аналізуючи рік, що минає, можемо сказати, що він був сповнений напруженої праці, нового досвіду та досягнень. Переважна більшість кредитних спілок — членів НАКСУ показала зростання активів та інших фінансових показників у порівнянні минулим роком, а понад половини спілок навіть змогли перевищити розмір активів докризового рівня. Звісно, у роботі кредитних спілок існує і чимало перешкод, у тому числі створених штучно. Вони можуть бути подолані нашими спільними зусиллями та за бажання держави повернутися обличчям до кредитних спілок і усвідомити їхню роль як важливої складової фінансової системи України, що працює для покращення добробуту нації.

Значного оптимізму додає й небувалий сплеск громадської активності та небайдужість людей, які сьогодні відкрито виступають за прозорість державної політики, викорінювання бюрократизму, подолання корупції, дотримання прав і свобод громадян, та самовіддано борються за європейське майбутнє.

Наступного, 2014 року ми відзначатимемо двадцяті річницю від заснування НАКСУ, більшість членів якої вже відсвяткували або наближаються до своїх десятих, п'ятнадцятих, а деякі й до двадцятих річниць. А це вчергове і переконливо доводить їх надійність, корисність та незамінність, що є найкращою характеристикою, незважаючи на те, що їм доводиться працювати у мінливих,

а інколи й непередбачуваних умовах.

Дякуючи усім кредитним спілкам — членам НАКСУ, колегам, друзям за подвижницьку працю, постійну підтримку і взаємоповагу, напередодні новорічних та різдвяних свят хочемо побажати, щоб новорічний бій курантів став вісником оновлення, справдження мрій і сподівань. Нехай новий рік нашого життя розпочнеться зі світлої надії кожного з нас на щасливе прийдешнє! Бажаємо здоров'я, родинного щастя, достатку і благополуччя, успіхів у нашій спільній справі! Запевняємо, що і надалі будемо стояти на сторожі інтересів кредитних спілок та їх членів!

**Петро Козинець,
Президент Національної асоціації
кредитних спілок України
від імені Ради НАКСУ,
Наглядового комітету та
Виконавчої дирекції НАКСУ**

ЗАСІДАННЯ РАДИ НАКСУ

11 грудня 2013 року відбулось чергове засідання Ради Національної асоціації кредитних спілок України. На зборах були присутні члени Ради НАКСУ: Анатолій Занюк, Юрій Ковальов, Олена Кочерга, Олег Арсьонов, Василь Попович, Олена Макрідіна, Наталія Панчищенко, Оксана Булаєнко, Ігор Кріль, Тетяна Хлопоніна, Ганна Семенчук, Ігор Мустафаєв, Микола Чумаков, Ірина Костюченко, Марія Кишинська, Юрій Юраник, Людмила Васюхно, Зіновій Ковбель; члени Наглядового комітету НАКСУ: Ірина Боголюбова, Олена Грузіна, Ірина Махник, Володимир Науменко, Енвер Махсудов, Олена Маковій; Виконавча дирекція НАКСУ: Петро Козинець, Людмила Кравченко, Катерина Калустова.

На розгляд Ради було винесено наступні питання: затвердження протоколу попереднього засідання Ради НАКСУ; звіт Виконавчої дирекції за період, що пройшов після останнього засідання Ради НАКСУ; звіт про виконання бюджету НАКСУ за 11 місяців 2013 року; проект бюджету НАКСУ на 2014 рік; прийом кредитних спілок в НАКСУ; різне.

Звітуючи про роботу Виконавчої дирекції за останній період, Президент НАКСУ Петро Козинець зазначив, що за результатами обробки звітних даних кредитних спілок за 9 місяців члени НАКСУ показали зростання по абсолютній більшості показників від 3 до 10 відсотків. Далі присутніх було проінформовано про проведені міжнародні заходи, організовані НАКСУ та роботу Навчально-методичного центру НАКСУ з організації навчання. Окремо Президент

НАКСУ зупинився на питаннях взаємодії з державним регулятором та проблемах, які існують з цього приводу. Була надана інформація про конкретні заходи Виконавчої дирекції в даному напрямку.

Після заслуховування звіту Виконавчої дирекції НАКСУ за останній період віцепрезидент НАКСУ Людмила Кравченко ознайомила присутніх з виконанням бюджету НАКСУ за 11 місяців 2013 року та постатейно представила проект бюджету на 2014 рік. Після обговорення було взято до відома інформацію про хід виконання бюджету на поточний рік та затверджено плановий бюджет НАКСУ на 2014 рік з урахуванням поправок на прохання членів Ради НАКСУ щодо збільшення фінансування служби внутрішніх ревізій.

Після обговорення бюджетних питань члени учасники засідання розглянули питання про прийом кредитних спілок в члени НАКСУ. Згідно з рішенням Ради членами НАКСУ стали КС „Фастів-Інвест” (м. Фастів) зі спеціальним статусом, КС „Шанс-2010” (м. Луганськ) та КС „Кредит-сервіс” (м. Сімферополь). Крім того, Рада НАКСУ прийняла цілий ряд інших рішень з питань життєдіяльності організації.

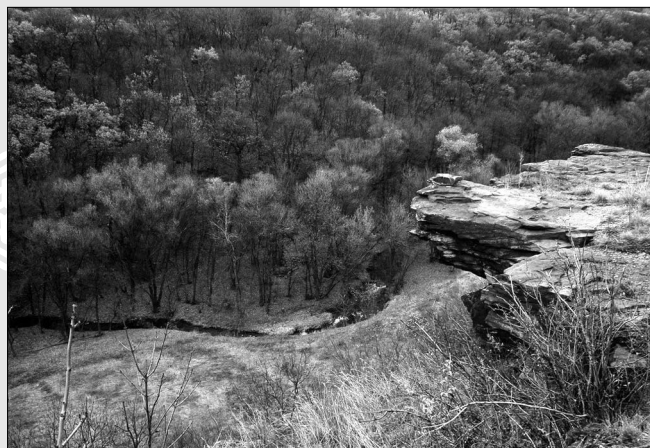

У КОЛІ ДРУЗІВ

СОЧИНЕНИЕ НА НЕ ЗАДАННУЮ ТЕМУ: "ЭТОТ ГОРОД САМЫЙ ЛУЧШИЙ ГОРОД НА ЗЕМЛЕ, ОН КАК БУДТО НАРИСОВАН МЕЛОМ УГЛЕМ НА СТЕНЕ..."

Город Брянка, Луганская область, Украина. Что вы знаете о нём? Правильный ответ — НИЧЕГО.

Брянка — не Ванкувер, конечно, и, слава Богу, пока не Гунканджима (Япония), у нас не сохранились следы древности и нет памятников архитектуры. У нас нет ничего, что могло бы привлечь банального туриста, нас самих едва ли можно назвать патриотами своего города, но рассказать вам о нём мы должны. Не волнуйтесь, мы сделаем это нескучно, і вибачте, що не державною мовою.

Город наш старше нашего кредитного союза всего на три сотни лет, и ведет свою историю с 1696 года с поселений запорожских казаков — тогда были основаны первые поселения Кальмиусской паланки Запорожской Сечи. Уже в XVII веке наша земля перестала быть казацкой вольницей, став собственностью отдельных помещиков. В XIX

веке были открыты месторождения каменного угля. А потом — как у всех: 1913 год — пик экономического развития Российской империи, революция, гражданская война, а дальше... Дальше вы знаете. В XXI веке из индустриального и перспективного наш город превратился в «Планету Шелезяка». Из двенадцати (!) шахт сейчас работает только две.

В нашем городе нет театров, да что там театров, у нас нет кинотеатра, зато наш город подарил миру великого русского актёра Бориса Чиркова. У нас нет консерваторий и филармоний, но в нашем городе родился композитор Павел Аедоницкий. А в 1971 году в нашем городе киностудией «Мосфильм» был снят художественный фильм «Антрацит» — эдакий бонус городу — остаться на киноплёнке в истории. Ещё в нашем городе есть уникальное место — Марьин Утёс, которое является Меккой альпинистов нашего края. Кроме того, в нашем городе в разное время родились наши родители, которые потом родили нас, мы жили в одном доме, росли в одном дворе, учились в одной школе, а по жизни пошли каждый своей дорогой, но эти дороги в разное время сошлись в кредитном союзе «Добродий». Нас трое.

Нас... трое... женщин...

Вопреки всему, работаем мы, процветая,
Кредиты выдавая «на-гора».

Одна — кассир, главбух другая...

А третья... а третья просто голова...

Мы любим свой город до отторжения от обиды и злости за то, что погибает всё то, что когда-то радовало глаз, за то, что когда-то цветущий город умирает, за то, что дети не ругаются матом, а разговаривают на нём, за то, что молодёжь пьёт и нелепо умирает, за то, что это НАШ ГОРОД, в котором мы родились, выросли, любим, родились наши дети, живём, работаем и возвращаемся...

P.S. Необыкновенный новогодний рецепт от КС «Добродий»: Возьмите двенадцать месяцев года и хорошо очистите их от негатива: зависти, ненависти, огорчений, жадности, упрямства, эгоизма и равнодушия. Затем отдельно возьмите каждый месяц, разрежьте его на три равные части, и равномерно наполните: одну треть любимой и высокооплачиваемой работой, другую — отличным времяпрепровождением с близкими, а третью — любовью, радостью и весельем. К получившейся смеси добавьте три стакана оптимизма, большую горсть позитивного настроения, горсточку веры, пару ложек терпения, сдобрите все зернами толерантности, вежливости и внимания. Получившееся блюдо залейте любовью и украсьте хорошим настроением. Подавайте ежедневно с гарниром из тёплых слов и добрых улыбок. Кушайте на здоровье! Удачного вам 2014 года!

**Коллектив кредитного союза
«Добродий» (г. Брянка)**

ВМІТИ ВИСЛУХАТИ ЛЮДИНУ ДО КІНЦЯ - ВЕЛИКЕ МИСТЕЦТВО

2013 рік на завершенні. Для кредитної спілки „Теребовля” — це завершується 16-ий рік роботи, який відходить в історію, і кожен з них був чудовий по-своєму. Починаючи з перших років діяльності, які були періодом інтенсивного навчання професіоналами НАКСУ, ми були завжди успішними, за що їм щира вдяка! А навчання в Польщі (Гданську), Канаді (Торонто), науково-практичні — в Туреччині, Єгипті, Італії — це ковток повітря, який не дозволить людині хандрити в роботі.

Я економіст, бухгалтер і фінансист за освітою, а тому я люблю роботу в кредитній спілці. Люблю свій молодий колектив, який так старається і хоче, щоб кожна добра справа була підмічена, а слова „дякую” я не жалію. Демократичні підходи до працівників породили повну відповідальність за якість роботи, а це дуже важливо.

Число членів нашої кредитної спілки сягає 6500 чоловік. Люди приходять не тільки, щоб здійснити операцію, а й поговорити, порадитися. Фактор довіри спрацьовує силь-

но. В той час як у нашому невеликому містечку працюють 6 банків і 2 кредитні спілки, у нас завжди людно. Членство нашої спілки — це еліта, робітники, фермери і підприємці нашого міста і району. З ними легко і цікаво працювати. Ми вислуховуємо тисячі історій про їхнє життя, і тому я завжди себе ловлю

на думці, що це велике мистецтво — вміти вислухати людину до кінця. Тому, хто це вміє — віддача не забариться, це аксіома. Спробуйте!

Ми ніколи не мали на меті бути великими, організовувати філії: на мою думку, це головний біль. Навпаки, ми мали чергу бажаючих стати членом КС, а пізніше — вкладником. І життя показує, що ми не помилилися.

Саме тому за підсумками Національного бізнес-рейтингу, зокрема, серед підприємств — лідерів Тернопільської області за результатами загальнодержавного статистичного

же, щоб ці побажання, сказані в останні хвилини року, що йде, здійснилися!

З Новим 2014 роком і Різдвом Христовим! Будьте здорові, впевнені у завтрашньому дні, нехай ваша нелегка праця в кредитному русі буде оцінена! Нехай усі ваші проблеми вирішаться, негаразди згинуть, а все задумане збудеться! Щастя вам!

**Станіслава Шахоріна, Голова
правління кредитної спілки
„Теребовля”**

ранжування суб'єктів господарської діяльності кредитна спілка „Теребовля” отримала „Золото рейтингу”, а серед підприємств — лідерів України — „Срібло рейтингу”.

Шановні друзі! В останній день старого року сядьте біля новорічної ялинки і побажайте одне одному вголос, щоб в Новому 2014 році ми дивилися в наше майбутнє з надією і сподіваннями, щоб наші діти і онуки змогли отримати європейську освіту, щоб зарплата і пенсія була, як у Європі, щоб лікування і дороги були, як у Європі! І дай, Бо-

КРАКСС "ЄДНІСТЬ": "СПАСИБО ЗА ТО, ЧТО ВЫ ЕСТЬ"

В целом уходящий год был для нашего кредитного союза средним — без стремительных взлетов и падений. Мы сработали не в убыток, а могли бы и лучше. Но тому препятствует ряд факторов, в том числе массовое распространение банковских кредитных карт. Из-за этого нишу в кредитовании, которую всегда занимали кредитные союзы, начинают занимать банки. Обидно, что на самом деле такой метод привлечения заемщиков — обман, люди еще не научились считать скрытые проценты, вследствие чего многие оказываются вынужденными работать на погашение задолженности. Наш же кредитный союз сегодня работает со своими постоянными проверенными заемщиками, с теми, кто был с нами все 18 лет существования нашего учреждения.

Во 2-м квартале этого года общим собранием мы исключили 2000 человек из членов нашего кредитного союза — тех, кто не пользовался нашими услугами. Причина кроется в затратной части на отправку писем, аренду зала и т.д. На сегодня с нами остались 700 человек, которые являются активными членами. Я считаю, что на данный момент наращивать капитал уже нет смысла, поскольку он станет мертвым грузом.

Наверное, как и все, в работе мы сталкиваемся с чередой препятствий, потому самое мое большое предновогоднее пожелание — чтобы нам не мешали, тогда мы могли бы нормально работать. Вот, скажем, моя первая специализация — врач, и повышение квалификации я проходил раз в 5 лет. Теперь как финансист я должен проходить обучение 2 раза в 3 года — по финансовому мониторингу и как председатель правления. Хотя я не

думаю, что это более ответственная работа в плане безопасности человеческой жизни.

У нас много нареканий на работу ОГИ-Сов, практически бездействуют милиция и госказначейство. В этом году мы уже около 10 раз письменно обращались в органы прокуратуры, а также Генеральную прокуратуру Украины по поводу бездеятельности этих органов. И лишь таким образом удастся вернуть долги. Должен отметить, что после обращения в высшую инстанцию нам ответили на все наши обращения, на некоторые даже неоднократно. В текущем году были привлечены к уголовной ответственности за подделку документов двое членов нашего кредитного союза.

Но оставим в прошлом все недоброе, забудем обиды и с оптимизмом посмотрим вперед, ощущая неотвратимость праздничного веселья. В преддверии новогодних и Рождественских праздников я хочу поздравить коллег и пожелать, чтобы в новом году всем нам работалось как можно лучше, чтобы работа доставляла радость и удовлетворение, а также поблагодарить НАКСУ за то, что она есть, потому что всегда есть к кому прийти посоветоваться и получить всестороннюю поддержку.

**Председатель правления
КРАКСС «ЄДНІСТЬ»
В.А. Камалин**

МИ ВПЕВНЕНІ У НАШИХ СПІЛЧАНАХ

У КОЛІ ДРУЗІВ

За 17 років наполегливої праці ми можемо пишатися сформованим, професійним колективом фахівців, які вчасно і на належному рівні надають консультацію членам кредитної спілки «Надія», та всім, хто бажає приєднатися до нашої дружньої сім'ї. Чому сім'ї? А тому, що більшість наших членів вважають, що атмосферу, в якій ми працюємо, можна порівняти з тією, що панує у дружній щасливій сім'ї, яка побудована на засадах довіри. Коли у 2008 році, під час нестабільної економічної ситуації в країні, члени КС продовжували розміщувати свої заощадження у нашій кредитній спілці «Надія», це означало, що вони нам довіряють, як справжні друзі. І ми, в свою чергу, позичаючи кошти, довіряли членам спілки, адже були впевнені: отриманий кредит позичальник неодмінно поверне.

Крім робочих моментів, ми стараємося урізноманітнити життя наших членів невеличкими подорожами. Нам дуже приємно було почути відгук одного із перших наших позичальників: «Керівництво КС «Надія» дбає про те, щоб ми не лише задовольняли свої фінансові потреби, але й культурно відпочивали». Для прикладу: цього року колектив спілки разом із членами побували на Всеукраїнській Патріаршій прощі до Галицької Чудотворної ікони Матері Божої в с. Кринос. Пізніше була організована поїздка на Міжнародну церковну прощу з нагоди освячення Патріаршого Собору Воскресіння Христового, а також ми провели екскурсію по цікавих історичних місцях Києва. Хоча дорога була нелегкою, всі члени нашої кредитної спілки залишилися задоволеними і вдячними за нагоду побувати в Києві, адже багато хто з них ще жодного разу не відвідував столиці.

Нам приємно здійснювати маленькі мрії наших членів. Ми будемо старатися і надалі спільними зусиллями організовувати подібні заходи. Адже ми створені і працюємо на благо наших членів. В теперішній нелегкий час колектив КС «Надія» та члени спілки підтримуємо одне одного добрим словом, усмішкою, як справжні друзі.

**Колектив кредитної спілки
„Надія” (м. Тлумач)**

КОЛИ ВЕРСТАВСЯ НОМЕР. 5 грудня 2013 в залі «Еліта» готельного комплексу «Русь» (м. Київ) в рамках нагородження переможців V Всеукраїнського конкурсу «Банк року–2013», I Міжнародного конкурсу «Лідер з впровадження інноваційних технологій і рішень для сучасного бізнесу», II Міжнародного конкурсу «Банк року СНД, Балтії, Грузії–2013» відбулася урочиста церемонія нагородження лауреатів I Міжнародного конкурсу «Лідер фінансового і фондового ринків–2013» за версією журналу «Банкір».

За результатами конкурсу «Лідер фінансового і фондового ринків–2013» в номінації «Найбільш стабільна кредитна спілка» переможцем стала кредитна спілка «Надія» з м. Тлумача Івано-Франківської області. Почесну нагороду та диплом Голові правління КС „Надія” Марії Кишинській вручала Віце-президент НАКСУ з питань саморегульованості Катерина Калустова. Варто зазначити, що у цьогорічних конкурсах, де вшановували кращі банки, інвестиційні, аудиторські, лізингові, управляючі компанії, пенсійні фонди, фірми, що працюють на ринку Forex, ломбарди, майданчики з торгівлі цінними паперами та фондові брокери, кредитна спілка „Надія” стала єдиним переможцем серед усіх кредитних спілок.

Національна асоціація кредитних спілок України щиро вітає колег з нагородою!

МИ ПРАЦЮЄМО ДЛЯ ЛЮДЕЙ

Нашу кредитну спілку „Самопоміч” було створено у вересні 1996 року, на фінансовому ринку України ми працюємо вже 17-й рік. 2013 рік ми закінчуємо з гарними фінансовими показниками, про що свідчить їх щомісячний аналіз, виконуємо усі нормативи.

Ми працюємо для людей з відкритою душею. До нас приходять не лише по фінансові послуги, але й за порадою, приміром, як вийти з певної критичної ситуації фінансового характеру.

До цього річного Міжнародного дня кредитних спілок ми готувалися завчасно. Були виготовлені привітальні вівіски, усіх відвідувачів спілки у цей день чекав щедрий стіл із солодощами, чаєм та сувеніри. Ми опублікували у місцевій пресі привітання для членів нашої кредитної спілки, і дуже приємно було читати у наступному номері газети теплі відгуки людей. Ми дуже раді з цього приводу, бо черговий раз переконалися, що робимо дуже велику справу для наших членів, для нашого району. Ми обслуговуємо мешканців Бучацького, Монастириського районів, діють дві філії нашої спілки, на сьогодні маємо понад 8 тисяч членів.

Ми працюємо для громади, і у своїй роботі велику увагу приділяємо просвіті. Так, до Дня Святого Миколая ми складаємо списки дітей-сиріт для привітань. Наша кредитна спілка створена на базі греко-католицької громади. У нашому місті Бучачі є колегіум ім. Святого Йосафата при монастирі отців Василіян, ми майже щороку надаємо допомогу дітям, котрі навчаються у цьому колегіумі, і даруємо подарунки у День Святого Миколая, а теж даруємо подарунки дітям-сиротам і дітям з неблагополучних сімей.

Наша кредитна спілка бере активну

участь в громадському житті нашого району, надаючи фінансову допомогу: Музею “Меморіалу”, Монастирю о.о. Василіян, товариству “Лемківщина”, Всеукраїнському об’єднанню ветеранів УПА, фонду милосердя і здоров’я, гуртку “Діти Марії”, центру юнацької та дитячої творчості “Сузір’я” (для придбання костюмів), товариству політв’язнів і репресованих. Посильну допомогу надала спілка церкві “Святої Покрови”, а також у будівництві каплички між селами Перемола — Старі Петликівці по дорозі, яка веде до с. Зарваниці Маріїнського духовного центру, що у Тернопільській області, і вже отримали запрошення на її відкриття. Також ми виділяли кошти для створення музею ім. В. Чорновола, який відкрив двері для відвідувачів минулого року.

Члени нашої кредитної спілки задоволені нашою роботою, щиро дякують нам за прозорість і доступність послуг, ввічливість і порядність, про що роблять записи в книзі відгуків. А ми запевняємо їх і вас, що кредитна спілка “Самопоміч” у м. Бучач і в подальшому буде добре працювати, збереже високий рівень довіри своїх спілчан і заслужений авторитет у кредитному русі України.

На наступний рік бажаємо усім щастя, успіхів, здійснення всіх задумів, здоров’я на довгі роки, нашим колегам — мати гарних позичальників та вкладників, бажаємо, щоб 2014 рік усі зустрічали у піднесеному настрої зі світлими помислами та добрими намірами!

**Голова правління
КС „Самопоміч” (м. Бучач)
Н.М. Клебан**

ПІДСУМКИ ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК ЗА ПЕРШЕ ПІВРІЧЧЯ 2013 РОКУ (за офіційною інформацією Нацкомфінпослуг)

Станом на 30.09.2013 у Державному реєстрі фінансових установ обліковувалось 628 кредитних спілок. Відбулося збільшення їх кількості на 14 одиниць або на 2,3%. Темпи приросту зумовлені зростанням довіри населення та доступністю отримання кредитів у кредитних спілках завдяки їх певним перевагам над банківським кредитуванням.

Територіальне розміщення кредитних спілок України зображено на рис. 1.

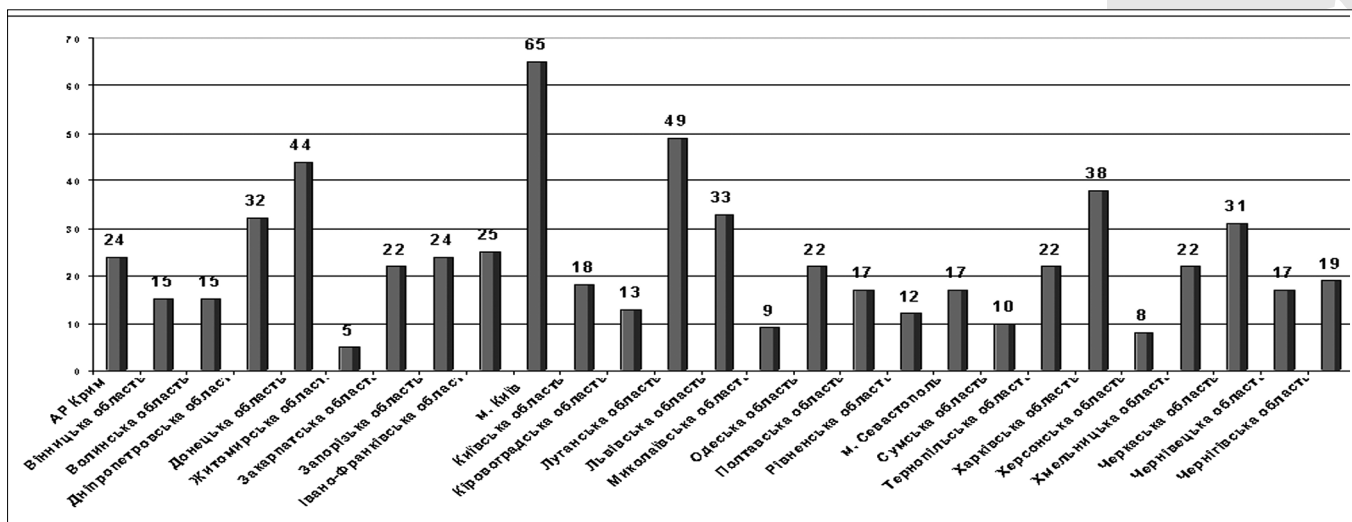

Рис. 1 Територіальне розміщення кредитних спілок станом на 30.09.2013

Результати діяльності кредитних спілок та динаміка основних показників їх діяльності станом на 30.09.2012-2013 рр. наведені в табл. 1.

Таблиця 1. Динаміка основних показників діяльності кредитних спілок

	Станом на 30.09.12	Станом на 30.09.13	Темпи приросту, % станом на 30.06.13/ станом на 30.06.12
Кредитні спілки			
Кількість зареєстрованих кредитних спілок	614	628	2,3%
Кількість членів КС (тис. осіб)	1 150,9	978,7	-15,0%
Кількість членів КС, які мають внески на депозитних рахунках на кінець періоду (тис. осіб)	45,1	45,5	0,9%
Кількість членів КС, які мають діючі кредитні договори (тис. осіб)	271,9	232,5	-14,5%
Загальні активи (млн. грн.)	2 730,2	2 807,2	2,8%
Кредити, надані членам КС (залишок на кін. періоду) (млн. грн.)	2 581,9	2 621,7	1,5%
Внески членів КС на депозитні рахунки (залишок на кін. періоду) (млн. грн.)	1 285,6	1 363,3	6,0%
Капітал (млн. грн.)	1 171,6	1 169,2	-0,2%

За результатами звітного періоду 2013 року, як і раніше, більшість кредитних спілок (313) об'єднує невелику кількість членів - до 1 000 осіб. При цьому, достатньо велика кількість кредитних спілок (176) об'єднує від 1 000 до 10 000 членів. Розподіл кредитних спілок за кількістю членів зображено на рис. 2.

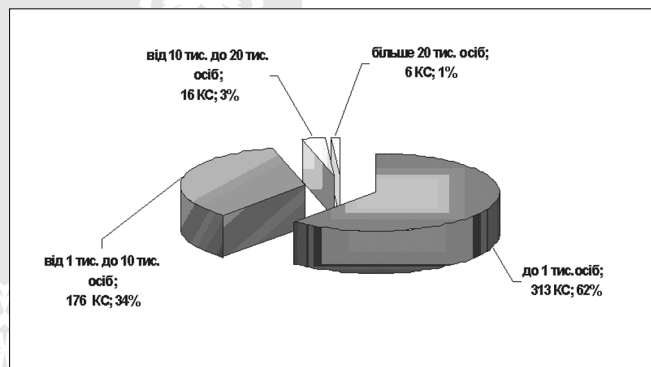

Рис. 2. Групування кредитних спілок за кількістю членів станом на 30.09.2013 (згідно зі звітними даними, що подано 511 кредитними спілками)

Станом на 30.09.2013 кількість членів кредитних спілок становить 978,7 тис. осіб, з яких 232,5 тис. осіб (23,8 %) - члени кредитних спілок, які мають діючі кредитні договори, та 45,5 тис. осіб (4,6%) - члени кредитних спілок, які мають внески (вклади) на депозитних рахунках (рис. 3).

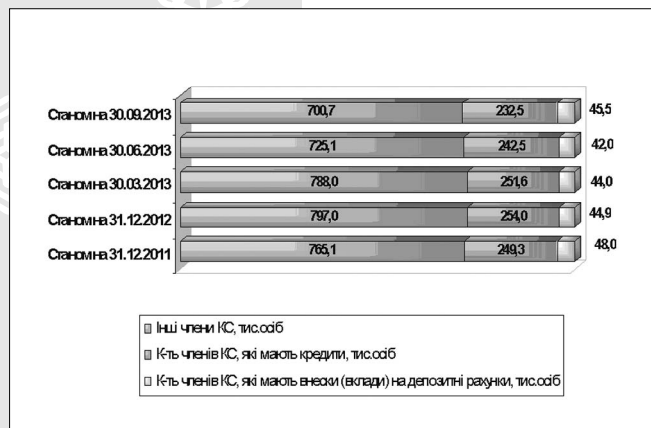

Рис. 3. Динаміка кількості членів кредитних спілок за 2011 рік - 9 місяців 2013 року

Частка членів КС, що не є вкладниками, станом на 30.09.2013 становить 933,2 тис. осіб або 95,4%, порівняно з аналогічними датами 2012 та 2011 років зменшилася несуттєво і залишається значною (станом на 30.09.2012 - 1105,8 тис. осіб (96,1%), станом

на 30.09.2011 - 1014,4 тис. осіб (95,5%). Однак такі члени мають вирішальну кількість голосів та безпосередній вплив на прийняття управлінських рішень у кредитних спілках.

У цілому система кредитних спілок демонструє збільшення основних показників діяльності (рис. 4.).

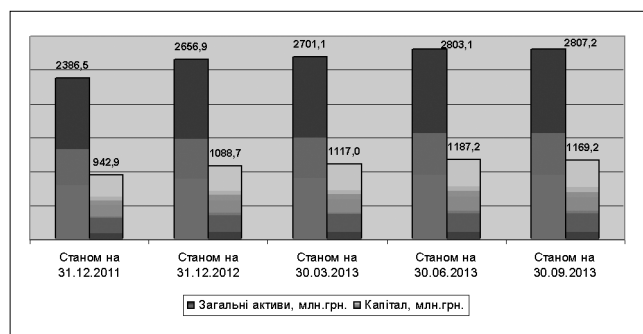

Рис.4. Динаміка основних показників діяльності кредитних спілок у 2011 році - 9 місяців 2013 року

Загальний обсяг активів кредитних спілок станом на 30.09.2013 становить 2 807,2 млн. грн. і збільшився на 77,0 млн. грн. або на 2,8% порівняно з аналогічним періодом 2012 року (станом на 30.09.2012 - 2 730,2 млн. грн.).

Загальний обсяг капіталу кредитних спілок станом на 30.09.2013 становить 1 169,2 млн. грн. та порівняно з відповідною датою минулого року зменшився на 2,4 млн. грн. або на 0,2%.

Загальний капітал сформовано за рахунок:

- пайових внесків членів кредитних спілок - 60,3% (705,5 млн. грн.);
- резервного капіталу - 35,5% (415,0 млн. грн.);
- додаткового капіталу - 4,4% (51,3 млн. грн.).

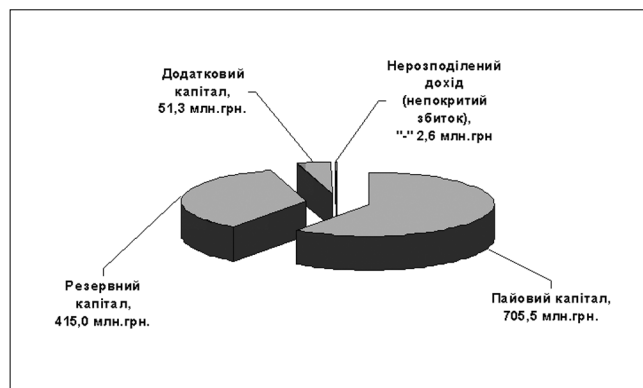

Рис.5. Структура капіталу за 9 місяців 2013 року

Групування кредитних спілок за обсягом активів станом на 30.09.2013 наведено в табл. 2.

Таблиця 2. Розподіл кредитних спілок за обсягом їх активів станом на 30.09.2013

Групи кредитних спілок за обсягом активів	Обсяг активів групи кредитних спілок, млн. грн.	Кількість кредитних спілок, що належать до кожної групи	Частка кредитних спілок, що належать до кожної групи, %	Частка активів, що належать до кожної групи
більше 100 млн. грн.	491,3	3	0,6	17,5
50 -100 млн. грн.	471,4	7	1,4	16,8
10 - 50 млн. грн.	872,0	46	9,0	31,1
5 - 10 млн. грн.	378,9	56	10,9	13,5
1 - 5 млн. грн.	530,7	215	42,1	18,9
до 1 млн. грн.	62,9	184	36,0	2,2
ВСЬОГО	2807,2	511	100%	100%

Дані таблиці 2 свідчать, що в загальному обсязі активів найбільшу частку (31,1%) становить група із 46 кредитних спілок (9,0% від кількості кредитних спілок, які подали звітні дані за 9 місяців 2013 року) з обсягом активів від 10 до 50 млн. грн. При цьому, на частку трьох кредитних спілок (0,6%) припадає 17,5% активів кредитних спілок від загального обсягу.

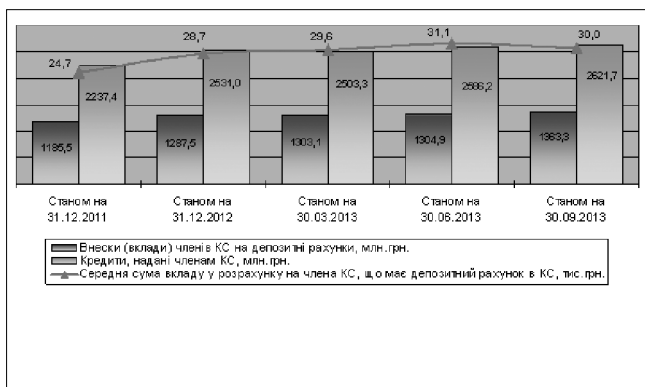

Рис. 6. Динаміка кредитування та залучення внесків членів кредитних спілок у 2011 році - 9 місяців 2013 року.

Станом на 30.09.2013 на депозитних рахунках членів кредитних спілок обліковувалось вкладів на загальну суму 1 363,3 млн. грн., що перевищує показник відповідного періоду 2012 року на 6,0%. Середня сума внесків на депозитні рахунки становить 30

тис. грн. (станом на 30.09.2012 - 28,5 тис. грн., станом на 30.09.2011 - 24,8 тис. грн.).

Зростання вкладів (внесків) членів кредитної спілки на депозитні рахунки у цілому

та у розрахунку на одного члена кредитної спілки свідчить про зростання довіри населення до кредитних спілок як до депозитних установ.

Кредити, надані членам кредитних спілок, також збільшилися на 1,5% (39,8 млн. грн.) порівняно з минулим роком і становлять 2 621,7 млн. грн. Середній розмір одного кредиту має тенденцію до збільшен-

ня та станом на 30.09.2013 становить 11,3 тис. грн. (на 30.09.2012 - 9,5 тис. грн., на 30.09.2011 - 8,7 тис. грн.).

Показник частки простроченої заборгованості у кредитному портфелі кредитних спілок протягом 2011 - 9 місяців 2013 року має незначні коливання, у поточному році тримається на рівні 17,0%. Така ситуація свідчить про ефективність проведення кредитними спілками заходів щодо підвищення якості кредитного портфеля та запровадження жорсткого кредитного моніторингу.

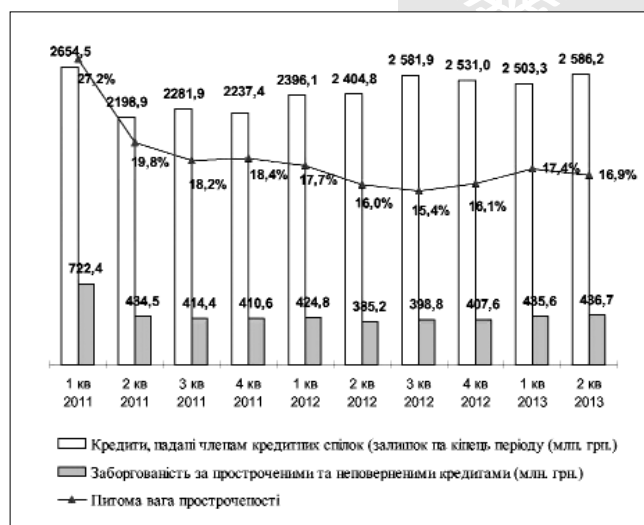

Рис. 7. Питова вага прострочених кредитів у кредитному портфелі кредитних спілок за 2011 - 9 місяців 2013 року

Станом на 30.09.2013 загальна сума заборгованості 232,5 тис. членів кредитних спілок, які мали діючі кредитні договори, становила 2 621,7 млн. грн., тобто середній борг по кредиту на кожного позичальника - 11,3 тис. грн.

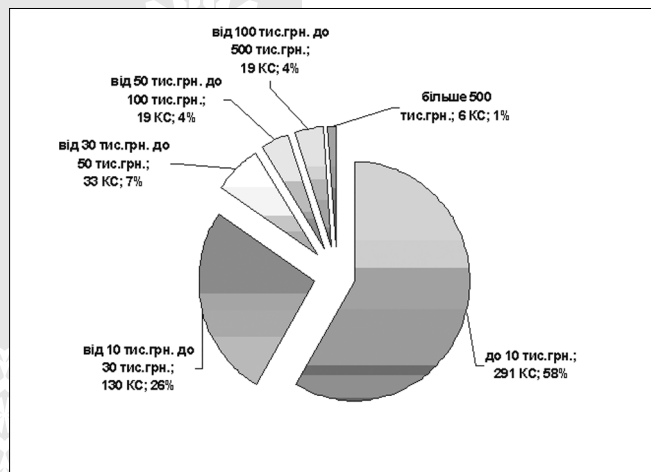

Рис. 8. Групування кредитних спілок за середньою заборгованістю по наданих кредитах на 1 позичальника за результатами 9 місяців 2013 року

Із загальної кількості кредитних спілок, які подали звітні дані за 9 місяців 2013 року (511), мають заборгованість членів-позичальників за наданими кредитами 498 кредитних спілок (97,5%). З них у 291 кредитній спілці (58,4%) показник середнього обсягу заборгованості по наданих кредитах на одного позичальника менший 10,0 тис. грн. Питома вага активів таких кредитних спілок у загальному обсязі активів становить 1 273,6 млн. грн. (45,4%).

У четвертій частини кредитних спілок (130) показник середньої заборгованості на одного позичальника - від 10 до 30 тис. грн. Частка активів таких кредитних спілок у загальному обсязі активів становить 494,2 млн. грн. (17,6%).

Істотну частку в активах кредитних спілок (13,5%) мають спілки, середня заборгованість на одного позичальника у яких коливається від 100 до 500 тис. грн., та середня заборгованість на одного позичальника у яких більше 500 тис. грн. (14,2%). У трьох кредитних спілках показник середньої заборгованості перевищує 1 млн. грн.

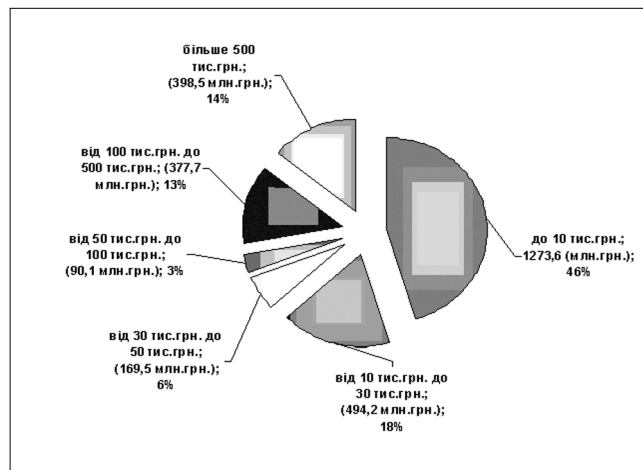

Рис. 9. Групування кредитних спілок за обсягами активів залежно від показника середньої заборгованості на 1 позичальника за результатами 9 місяців 2013 року

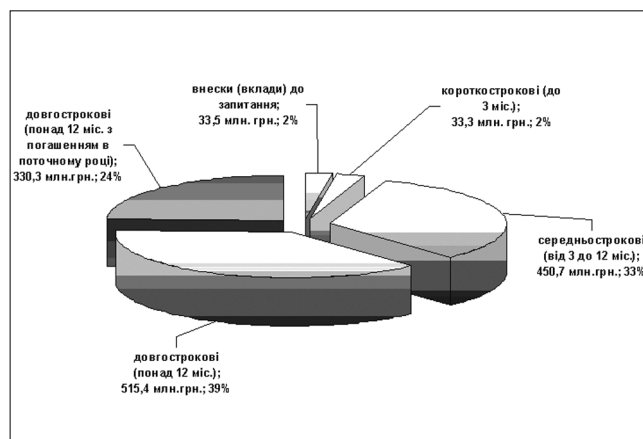

Рис.10. Структура депозитного портфеля кредитних спілок станом на 30.09.2013

У структурі депозитного портфеля кредитних спілок найбільшу частку мають довгострокові внески (вклади) (понад 12 місяців) 845,7 млн. грн. (63%), в тому числі внески понад 12 місяців з погашенням в поточному році 330,3 млн. грн. (24%).

Істотну частку 33% (450,7 млн. грн.) становлять середньострокові внески (вклади) на депозитні рахунки (від 3 до 12 місяців).

Внески до запитання та внески (вклади) на депозитні рахунки на строк до 3 місяців становлять по 3%.

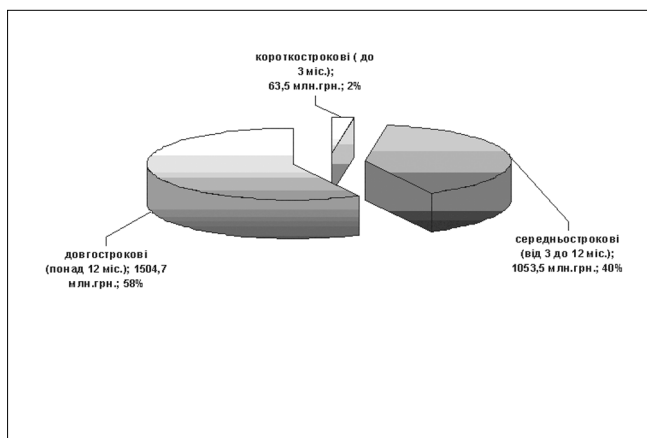

Рис.11. Структура кредитного портфеля кредитних спілок станом на 30.09.2013.

Станом на 30.09.2013 у кредитному портфелі найбільшу частку 57,4% (1 504,7 млн. грн.) становлять кредити з терміном погашення понад 12 місяців. Також значну частку (40,2%) мають кредити з терміном погашення від 3 до 12 місяців. Частка кредитів з терміном погашення до 3 місяців у загальному кредитному портфелі становить 2,4%.

У структурах кредитного та депозитного портфелів кредитних спілок найбільші частки припадають на кредити та депозити строком понад 12 місяців та від 3 до 12 місяців.

Найбільшим попитом у населення користуються споживчі кредити, частка яких становить 59,8% або 1 565,6 млн. грн. (рис. 12), які включають в себе такі види кредитів:

- на придбання автотранспорту - 46,7 млн. грн. (2,9%);
- на придбання аудіотехніки, відео- та побутової техніки - 59,5 млн. грн. (3,8%);
- на інші потреби - 1 459,4 млн. грн. (93,2%).

Друге місце посідають кредити, надані на придбання, будівництво та ремонт нерухомого майна - 24%. Кредитування ведення селянських та фермерських господарств, як і в попередні періоди, має незначну частку в загальному обсязі виданих кредитів.

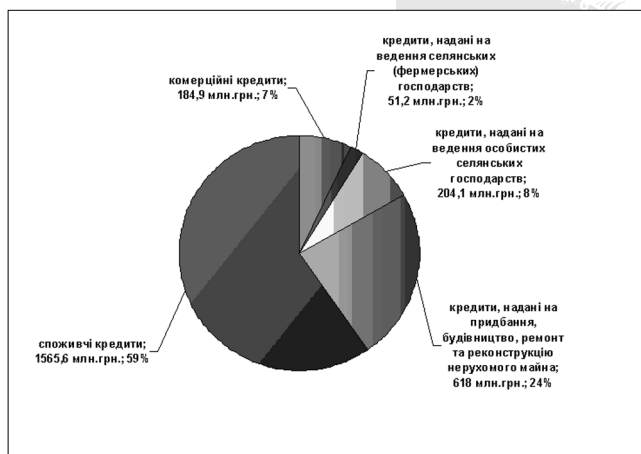

Рис. 12. Структура кредитів за видами станом на 30.09.2013

Діапазон середньозважених відсоткових ставок за кредитами, які надані членам кредитних спілок, досить широкий. Найбільша кількість кредитних спілок (156) надають кредити за середньозваженою ставкою в межах від 40% до 50% річних (табл. 3). Більше половини кредитних спілок надають своїм членам кредити за відсотковою ставкою в межах від 30% до 50% річних.

Таблиця 3.
Розподіл кредитних спілок за середньозваженими відсотковими ставками за кредитами станом на 30.09.2013

Інтервали відсоткових ставок	Кількість кредитних спілок, які подали звітні дані за 9 місяців 2013 року	Частка від загальної кількості кредитних спілок, %
До 10 %	29	5,7%
10%-20%	18	3,5%
20%-30%	52	10,2%
30%-40%	124	24,3%
40%-50%	156	30,5%
50%-60%	65	12,7%
60%-70%	43	8,4%
70%-80%	11	2,2%
Більше 80%	13	2,5%
Всього	511	100,0

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ ЗА 9 МІСЯЦІВ 2013 РОКУ

Членами НАКСУ станом на 01.10.2013 є 139 кредитних спілок. У розрахунках даних, приведених на одну кредитну спілку, враховується 131 кредитна спілка - член НАКСУ, що подали звітні дані за 9 місяців 2013 року. У зв'язку зі зміною порядку подання звітності з 1

кварталу 2012 року - поданням звітності через веб-інтерфейс регулятора, доступ до якого мають лише кредитні спілки, включені до Державного реєстру фінансових установ, дані по кредитних спілках, які виключені з реєстру, у цьому аналізі відсутні.

ЗВЕДЕНИЙ РЕЙТИНГ ВСІХ КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ

Таблиця 1. Рейтингові показники кредитних спілок, що є членами НАКСУ

Категорія	Назва показника бальної оцінки	Мета	30.09.2012		31.12.2012		31.03.2013		30.06.2013		30.09.2013	
			Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал
ДОХОДНІСТЬ	Балансовий прибуток до активів	>0	-0,8%	-10	-1,5%	-10	-1,2%	-10	-2,2%	-10	-2,4%	-10
	Доходи до витрат	>100%	116,2%	10	101,8%	10	114,2%	10	110,4%	10	105,5%	10
КАПІТАЛ	Резерви до активів	>=11%	26,8%	10	27,5%	10	27,8%	10	26,6%	10	26,4%	10
	Прострочені до власного капіталу	<30%	66,3%	3	63,5%	3	63,6%	3	64,3%	3	65,8%	3
	Капітал до активів	>=30%	32,8%	10	33,8%	10	35,5%	10	38,0%	10	37,8%	10
	Власний капітал до активів	>=10%	15,8%	10	15,9%	10	16,4%	10	15,9%	10	15,7%	10
АКТИВИ	Доходні активи до платних зобов'язань	>115%	139,5%	5	142,1%	5	144,3%	5	152,5%	5	152,7%	5
	Доходні активи до активів	90%	85,9%	4	85,7%	4	84,7%	3	84,5%	3	85,4%	4
	Основні засоби до активів	3-5%	3,9%	5	4,1%	5	3,8%	5	3,6%	5	3,5%	5
	Кредити до активів	85%	94,3%	4	94,1%	4	91,8%	4	91,5%	4	92,3%	4
	Чисті кредити до активів	85%	83,4%	5	82,5%	5	80,5%	5	80,8%	5	81,7%	5
ПРОСТРОЧЕНІСТЬ	Працюючі кредити до активів	>80%	76,7%	2	76,7%	2	74,2%	2	74,5%	2	75,0%	2
	Прострочені до кредитів	<4%	9,6%	1	8,3%	1	8,4%	1	8,5%	1	9,2%	1
	Прострочені до активів	<3,5%	6,7%	1	5,8%	2	6,3%	1	6,4%	1	6,6%	1
ЛІКВІДНІСТЬ	Ліквідні активи до активів	10%	17,3%	4	18,3%	4	19,5%	4	18,7%	4	17,8%	4
	Разом			64		65		63		63		64

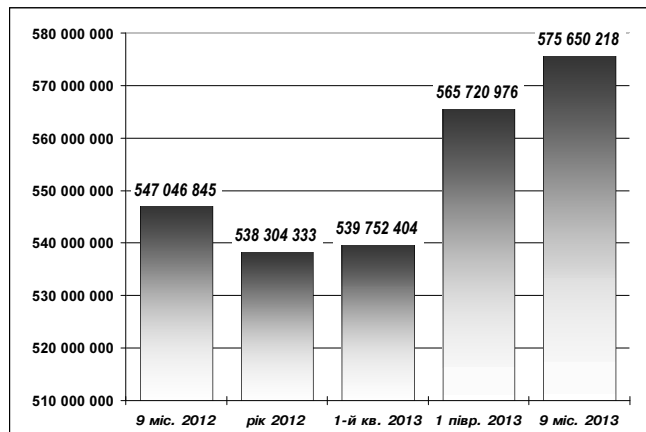
Третій квартал 2013 року характеризується зростанням активів та збільшенням кредитного портфеля. При цьому на розмір капіталу вплинуло отримання однією спілкою у третьому кварталі значного збитку, що відбилося не тільки на співвідношенні балансового прибутку до активів, а й на співвідношенні капіталу та власного капіталу до активів.

Відповідно, зменшилось співвідношення доходів другого кварталу до витрат цього ж періоду, що призвело до зростання питомої ваги непокритого збитку до загальних активів. Незважаючи на це, в цілому система кредитних спілок - членів НАКСУ за результатами 3 кварталу 2013 року має оцінку "добре".

ЗВЕДЕНІ ДАНІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК — ЧЛЕНІВ НАКСУ (ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ)

■ АКТИВИ

Діаграма 1. Сумарні активи кредитних спілок (грн.)

Активи кредитних спілок - членів НАКСУ на 01.10.2013 склали 575 650 218 грн., що свідчить про зростання сумарних активів протягом третього кварталу майже на 10 млн. грн., а у порівнянні з аналогічним періодом минулого року - на 28,6 млн. грн. (5%). З початку року сумарні активи кредитних спілок - членів НАКСУ зросли на 7%.

Уявлення про наявну структуру активів кредитних спілок - членів НАКСУ дає наступна таблиця:

Таблиця 2. Структура кредитних спілок — членів НАКСУ за активами

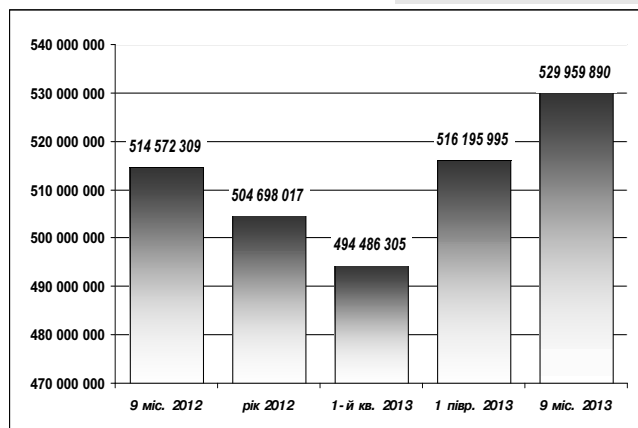
	Кількість КС	% від загальної кількості КС	Активи	% від загальної суми активів	Середні активи по групі КС
Менше 100 тис. грн.	5	3,82%	214 166	0,04%	42 833
Від 100 до 500 тис. грн.	13	9,92%	3 376 125	0,59%	259 702
Від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	15	11,45%	10 552 568	1,83%	703 505
Від 1 до 2 млн. грн.	33	25,19%	48 605 326	8,44%	1 472 889
Від 2 до 5 млн. грн.	36	27,48%	122 522 908	21,28%	3 403 414
Понад 5 млн. грн.	29	22,14%	390 379 125	67,82%	13 461 349
Всього	131	100%	575 650 218	100 %	4 394 276

У третьому кварталі 2013 року середні активи кредитних спілок - членів НАКСУ продовжили зростання і досягли станом на 1 жовтня 2013 року 4 394,3 тис. грн. Отже, протягом третього кварталу середні активи зросли на 75,8 тис. грн., а протягом 12 місяців - на 250 тис. грн.

Найчисленніші групи кредитних спілок - спілки з розміром активів від одного до 5 мільйонів грн., таких спілок в НАКСУ біля 53% від загальної кількості, в них акумульовано майже 30% активів системи. В той же час, 22% спілок з активами понад 5 млн. грн. акумулюють 68% активів системи, а на 25% від загальної кількості кредитних спілок з активами менше 1 млн. грн. припадає лише 2% активів.

■ КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ

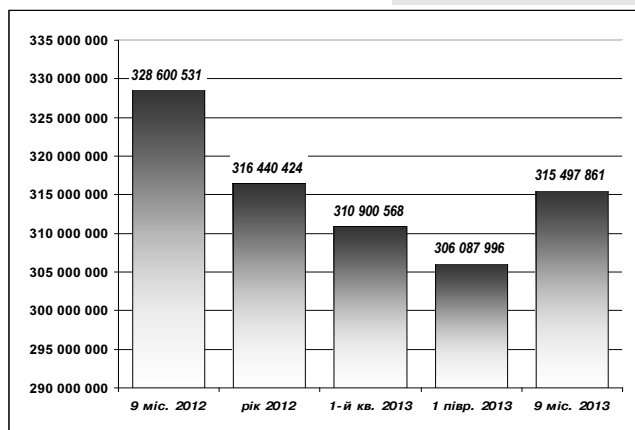
Діаграма 2. Кредитний портфель кредитних спілок (грн.)

Кредитний портфель кредитних спілок - членів НАКСУ у третьому кварталі 2013 року збільшився на 2,7% і на 01.10.2013 року склав 529 959 890 грн. Протягом 12 місяців кредитний портфель збільшився на 3%.

■ ЗАОЩАДЖЕННЯ

Діаграма 3. Заощадження членів кредитних спілок (грн.)

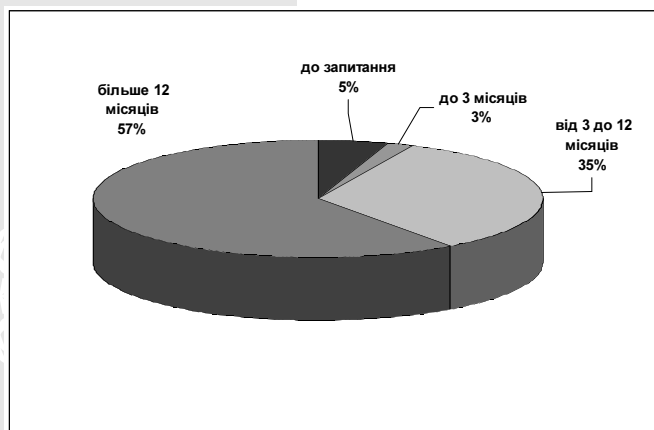
У третьому кварталі 2013 року заощадження членів кредитних спілок на депозитні рахунки зросли майже на 9,5 млн. грн. порівняно з другим кварталом 2013 року, і склали 315,5 млн. грн.

Активи кредитних спілок фінансуються за рахунок внесків (вкладів) на депозитні рахунки на 54,8%, що на 5,3% менше, ніж на 01.10.2012 р.

Втім внески (вклади) членів КС на депозитні рахунки залишаються вагомим джерелом коштів у кредитних спілках - членах НАКСУ. Від процентних ставок за цими вкладками залежать, в основному, процентні ставки за кредитами.

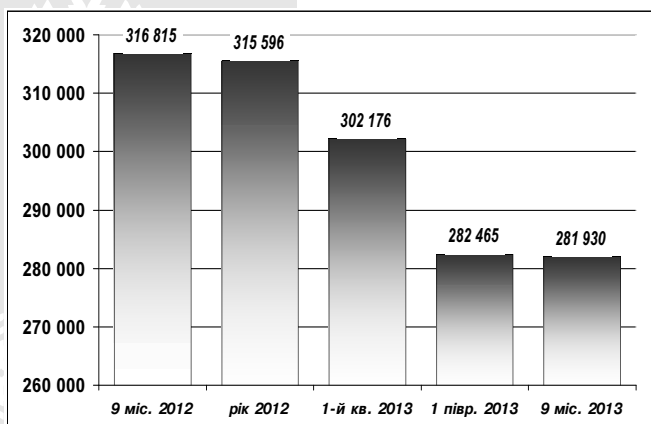
Структура вкладів на депозитних рахунках у третьому кварталі 2013 р. порівняно з другим кварталом 2013 року не змінилася.

Діаграма 4. Структура вкладів на депозитні рахунки

■ КІЛЬКІСТЬ ЧЛЕНІВ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Діаграма 5. Кількість членів кредитних спілок

Протягом третього кварталу 2013 р. кількість членів кредитних спілок зменшилася ще на 535 осіб у порівнянні з другим кварталом і, станом на 01.10.2013 склала 281 930 осіб. Протягом останніх 12 місяців кількість членів кредитних спілок зменшилась на 11%. Такий підхід свідчить про мобілізацію активної частини членства кредитними спілками - членами НАКСУ.

Наступна таблиця розкриває структуру кредитних спілок - членів НАКСУ за кількістю членів спілок станом на 01.10.2013.

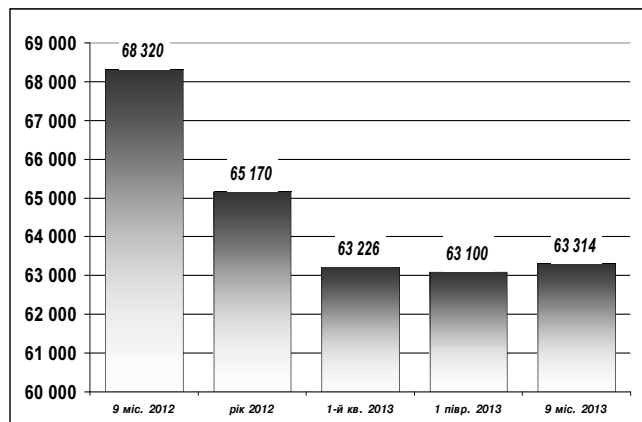
Таблиця 3. Структура кредитних спілок за кількістю членів

Кількість членів	Кількість КС	% від загальної кількості КС	Кількість членів КС	% від загальної кількості членів
Менше 100	4	3,05%	326	0,12%
від 100 до 500	35	26,72%	9 390	3,33%
від 500 до 1000	23	17,56%	15 764	5,59%
від 1000 до 2000	30	22,90%	42 310	15,01%
від 2000 до 5000	24	18,32%	75 268	26,70%
понад 5000	15	11,45%	138 872	49,25%
	131	100%	281 930	100 %

Структура кредитних спілок - членів НАКСУ за кількістю членів у третьому кварталі залишається майже незмінною. Група спілок, в яких обслуговується від 100 до 500 осіб (35 спілок), залишається найчисленнішою за кількістю. При цьому, майже 50 % членів обслуговуються у великих кредитних спілках з кількістю членів понад 5000 осіб. В кредитних спілках з кількістю членів до 1000 осіб обслуговується лише 9,04 % загальної кількості членства, в той же час, кількість таких спілок складає 47,33 % від загальної кількості КС - членів НАКСУ.

■ КІЛЬКІСТЬ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ

Діаграма 6. Кількість позичальників кредитних спілок

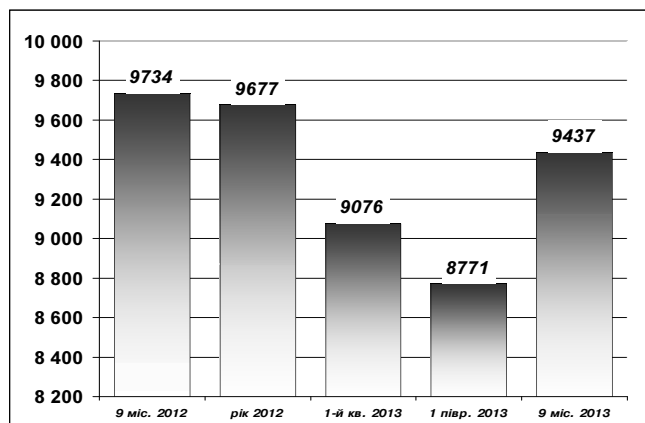
У третьому кварталі простежується зростання загальної кількості позичальників, на 01.10.2013 їх кількість склала 63 314 осіб. В той же час, за 12 місяців вона зменшилась більше ніж на 5 тисяч осіб. Зменшення кількості позичальників одночасно з ростом кредитного портфеля свідчить про зростання середнього розміру кредитів. Так, станом на 30 вересня 2013 року середній розмір кредитів складав 8 370 грн. Порівняно з аналогічним періодом попереднього року середній розмір кредиту збільшився на 838 грн. Таким чином, протягом останніх 12 місяців простежується стійка тенденція зростання середнього розміру кредиту незалежно від коли-

вань загальної суми кредитного портфеля кредитних спілок - членів НАКСУ.

■ КІЛЬКІСТЬ ВКЛАДНИКІВ

Кількість вкладників кредитних спілок у третьому кварталі зросла порівняно з другим кварталом на 7,6 % і на кінець кварталу їх кількість становила 9 437 осіб. Протягом 12 місяців кількість вкладників зменшилась на 3 %.

Діаграма 7. Кількість вкладників кредитних спілок

Отже, в процесі аналізу членства виділяються три групи кредитних спілок:

- Спілки, в яких обслуговується менше 1000 осіб;
- Спілки, в яких обслуговується від 1000 до 5000 осіб;
- Спілки, в яких обслуговується понад 5000 осіб.

Розглянемо активи цих груп кредитних спілок, відображені у наступній таблиці.

Таблиця 4. Структура кредитних спілок — членів НАКСУ за активами

Кількість членів	Кількість КС	Кількість членів КС	Активи	Середні активи по групі КС	Кількість позичальників	Кількість вкладників
Менше 1000	62	326	82 563 652	1 331 672	6 078	1 004
від 1000 до 5000	54	42 310	317 652 938	5 882 462	28 839	3 933
понад 5000	15	138 872	174 433 628	11 628 909	28 397	4 500
	131	281 930	574 650 218	4 386 643	63 314	9 437

Підсумовуючи наведену інформацію, можна констатувати наступне: кредитні спілки - члени НАКСУ можна об'єднати у три групи, які дуже подібні до груп режимів

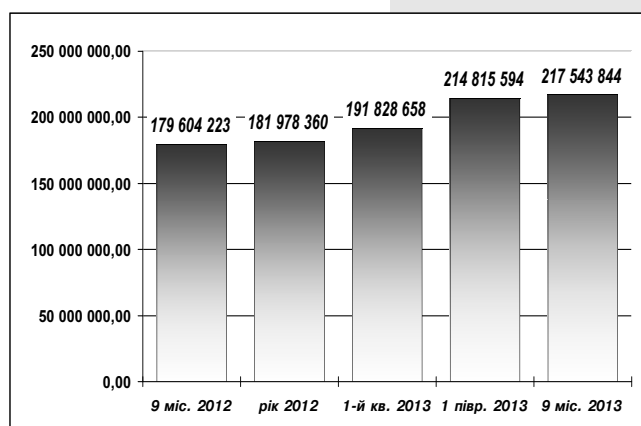
регулювання, визначених Нацкомфінпослуг. 47,3% кредитних спілок з невеликим розміром активів об'єднують 9% загальної кількості членів; група кредитних спілок, де 9,5% позичальників і 10,6% вкладників, за суттю близька до третьої групи режимів регулювання. Друга група - 41,2% кредитних спілок, яка об'єднує 41,7% загальної кількості членів (45,6% позичальників і 41,7% вкладників) - близька до другої групи режимів регулювання. Питома вага активних членів (співвідношення кількості вкладників та позичальників до загальної кількості членів спілки) в цих групах складає 28%.

Група спілок, яка об'єднує понад 5000 членів, найменша за кількістю - 11,5% від загальної кількості кредитних спілок - членів НАКСУ, має найвищий розмір середніх активів, в ній сконцентровано найбільше членів - 49% від загальної кількості і найбільше вкладників - 47,7%, а частка позичальників, що припадає на цю групу, складає 44,9%. Ця група аналогічна до першої групи режимів регулювання. Питома вага активних членів по цій групі складає 24%.

▶ КАПІТАЛ КРЕДИТНИХ СПІЛОК — ЧЛЕНІВ НАКСУ

■ СУМАРНИЙ КАПІТАЛ

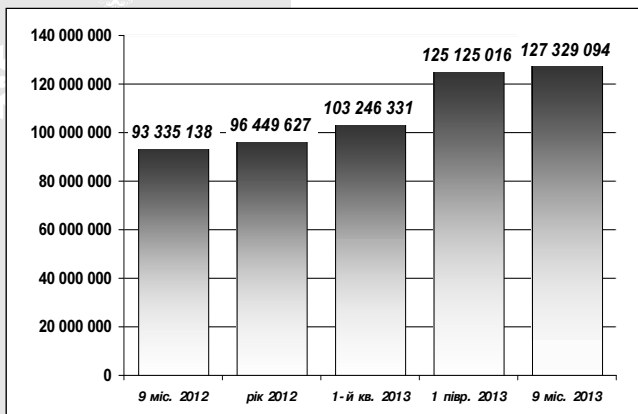
Діаграма 8. Сумарний капітал кредитних спілок (грн.)

Сумарний капітал кредитних спілок у третьому кварталі продовжував зростати і склав 217,5 млн. грн., що на 2,7 млн. грн. більше, ніж у другому кварталі 2013 року. Протягом 12 місяців року сумарний капітал збільшився на 37,9 млн. грн. (21,1 %).

ПАЙОВИЙ КАПІТАЛ

Діаграма 9. Пайовий капітал кредитних спілок (грн.)

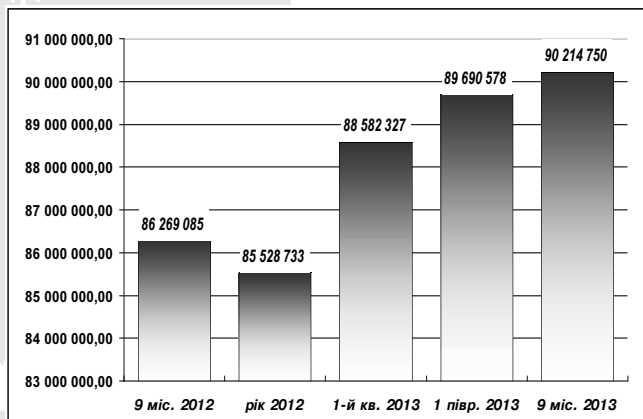

Основною складовою капіталу кредитних спілок лишається пайовий капітал, питома вага якого у складі загального капіталу дорівнює 58,5 %. На 01.10.2013 року сумарний пайовий капітал склав 127 329 094 грн., що на 2,2 млн. грн. більше, ніж його значення на 01.07.2013 р., та на 34 млн. грн. (36%) більше, ніж на 01.10.2012 р.

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ

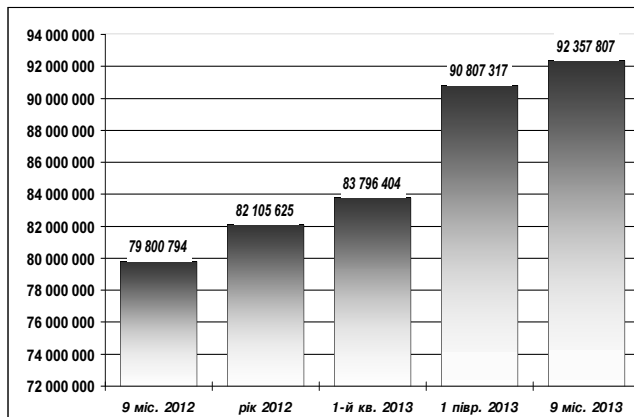
У третьому кварталі 2013 року власний капітал кредитних спілок - членів НАКСУ збільшився на 0,5 млн. грн. і склав 90,2 млн. грн. За останні 12 місяців власний капітал зріс на 4,5%.

Діаграма 10. Власний капітал кредитних спілок (грн.)

РЕЗЕРВНИЙ КАПІТАЛ

Діаграма 11. Резервний капітал кредитних спілок (грн.)

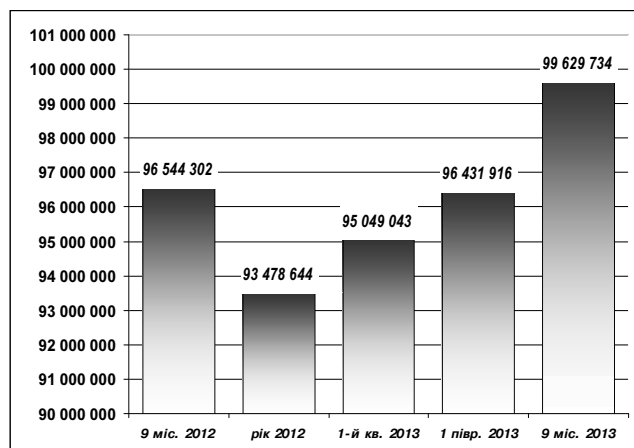
На 01.10.2013 сумарний резервний капітал склав 92 357 807 грн., що на 12,6 млн. грн. більше, ніж його значення на 01.10.2012 р., і на 1,5 млн. грн. більше, ніж на початок третього кварталу 2013 р.

ЯКІСТЬ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ

СУМА ПРОСТРОЧЕНИХ КРЕДИТІВ

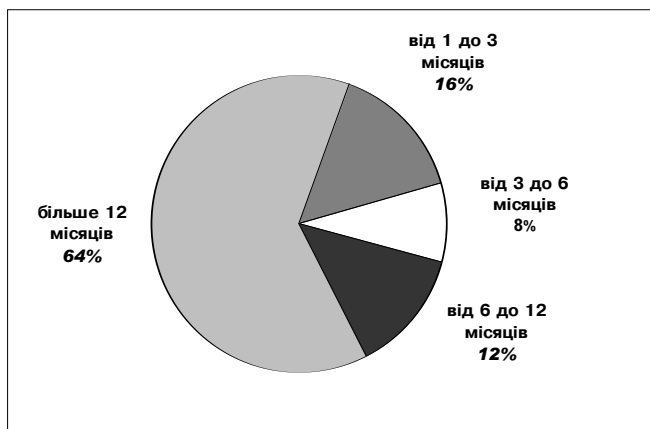
У третьому кварталі 2013 року сума прострочених кредитів, порівняно з минулим кварталом, збільшилася на 3,3% і склала 99,6 млн. грн. За останні 12 місяців цей показник збільшився на 3,1 млн. грн. Отже, протягом року рівень прострочення лишився незмінним - 18,8% від загальної суми кредитного портфеля на 1 жовтня 2012 року і 18,8 % - на 1 жовтня 2013 року.

Діаграма 12. Сума прострочених кредитів (грн.)

Наступна діаграма дає уявлення про структуру прострочених кредитів:

Діаграма 13. Структура прострочених кредитів

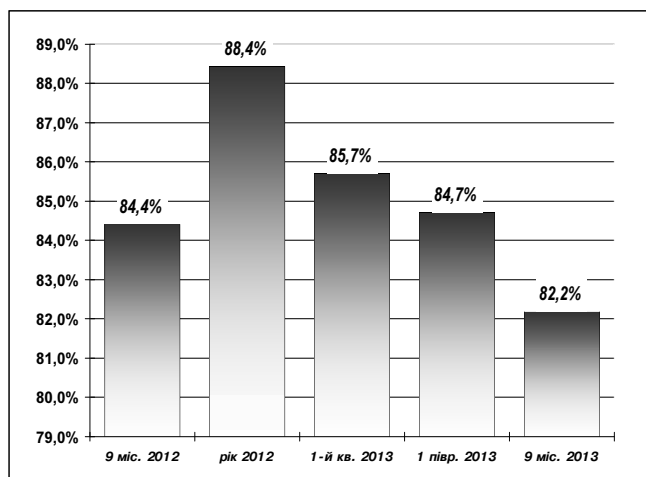

В структурі прострочених кредитів продовжують переважати прострочені кредити терміном більше 12 місяців, їх питома вага, порівняно з минулим кварталом, у загальній простроченості зросла на 1% і склала 64 %. Відповідно, питома вага кредитів, прострочених від 6 до 12 місяців, зменшилася на 1% і склала 12% від загальної суми прострочених кредитів.

Подальші діаграми відображають динаміку співвідношень РЗПВ до нормативного значення, простроченості до власного капіталу, а також співвідношення суми прострочених кредитів, не покритих РЗПВ, до кредитного портфеля по системі в цілому.

■ ДОСТАТНІСТЬ РЗПВ

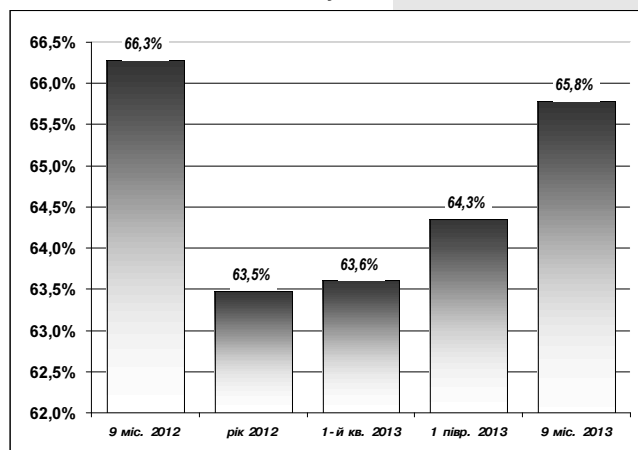
Діаграма 14. Достатність резерву забезпечення покриття втрат від неповернених кредитів (в процентах до нормативного значення)

Співвідношення фактично сформованого РЗПВ до його нормативного значення у третьому кварталі зменшилося, і на 01.10.2013 р. достатність РЗПВ, в процентах до нормативного значення, склала 82,2 %, що на 2,5 % менше, ніж станом на 01.07.2013 року. Протягом 12 місяців достатність РЗПВ зменшилася на 2,2%.

■ СПІВВІДНОШЕННЯ ПРОСТРОЧЕНИХ КРЕДИТІВ ДО ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

Діаграма 15. Співвідношення прострочених кредитів до власного капіталу

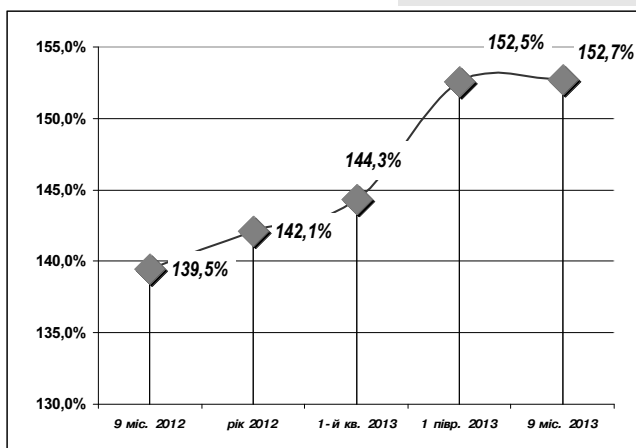

У третьому кварталі 2013 року внаслідок зростання загальної суми прострочених кредитів співвідношення прострочених кредитів до власного капіталу збільшилося і склало 65,8 %. При цьому, за останні 12 місяців цей показник зменшився на 0,5%.

▶ ДОХОДИ ТА ВИТРАТИ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НАКСУ

■ ДОХОДНІ АКТИВИ ДО ПЛАТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

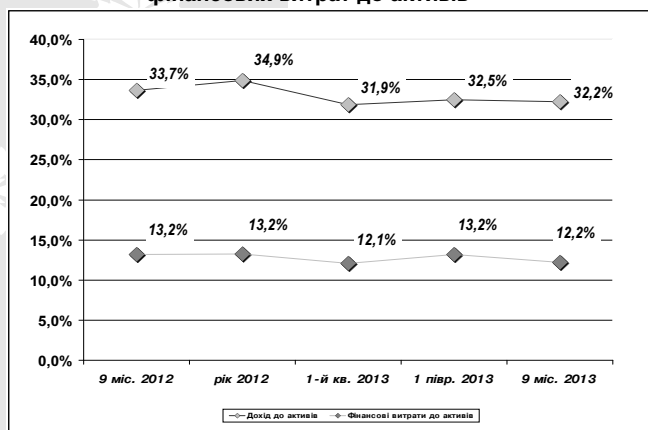
Діаграма 16. Співвідношення доходних активів до платних зобов'язань (нормативне значення: не менше 100%)

У третьому кварталі 2013 року уповільнилося зростання співвідношення між доходними активами та платними зобов'язаннями, що пояснюється вищезгаданим зростанням заощаджень. При цьому, за останні 12 місяців це співвідношення зросло на 13,2 % і досягло 152,7 %. Таке співвідношення надає кредитним спілкам можливість встановлення конкурентних процентних ставок на ринку кредитування.

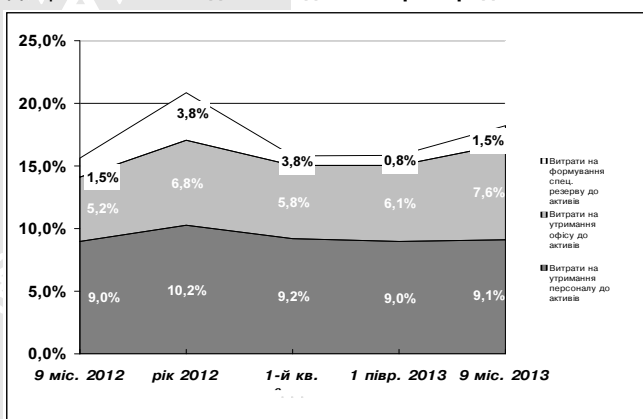
■ ДОХІД ДО АКТИВІВ, ФІНАНСОВІ ВИТРАТИ ДО АКТИВІВ

Діаграма 17. Співвідношення доходу до активів та фінансових витрат до активів

■ РОЗПОДІЛ ЗА ВИДАМИ ВИТРАТ

Діаграма 18. Розподіл за видами витрат кредитних спілок

Рівень доходності активів протягом останніх 12 місяців майже не змінився, в той час як рівень їх вартості зменшився на 1%. Таке співвідношення забезпечує кредитним спілкам джерела як покриття операційних витрат, так і адекватної капіталізації.

Продовжують переважати витрати на утримання персоналу порівняно з витратами на формування спецрезерву та витратами на утримання офісу. На 01.10.2013 р. витрати на утримання персоналу склали 9,1 % від активів, що на 7,6 % більше за витрати на формування РЗПВ, які, в свою чергу, зросли, порівняно з другим кварта-

лом, майже вдвічі і складають 1,5 %.

Втім, для різних категорій кредитних спілок як структура витрат в цілому, так і структура операційних витрат має певні особливості, про що свідчать дані наступних таблиць.

Таблиця 4. Загальна структура витрат кредитних спілок, %

Розмір активів	до 100 тис. грн.	від 100 до 500 тис. грн.	від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	від 1 до 2 млн. грн.	від 2 до 5 млн. грн.	понад 5 млн. грн.	Разом по НАКСУ
Процентні витрати разом	0,0%	4,8%	9,9%	22,5%	35,4%	40,6%	36,9%
Операційні витрати разом	100,0%	84,7%	67,0%	61,7%	47,2%	49,2%	50,5%
Витрати на формування РЗПВ	0,0%	5,4%	12,0%	6,7%	11,4%	1,7%	4,5%
Витрати на формування резервного капіталу	0,0%	0,1%	1,0%	1,5%	2,1%	1,5%	1,7%
Витрати на проценти на паї	0,0%	5,0%	10,1%	7,6%	3,9%	7,0%	6,4%

Питома вага процентних витрат пропорційна розміру активів кредитних спілок. Питома вага операційних витрат в цілому має зворотну залежність від розміру активів. Найбільший відсоток процентних витрат притаманний спілкам з активами понад 5 млн. грн. Ця група кредитних спілок має також один з найменших відсотків операційних витрат. Найбільша частка операційних витрат притаманна кредитним спілкам з активами до 1 млн. грн.

Розмір активів кредитних спілок впливає і на структуру операційних витрат. В цілому уявлення про структуру операційних витрат для різних груп кредитних спілок дає наступна таблиця:

Таблиця 5. Структура операційних витрат кредитних спілок

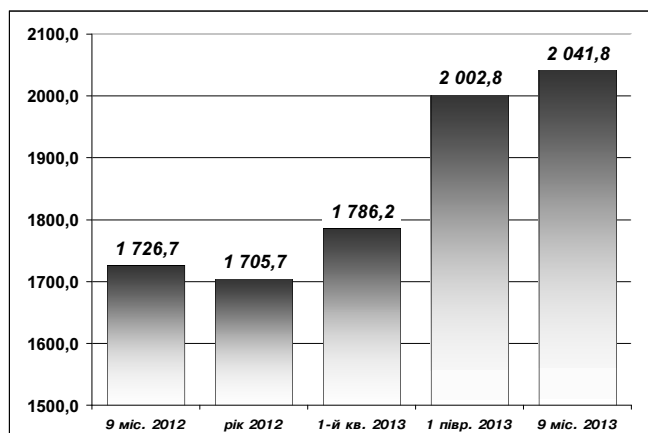
Розмір активів	до 100 тис. грн.	від 100 до 500 тис. грн.	від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	від 1 до 2 млн. грн.	від 2 до 5 млн. грн.	понад 5 млн. грн.	Разом по НАКСУ
Витрати на страхування кредитів та депозитів	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Зарплата	14,3%	30,4%	69,8%	60,1%	69,7%	49,0%	54,5%
Офісні витрати	84,5%	68,6%	27,8%	38,7%	28,8%	47,7%	42,9%
Витрати на формування спільних фінансових фондів	0,0%	0,2%	1,0%	0,1%	0,1%	0,2%	0,2%
Інші витрати	1,2%	0,8%	1,4%	1,1%	1,4%	3,1%	2,4%

Мінімальна питома вага витрат на оплату праці в складі операційних витрат притаманна кредитним спілкам з активами до 100 тис. грн. Ці ж спілки мають найбільшу частку витрат на утримання офісу.

ЗВЕДЕНІ ДАНІ ПО ЧЛЕНАХ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НАКСУ

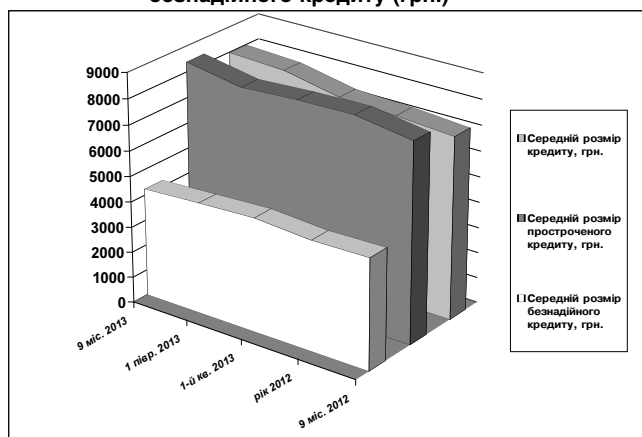
■ АКТИВИ НА ОДНОГО ЧЛЕНА СПІЛКИ

Діаграма 19. Активи на одного члена спілки (грн.)

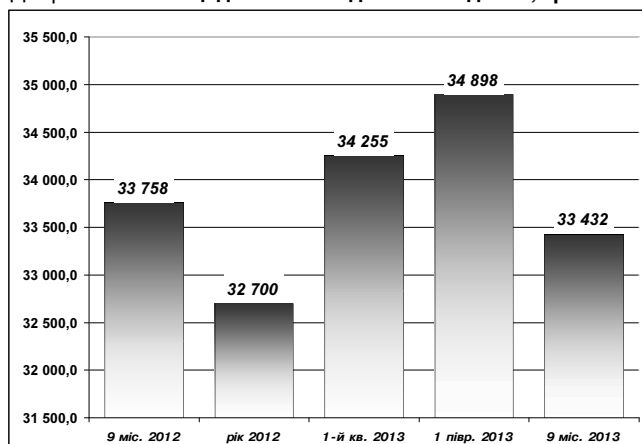
■ СЕРЕДНІ РОЗМІРИ КРЕДИТУ, ПРОСТРОЧЕНОГО КРЕДИТУ ТА БЕЗНАДІЙНОГО КРЕДИТУ

Діаграма 20. Середній розмір кредиту, середній розмір простроченого кредиту, середній розмір безнадійного кредиту (грн.)

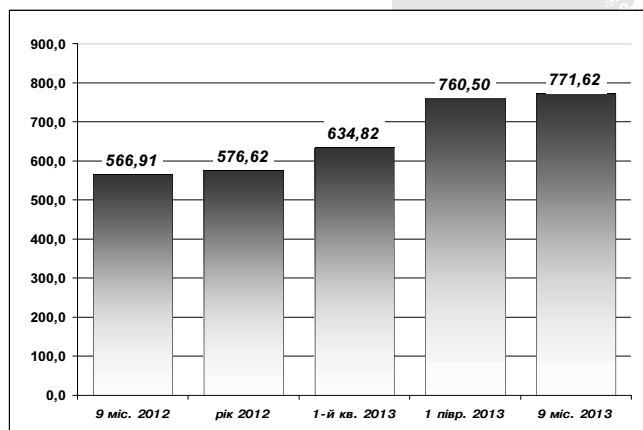
■ ЗАОЩАДЖЕННЯ НА ОДНОГО ВКЛАДНИКА

Діаграма 21. ЗАОЩАДЖЕННЯ НА ОДНОГО ВКЛАДНИКА, грн.

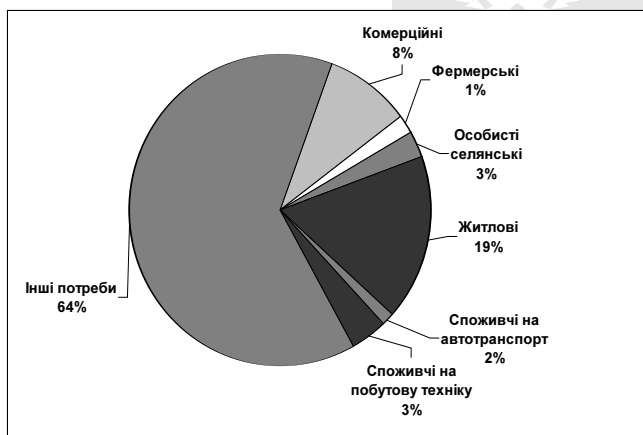
■ КАПІТАЛ НА ОДНОГО ЧЛЕНА СПІЛКИ

Діаграма 22. Капітал на одного члена спілки (грн.)

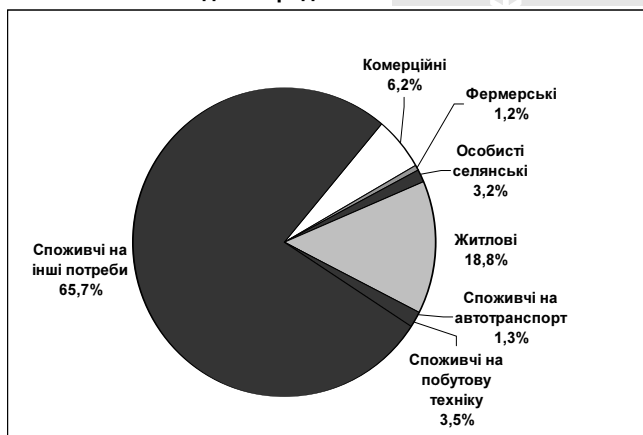
■ СТРУКТУРА КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ЗА ВИДАМИ

Діаграма 23. Структура кредитного портфеля за видами

■ ДОХОДНІСТЬ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ЗА ВИДАМИ КРЕДИТІВ

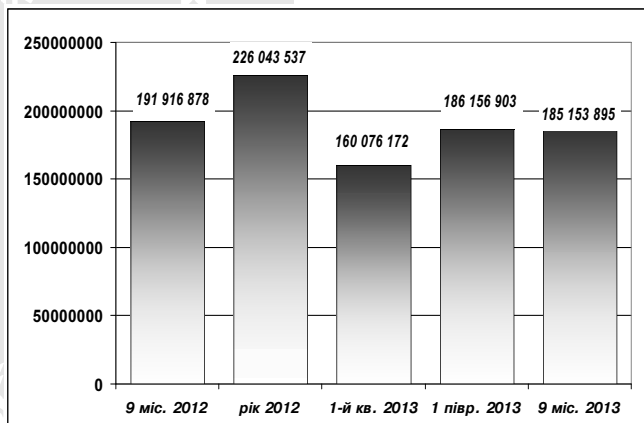
Діаграма 24. Доходність кредитного портфеля за видами кредитів

Структура кредитного портфеля у третьому кварталі 2013 року майже не змінилася, частка споживчих кредитів складає 69%. Споживчі кредити переважають в структурі кредитного портфеля, вони забезпечують

спілкам 70,5 % доходності. Найнижчою доходністю характеризуються в цьому періоді комерційні кредити (6,2 % доходу від 8,0 % портфеля). Поквартальна динаміка видачі кредитів представлена наступною діаграмою:

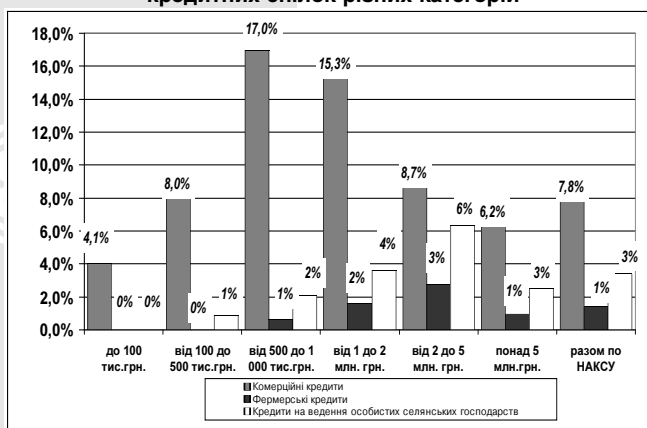
Діаграма 25. Поквартальна динаміка видачі кредитів (грн.)

Сума виданих кредитів у третьому кварталі 2013 року зменшилась, порівняно з другим кварталом, на 1 млн. грн. і склала 185,2 млн. грн. Порівняно з третім кварталом 2012 року сума виданих кредитів зменшилася на 3,5 %.

Загальна картина буде неповною, якщо не представити відсоток комерційних, фермерських та особистих селянських кредитів в кредитних портфелях спілок різних категорій:

Діаграма 26. Структура кредитних портфелів кредитних спілок різних категорій

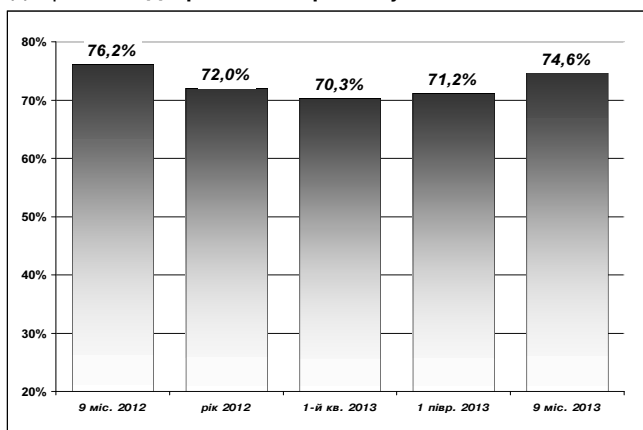

Питома вага бізнес-кредитів у кредитному портфелі всіх кредитних спілок - членів НАКСУ складає 12,6 %, порівняно з попереднім кварталом цей показник не змінився. Найбільшою часткою бізнес-кредитів характеризуються кредитні портфелі кредитних спілок з активами від 1 до 2 млн. грн. (20,5 %), а найменшою (4,1 %) - кредитні портфелі кредитних спілок з активами до 100 тис. грн. Найбільша питома вага кредитів, нада-

них на ведення фермерських та особистих селянських господарств, притаманна кредитним спілкам з активами від 2 до 5 млн. грн.

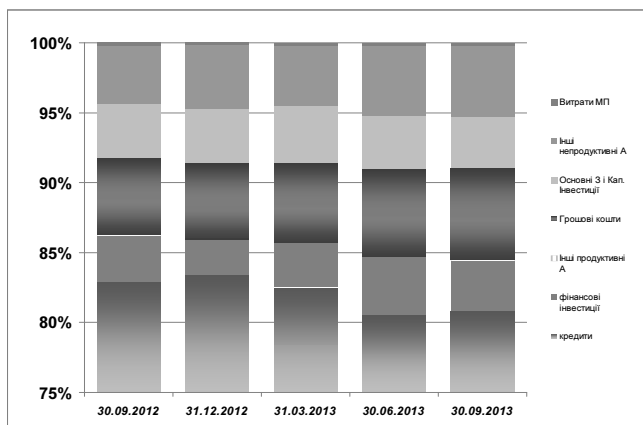
Наступна діаграма представляє виконання кредитними спілками - членами НАКСУ нормативу 3.1.1 - покриття прострочених кредитів регулятивним капіталом як одного з найважливіших. Дані наведеної діаграми свідчать про те, що станом на 1 жовтня 2013 року, як і у попередньому році, кредитними спілками - членами НАКСУ цей норматив виконується. В третьому кварталі фактичне значення показника збільшилось на 3,4 % і склало 74,6 %. Порівняно з аналогічним періодом співвідношення прострочених, неповернених, безнадійних та пролонгованих кредитів до регулятивного капіталу зменшилося на 1,6%, що свідчить про зростання регулятивного капіталу.

Діаграма 27. Дотримання нормативу 3.1.1.

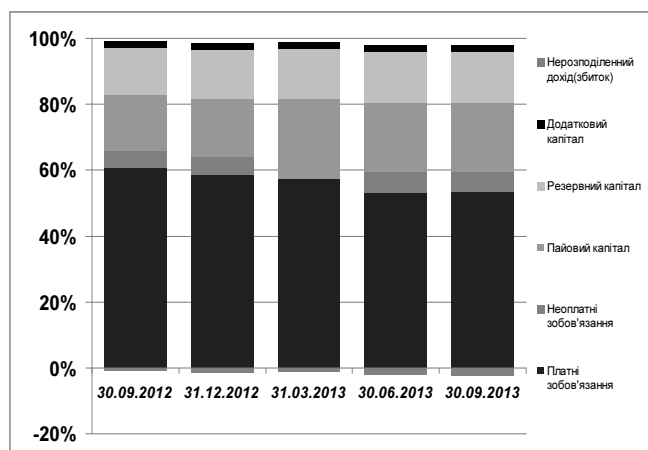
З метою оцінки рівня стабільності системи кредитних спілок - членів НАКСУ порівнюємо структуру активів кредитних спілок і джерел їх фінансування - зобов'язань та капіталу:

Діаграма 28. Структура активів кредитних спілок і джерел їх фінансування

Структура активів кредитних спілок - членів НАКСУ у третьому кварталі зазнала незначних змін у бік збільшення продуктивних активів на 1%, питома вага продуктивних активів складає 85,5 %. Левову частку активів складає кредитний портфель, але його частка протягом кварталу дещо збільшилась - з 80,8 % до 81,7 % від загальних активів. Дещо збільшилася і частка фінансових інвестицій - з 3,6 % до 3,8 %. Питома вага непродуктивних активів складає 14,5 %, при цьому на 0,7% зменшилася частка грошових коштів, яка склала 5,9 % від загальних активів.

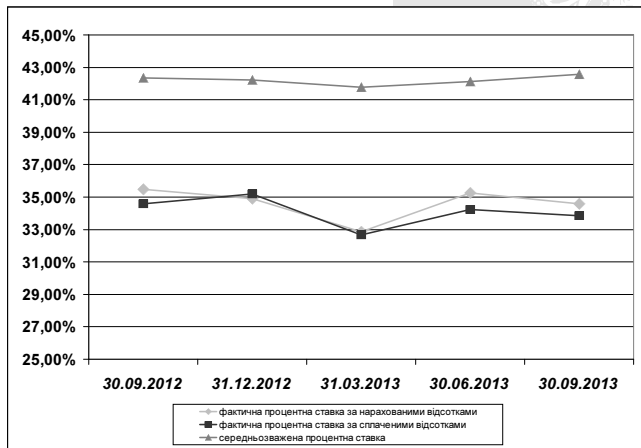
Діаграма 29. Структура зобов'язань та капіталу кредитних спілок

На відміну від структури активів, структура зобов'язань та капіталу протягом 12 місяців змінилася: якщо станом на 01.10.2012 р. активи кредитних спілок - членів НАКСУ фінансувалися за рахунок капіталу на 33,9 %, а за рахунок зобов'язань, відповідно, на 66,1 %, то станом на 01.10.2013 р. за рахунок зобов'язань фінансується 62,1 % активів кредитних спілок - членів НАКСУ, а за рахунок капіталу - 37,9 % активів. Дещо збільшилося за 12 місяців фінансування активів за рахунок неоплатних зобов'язань - з 5,4 % до 5,9 %. Не можна не відмітити, що на рівень фінансування активів за рахунок капіталу суттєво вплинуло збільшення суми непокритого збитку, питома вага якого зросла з 0,8% до 2,3 % від загальних активів.

Станом на кінець третього кварталу 2013 року непродуктивні активи кредитних спілок в повному обсязі фінансуються за рахунок резервного капіталу, що дає змогу кредитним спілкам встановлювати конкурентні процентні ставки за кредитами.

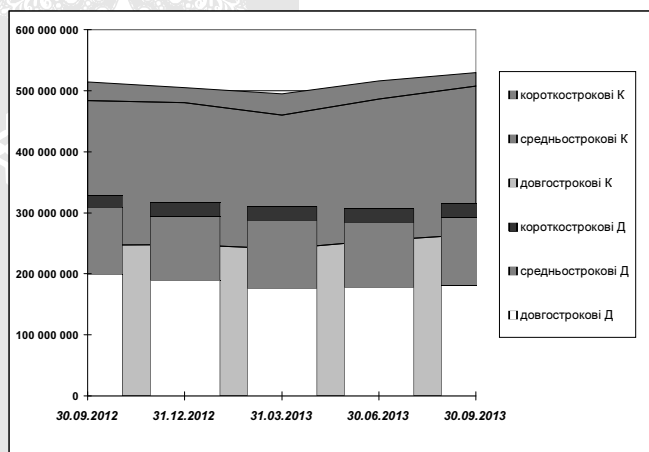
Діаграма 30. Аналіз процентних ставок за кредитами

На діаграмі представлене порівняння середньозваженої процентної ставки (лінія з піктограмою трикутника) з фактичною доходністю кредитного портфеля як за нарахуванням (лінія з піктограмою ромба), так і за отриманими процентами (лінія з піктограмою квадрата). Фактична доходність кредитного портфеля за нарахуванням та сплаченими процентами є практично однаковою. Проте протягом усього періоду середньозважена процентна ставка суттєво відрізняється від фактичної доходності кредитного портфеля як за нарахуванням, так і за отриманими процентами. При цьому, розрив протягом усього періоду поступово зростає: станом на 30.09.2012 він складав 6,9% а станом на 30.09.2013 - 8,7%. Така ситуація потребує від кредитних спілок додаткової уваги під час планування очікуваної доходності кредитного портфеля, адже орієнтація на середньозважену процентну ставку може призвести до неотримання очікуваного доходу.

Під час аналізу загальної структури активів та пасивів було визначено, що частка активів, що фінансуються за рахунок платних зобов'язань, складає по кредитних спілках - членах НАКСУ станом на кінець третього кварталу 2013 року 55,9 %. В той же час, сума кредитів, виданих членам спілки, за виключенням резерву забезпечення покриття втрат від неповернених позичок, складає 81,6 % від загальних активів. Наступна діаграма представляє деталізацію кредитного портфеля та портфеля вкладів за строками.

Діаграма 31. Порівняння кредитного портфеля та портфеля вкладів за строками

На представленій діаграмі області представляють кредитний портфель за строками від довгострокових до короткострокових, а стовпчики - портфель вкладів (також від довгострокових до короткострокових). Враховуючи той факт, що дані щодо фактично сформованого РЗПВ не містять диференціації його за строками кредитів, в цій діаграмі представлений кредитний портфель "брутто" - не зменшений на суму РЗПВ. Необхідно відмітити, що суттєвим ризиком ліквідності для кредитних спілок (в тому числі і невиконання нормативу короткострокової ліквідності) є розміщення середньострокових вкладів у довгострокові кредити.

Протягом всього періоду, що аналізувався по кредитних спілках - членах НАКСУ, в цілому кредитний портфель переважає портфель вкладів у зв'язку з частковим фінансуванням кредитного портфеля за рахунок капіталу. При цьому, як було показано вище, частка фінансування активів за рахунок капіталу постійно зростає. Фінансування довгострокових кредитів за рахунок довгострокових внесків (вкладів) на депозитні рахунки коливається в межах від 68,4 % до 80,6 %. Станом на кінець третього кварталу 2013 року довгострокові кредити фінансуються за рахунок довгострокових вкладів на 68,4 %, середньострокові кредити - за рахунок середньострокових вкладів на 45,8 %, а короткострокові кредити - за рахунок короткострокових вкладів на 101,57 %. Враховуючи те, що фінансування кредитного портфеля,

крім внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки, відбувається за рахунок капіталу кредитних спілок, таку структуру фінансування кредитного портфеля можна вважати достатньо безпечною, оскільки вона не несе у собі загрози проблем з ліквідністю. В той же час, кредитні спілки, кредитний портфель яких фінансується за рахунок вкладів в більшому обсязі, ніж у середньому по НАКСУ, повинні приділяти увагу відповідності кредитного портфеля портфелю вкладів за строками.

Катерина КАЛУСТОВА,
Віце-президент Національної асоціації
кредитних спілок України з питань
саморегульованості, Директор фінансового
департаменту НАКСУ

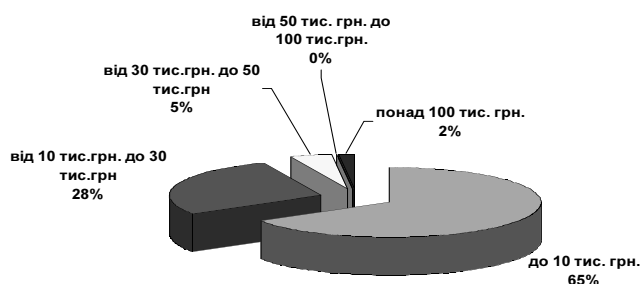

АНАЛІЗ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ

У № 4(50) „Бюлетеня кредитних спілок України” у рубриці «Підсумки діяльності кредитних спілок» була наведена інформація з офіційного сайту Нацкомфінпослуг щодо підсумків діяльності кредитних спілок за перше півріччя 2013 року (стор. 30 - 33), в якому наданий аналіз середньої заборгованості по виданих кредитах по кредитних спілках. Ми вважаємо, що така деталізація по кредитних спілках – членах НАКСУ також буде цікавою для наших читачів.

Середній розмір заборгованості на одного позичальника за наданими кредитами по кредитних спілках – членах НАКСУ станом на 30 червня склав 8180 грн. Незважаючи на це, для порівняння із загальною ситуацією на ринку кредитних спілок в аналізі буде використано 10 тис. грн. – аналогічно даним, наведеним у матеріалі Нацкомфінпослуг. З 131 кредитної спілки, які подали звітні дані за 6 місяців 2013 року, 130 спілок (99,2%) мали заборгованість за наданими кредитами своїм членам (одна спілка знаходилася на стадії реєстрації як фінустанови).

Групування кредитних спілок за середньою заборгованістю по наданих кредитах на одного позичальника

У 86 спілок (65%) середня заборгованість на одного позичальника складала менше 10

тисяч гривень. Активи цієї групи кредитних спілок складають 331 281 649 грн. – 58% від загального обсягу активів, а середній розмір заборгованості одного позичальника по цій групі кредитних спілок – 5 553 грн.

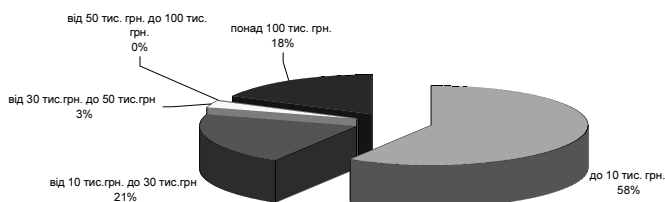
Середній розмір заборгованості одного позичальника – від 10 тис. грн. до 30 тис. грн. – притаманний 36 спілкам (28% від загальної кількості). Активи цієї групи кредитних спілок складають 120 067 003 грн. – 21% від загального обсягу активів, а середній розмір заборгованості одного позичальника по цій групі кредитних спілок – 15 223 грн.

6 кредитних спілок – 5% від загальної кількості – мають середній розмір заборгованості на одного позичальника від 30 тис. грн. до 50 тис. грн. Активи таких спілок складають 14 706 599 грн. (3%), а середній розмір заборгованості одного позичальника – 37 412 грн.

Станом на 30 червня серед членів НАКСУ відсутні кредитні спілки, розмір середньої заборгованості за кредитами одного позичальника в яких коливався би в межах від 50 тис. грн. до 100 тис. грн.

Середня заборгованість за кредитами на одного позичальника, що перевищує 100 тис. грн., притаманна двом кредитним спілкам, сумарні активи яких складають 99 497 391 грн. (18%). Середній розмір заборгованості на одного позичальника цих спілок складає 292 673 грн.

Групування кредитних спілок за обсягами активів залежно від показника середньої заборгованості на 1-го позичальника

Для порівняння наведеної інформації з даними по ринку в цілому представимо наведені параметри у табличному вигляді:

Середня заборгованість по наданих кредитах	КС - члени НАКСУ		по ринку КС в цілому	
	Питома вага КС	Питома вага активів	Питома вага КС	Питома вага активів
до 10 тис. грн.	65%	58%	57,90%	46,40%
від 10 тис. грн. до 30 тис. грн.	28%	21%	25,50%	16,20%
від 30 тис. грн. до 50 тис. грн.	5%	3%	7,50%	6,50%
від 50 тис. грн. до 100 тис. грн.	0,0%	0,0%	3%	2%
понад 100 тис. грн.	2%	18%	6,10%	28,80%

За даними кредитних спілок – членів НАКСУ питома вага кредитних спілок з активами понад 5 млн. грн. у загальній кількості складає 22,14% (див. „Бюлетень кредитних спілок України” № 4(50), стор. 35), у той час як питома вага активів таких спілок у загальних активах – 68,1%. Інформація Нацкомфінпослуг містить інший підхід до групування активів. В той же час, проаналізувавши таблицю 2 «Групування перших за обсягом активів кредитних спілок станом на 2013 рік» (див. „Бюлетень кредитних спілок України” № 4(50), стор. 31), опосередковано можна вирахувати, що активи більше 5 млн. грн. має близько 100 кредитних спілок – 20% від загальної кількості, активи яких складають 76,4% від загальної суми активів. Отже, в цілому групування спілок за розміром активів по кредитних спілках – членах НАКСУ є близьким до загальної ситуації на ринку кредитних спілок.

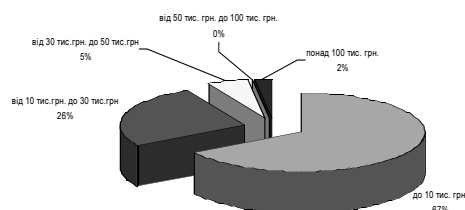
Порівнюючи дані наведеної таблиці з аналізом загальних активів по кредитних спілках – членах НАКСУ можна констатувати, що залишок заборгованості за кредитами одному позичальнику розміром понад 100 тисяч гривень притаманні лише 2% кредитних спілок з активами великого розміру (18% від загальної суми активів), в той час як в цілому по ринку такі кредити притаманні 6% кредитних спілок. Залишки забор-

гованості розміром від 50 тис. грн. до 100 тис. грн. на одного позичальника в кредитних спілках – членах НАКСУ відсутні, в той час як в цілому по ринку вони наявні у 3% кредитних спілок. Залишки заборгованості розміром від 30 тис. грн. до 50 тис. грн. на одного позичальника в кредитних спілках – членах НАКСУ притаманні 5% кредитних спілок, в той час як в цілому по ринку вони наявні у 7,5% кредитних спілок.

Підсумовуючи наведене, можна констатувати: дані таблиці свідчать про те, що кредитні спілки – члени НАКСУ видають менші за розміром, тобто менш ризикові кредити, ніж по ринку в цілому.

Станом на 30.09.2013, порівняно з другим кварталом, ситуація із середнім розміром заборгованості на одного позичальника майже не змінилася. Залишок заборгованості за кредитами, виданими своїм членам, мають 100% кредитних спілок, які подали звітні дані до НАКСУ. Середній розмір заборгованості одного позичальника за виданими кредитами складає 8 370 грн., він збільшився протягом кварталу на 190 грн.

Групування кредитних спілок за середньою заборгованістю по наданих кредитах на одного позичальника станом на 30.09.2013

Середній розмір заборгованості за кредитами на одного позичальника у 87 кредитних спілок (67% від загальної кількості), активи яких складають 313 676 399 грн., – 60% від загальних активів кредитних спілок – членів НАКСУ, менше 10 тис. грн. Середній розмір заборгованості одного позичальника по цій групі кредитних спілок – 5 728 грн.

Середній розмір заборгованості одного позичальника від 10 тис. грн. до 30 тис. грн. притаманний 34 спілкам – 26% від загальної

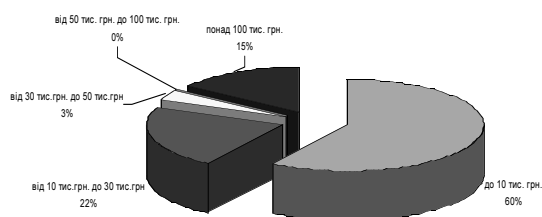
кількості. Активи цієї групи кредитних спілок складають 118 114 954 грн. – 22% від загального обсягу активів, а середній розмір заборгованості одного позичальника по цій групі кредитних спілок – 15 211 грн.

7 кредитних спілок – 5% від загальної кількості – мають середній розмір заборгованості на одного позичальника від 30 тис. грн. до 50 тис. грн. Активи таких спілок складають 17 743 100 грн. – 3% від загального обсягу активів, а середній розмір заборгованості одного позичальника – 37 197 грн.

Станом на 30 вересня відсутні кредитні спілки, розмір середньої заборгованості за кредитами одного позичальника в яких коливався би в межах від 50 тис. грн. до 100 тис. грн.

Середня заборгованість за кредитами, що перевищує 100 тис. грн. на одного позичальника, притаманна трьом кредитним спілкам (2% від загальної кількості), сумарні активи яких складають 80 425 437 грн. (15%). Середній розмір заборгованості на одного позичальника цих спілок складає 256 132 грн.

Групування кредитних спілок за обсягами активів залежно від показника середньої заборгованості на одного позичальника станом на 30.09.2013

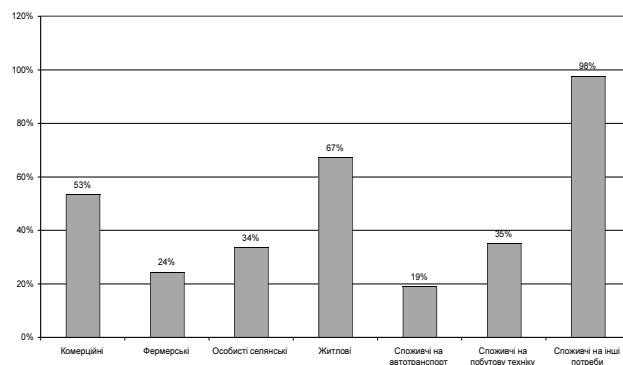

Таким чином, розподіл кредитних спілок за рівнем середньої заборгованості одного позичальника по кредитних спілках – членах НАКСУ є достатньо сталим.

Проаналізуємо середній розмір залишку заборгованості за кредитом в цілому по кредитних – спілках членах НАКСУ, а також окремо за цілями надання кредитів. Загальні суми кредитів, виданих за цілями, містяться у аналізі. Деталізуємо ці дані за кількістю спілок, які кредитують певні напрямки, та середньою сумою кредитів за окремими

ми напрямками. Середній розмір залишку заборгованості за кредитом станом на 30.09.2013 по кредитних спілках – членах НАКСУ складає 8 081 грн.

Групування кредитних спілок за цільовим призначенням виданих кредитів

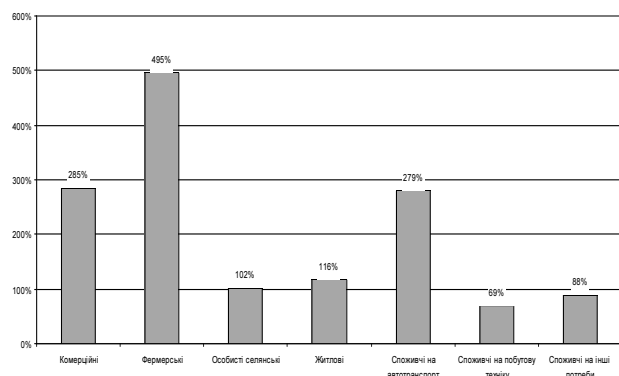

Найбільше спілок – 98% від загальної кількості – видають споживчі кредити на інші потреби. До цієї категорії кредитів включені кредити на навчання, лікування та оздоровлення, відпустки та весілля, інші побутові потреби, включаючи так звані кредити на «дожиття» – короткострокові кредитні кошти до зарплати. Дві третини кредитних спілок – членів НАКСУ видають житлові кредити, до складу яких включаються не тільки і не стільки кредити, видані на придбання житла, скільки кредити на ремонт і перебудову власних житлових приміщень. Більше половини кредитних спілок – 53% мають у кредитному портфелі кредити, видані на комерційні потреби позичальників. Кредити на придбання побутової техніки видаються 35% кредитних спілок. При цьому, у 40% з них видача таких кредитів не носить постійного характеру – кількість таких кредитів у портфелях не перевищує 10 одиниць, а 60% зорієнтовані на видачу кредитів на придбання побутової техніки. Кредити на ведення фермерських господарств видає 24% кредитних спілок, а кредити на ведення особистих селянських господарств – 34% кредитних спілок. При цьому, 20% від загальної кількості спілок мають у портфелях одночасно кредити обох видів, тобто в цілому сільськогосподарські кредити притаманні 38% кредитних спілок.

Найменша кількість спілок – 19% від загальної кількості – видає кредити на прид-

баня автотранспорту.

Розглянемо співвідношення середнього розміру кредиту за цільовим призначенням до середнього розміру кредиту в кредитному портфелі.

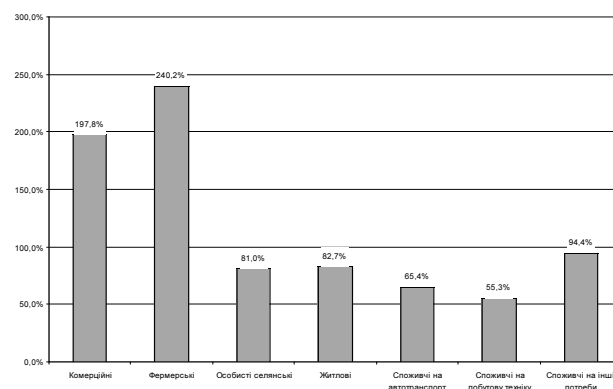

Найменший середній розмір кредиту 5,6 тис. грн. притаманний залишкам за кредитами, виданими на придбання побутової техніки – 69% від середнього розміру кредиту у кредитному портфелі. Невеликими розмірами – 7,1 тис. грн. (88% від середнього розміру кредиту у кредитному портфелі) характеризуються також споживчі кредити, видані на інші потреби. Майже збігаються за розміром із середнім залишком кредитів у кредитному портфелі кредити, видані на ведення особистих селянських господарств – 8,3 тис. грн. (102%). Середній розмір житлових кредитів також є зіставним із середнім розміром кредиту у портфелі – 9,4 тис. грн. (116%), що підтверджує те, що такі кредити здебільшого видаються на ремонт, а не на придбання житла.

Середні розміри кредитів на автотранспорт та комерційних кредитів – 22,5 тис. грн. та 23 тис. грн. – майже втричі перевищують середній розмір кредиту у кредитному портфелі. Максимальний середній розмір залишку за наданими кредитами – 40 тис. грн. – притаманний кредитам, виданим на ведення фермерських господарств.

Говорячи про ризиковість кредитів з різним цільовим призначенням, не можна оминути рівень прострочення. Розглянемо співвідношення рівня проблемних кредитів, включаючи пролонговані, прострочені понад 3 місяці (такі, які вже потребують додаткових втрат на формування резерву), непервернені

та безнадійні за окремими видами кредитів до рівня прострочених кредитів за кредитним портфелем в цілому:

Найменше значення цього співвідношення притаманне споживчим кредитам, виданим на придбання побутової техніки. Враховуючи середній розмір залишку за такими кредитами, можна стверджувати, що ці кредити є найменш ризиковими і запровадження саме таких кредитів може стати основним видом кредитування для невеликих за розміром кредитних спілок за умови погашення позичальниками кредитів за рахунок частини офіційного доходу (зарплати, пенсії тощо).

Найбільш ризиковими і найбільшими за середнім розміром залишку заборгованості є комерційні кредити та кредити, що видаються на ведення фермерських господарств. Отже, для запровадження таких видів кредитування кредитним спілкам необхідно мати адекватний розмір капіталу і застосовувати фаховий підхід до визначення платоспроможності позичальника.

Більш повний аналіз кредитної діяльності можна буде провести за даними першого кварталу 2014 року, коли, у зв'язку із внесенням змін до «Порядку складання та подання звітності кредитними спілками та об'єднаними кредитними спілками до Нацкомфінпослуг» (Розпорядження № 177), у складі звітних даних з'явиться інформація не тільки щодо складу залишків за кредитами за цільовим призначенням, а й інформація про суми та кількість виданих кредитів кожного виду.

СПІЛЬНІ ФІНАНСОВІ ФОНДИ НАКСУ

ДО 20-РІЧЧЯ НАКСУ

Півроку відділяє нас від ювілею Національної асоціації кредитних спілок України. З цього номера журналу ми розпочинаємо рубрику „До 20-річчя НАКСУ”, у якій публікуватимемо статті про усі напрямки роботи асоціації. Принагідно запрошуємо вас, шановні читачі, до участі у створенні даної рубрики. Першим матеріалом ювілейного розділу ми поінформуємо про те, чим НАКСУ відрізняється від інших асоціацій і що було зроблено протягом двох десятиріч.

НАКСУ була створена як професійна організація кредитних спілок і однією з суттєвих відмінностей від інших асоціацій в ній є спільні фінансові фонди, представлені Стабілізаційним фондом, Фондом технічної допомоги кредитним спілкам (ФТДКС), Центральним резервом ліквідності (ЦРЛ) та програмою «Старт».

В основу діяльності спільних фінансових фондів було покладено ідею взаємокооперування та фінансової взаємодопомоги кредитних спілок – членів НАКСУ через механізми фінансових фондів. Спільні фінансові фонди НАКСУ покликані надати допомогу кредитній спілці як на початку діяльності – програма «Старт», так і в процесі діяльності для придбання оргтехніки, ремонту офісного приміщення, покриття тимчасового розриву ліквідності тощо. Зокрема кредитні спілки, які користувалися коштами ЦРЛ, сплачували додаткові внески на формування програми «Старт», а користувачі програми «Старт» сплачували внески на поповнення ФТДКС. Як правило, користувачами ЦРЛ і Фонду технічної допомоги були більші за розміром кредитні спілки, ніж користувачі програми «Старт».

Історію створення спільних фінансових фондів можна поділити на два етапи: пер-

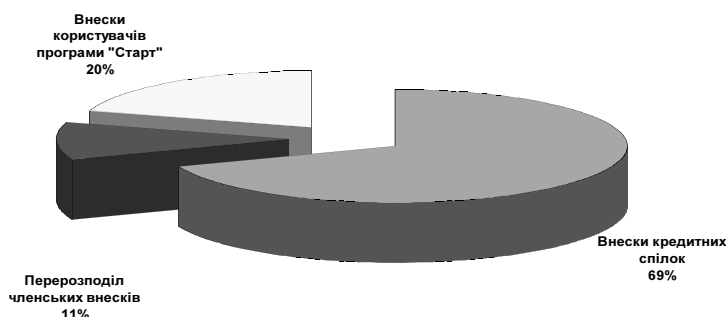
ший – етап становлення і розвитку фондів 1999 – 2003 роки, другий – функціонування фондів після створення державного регулятора і до теперішнього часу.

I етап

На першому етапі були розроблені положення про діяльність фондів, здійснено первинне накопичення коштів фондів, відпрацьовані механізми надання поворотної фінансової допомоги. Також було вирішено питання щодо невключення отриманих кредитними спілками коштів фондів до складу оподаткованого доходу, підтвердження чого став отриманий на запит НАКСУ Лист ДПА України № 5992/6/15-1316 від 08.07.03 р. «Щодо оподаткування сум поворотної фінансової допомоги, отриманої кредитними спілками від асоціації». Цим Листом, зокрема, визначалося: «у разі якщо надання НАКСУ поворотної фінансової допомоги кредитним спілкам для забезпечення їх фінансової стабільності (в тому числі зі спільних фінансових фондів, сформованих НАКСУ), здійснюється на інші потреби, передбачені законодавством, то таке надання не призводить до виникнення податкових зобов'язань кредитних спілок». Таким чином були усунені податкові ризики використання поворотної фінансової допомоги.

Першим з фінансових фондів почав створюватися Фонд технічної допомоги кредитним спілкам, рішення про заснування якого було прийнято на початку 1999 року. ФТДКС був призначений для фінансування придбання кредитними спілками оргтехніки, ремонту офісних приміщень, придбання програмного забезпечення. Протягом 1999 року кредитними спілками – членами НАКСУ було внесено 9144 грн. внесків до ФТДКС і вже у кінці року двом спілкам було видано поворотну фінансову допомогу. В цілому за період з 1999 по 2003 роки було укладено 55 договорів користування коштами

ФТДКС загальною сумою понад 250 тис. грн. Станом на 31.12.2003 року розмір ФТДКС складав 57 351 грн., сформованих за рахунок: додаткових внесків кредитних спілок, внесків кредитних спілок – користувачів програми «Старт» та перерозподілу коштів НАКСУ. Структуру коштів ФТДКС

можна представити наступною діаграмою:

Серед кредитних спілок, завдяки яким здійснилося первинне накопичення коштів ФТДКС, не можна не згадати такі як „Теребовля”, „Самопоміч” (м. Бучач), „Відродження” (м. Трускавець) та багато інших.

Рішення про створення Стабілізаційного фонду НАКСУ було прийняте наприкінці 1999 року. Стабілізаційний фонд мав на меті забезпечення фінансової стабільності кредитних спілок шляхом реалізації програм фінансового оздоровлення.

Стабілізаційний фонд вважається достатнім для функціонування, коли його розмір складає щонайменше 1% від активів кредитних спілок – учасниць фонду. Існує два основних підходи до створення та функціонування Стабілізаційних фондів. Перший полягає у формуванні фонду за рахунок незворотних внесків невеликого розміру з використанням на здійснення заходів фонду доходів від розміщення його коштів, зокрема, на депозитних рахунках, отже, потребує достатньо довгого періоду його формування. Відповідно, діяльність фонду полягає у зо-

середженні на функціях консультування та моніторингу. Кошти фонду надаються на зворотній основі лише у випадку приєднання кредитною спілкою іншої спілки. Другий підхід передбачає наявність у фонді як зворотних, так і незворотних коштів, при цьому зворотні кошти можуть надходити від держави, проектів технічної допомоги або самих учасників. В цьому випадку період формування Стабілізаційного фонду значно скорочується, а його діяльність, поряд з моніторингом та консультуванням, включає можливість використання коштів фонду на зворотній основі на здійснення заходів фінансового оздоровлення кредитних спілок – учасниць.

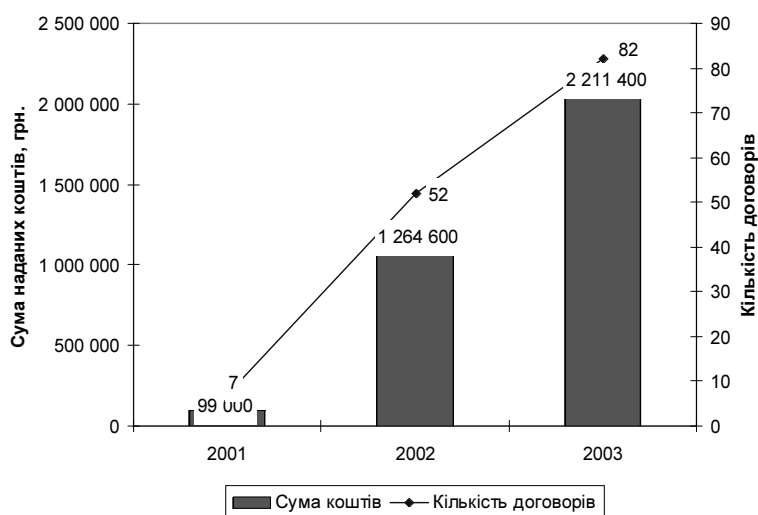
Формування коштів Стабілізаційного фонду на першому етапі здійснювалося за рахунок незворотних внесків. Розмір першого внеску був встановлений на рівні 0,35% від активів кредитної спілки на рік, розмір внеску у наступні роки встановлювався на рівні 0,15% від активів спілки станом на 31 грудня попереднього року. Участь у Стабілізаційному фонді була обов'язковою для кредитних спілок, які користувалися коштами інших фінансових фондів НАКСУ, а також коштів цільових програм, які реалізовувалися спільно з іншими партнерськими організаціями. Зокрема, протягом 2001–2003 років НАКСУ реалізовувала спільну з Міжнародним фондом соціальної адаптації програму підтримки кредитних спілок, яка, у тому числі, включала надання поворотної фінансової допомоги на видачу кредитів своїм членам. За рахунок кредитних спілок – учасниць програми було сформовано 100 531 грн. стабілізаційного фонду.

Станом на 31.12.2003 року учасниками Стабілізаційного фонду були 68 спілок – членів НАКСУ, а сума накопичених в ньому коштів складала 396 086 грн. В цей період поворотна фінансова допомога з коштів Стабілізаційного фонду не надавалася.

Центральний резерв ліквідності був створений з метою фінансової стабілізації кредитних спілок – членів НАКСУ шляхом на-

дання короткострокових позичок кредитним спілкам на повернення вкладів (внесків) на депозитні рахунки членів КС, які достроково розривалися з ініціативи вкладника, з метою збереження обсягів кредитування.

Рішення про створення ЦРЛ було прийнято у грудні 2000 року, а перші внески до нього надійшли у січні 2001 року. Перша сума поворотної фінансової допомоги була видана у серпні 2001 року кредитній спілці «Народний кредит» (м. Київ). До кінця 2001 року сума внесків до ЦРЛ склала 85 858 грн., при цьому видана в цей період сума поворотної фінансової допомоги з коштів ЦРЛ склала 99 000 грн. Станом на 31.12.2003 року накопичена сума ЦРЛ склала 161 275 грн. Протягом 2001–2003 років було укладено

141 договір загальною сумою 3 575 000 грн. Видача коштів Центрального резерву ліквідності по роках представлена наступною діаграмою:

Кредитні спілки, які користувалися коштами Центрального резерву ліквідності, сплачували внески на формування програми «Старт». Протягом першого етапу ними було внесено 12 994 грн.

У 2001 році було прийняте рішення про створення програми «Старт». Сутність її полягала у наданні кредитним спілкам з невеликим розміром активів цільових коштів на

кредитування своїх членів терміном до 1 року зі щомісячним поверненням, починаючи з третього місяця, 10% від наданої суми коштів. Кредитні спілки, підключені до програми «Старт», крім того, зобов'язані подавати щомісячну звітність до НАКСУ. Сума коштів, що надавалася з програми «Старт», не повинна була перевищувати 30% від середньомісячної суми кредитів виданих кредитною спілкою за останній квартал, а сума повернення – не перевищувати 30% від суми середньомісячного повернення основної суми кредитів за останній квартал.

Суттєву роль у накопиченні коштів програми «Старт» відіграла отримана у березні 2002 року цільова благодійна допомога від польської Каси Крайової в сумі 37 109 грн. (після сплати податку на прибуток), яка надала можливість розпочати видачу фінансової допомоги з програми «Старт». Протягом 2002–2003 років з коштів програми «Старт» було надано понад 150 тис. грн. поворотної фінансової допомоги за 19 договорами. Сума коштів програми «Старт» станом на 31.12.2003 року склала 50 103 грн. Отже, кошти програми менше ніж за два роки обернулися тричі.

Станом на 31.12.2003 року кошти спільних фінансових фондів складала біля 665 тис. грн. За цей час кредитні спілки отримали поворотну фінансову допомогу загальною сумою близько 4 млн. грн.

II етап

2003–2004 роки — період формування нормативної бази новоствореного державного регулятора, якою одночасно були встановлені нормативні вимоги як до фінансового стану кредитних спілок, так і до їх технічного забезпечення і кваліфікації персоналу. Оскільки запроваджені жорсткі вимоги кредитні спілки виконати самостійно не могли через брак доходу, на другому етапі були переглянуті підходи до функціонування всіх фінансових фондів НАКСУ, і кожен

з них змінився більшою чи меншою мірою.

Початком другого етапу функціонування фінансових фондів НАКСУ можна вважати 23 січня 2004 року — дату прийняття державним регулятором першої редакції «Положення про фінансові нормативи діяльності та критерії якості системи управління кредитних спілок та об'єднаних кредитних спілок», пунктом 6.1. якої було, зокрема, встановлено вимогу щодо формування резерву забезпечення покриття втрат від неповернених позичок у повному обсязі за станом на 1 січня 2005 року. За даними звітів кредитних спілок за перший квартал 2004 року, сума фактичного недоформування РЗПВ склала понад 750 тисяч гривень, і не у всіх спілок вистачало фінансових можливостей для своєчасного формування цього резерву. Отже, фінансові фонди НАКСУ потребували суттєвої переорієнтації — необхідно було створити джерело неплатних коштів, які можна було би видати кредитним спілкам для розміщення в кредити членам і використання ними отриманих доходів на формування РЗПВ.

Крім того, у 2003 році було створено Об'єднану кредитну спілку НАКСУ, яка частково перебрала на себе функції Центрального резерву ліквідності. За рішенням Ради НАКСУ кредитні спілки — учасниці ОКС НАКСУ отримали право переведення внесків з Центрального резерву ліквідності до пайового капіталу ОКС НАКСУ.

У рамках вищезгаданої переорієнтації на другому етапі розвитку спільних фінансових фондів НАКСУ набув незначних змін, порівняно з іншими, Фонд технічної допомоги кредитним спілкам. По-перше, були приведені у відповідність з вимогами розпорядження державного регулятора № 4404 цілі, на які може отримуватися спілками поворотна фінансова допомога, а саме: на ремонт, модернізацію та реконструкцію офісного приміщення кредитної спілки, ремонт, модернізацію та реконструкцію відокремлених підрозділів КС, придбання програмного забезпечення та спеціального технічного обладнання, пов'язаного з наданням фінансо-

вих послуг.

По-друге, у зв'язку з тим, що вищеназваним розпорядженням були встановлені достатньо жорсткі вимоги до фінансового стану кредитних спілок, що отримують кошти на вказані цілі, невиконання яких було підставою для застосування заходу впливу з боку регулятора, і відсутність програмного забезпечення або відповідного технічного обладнання також була підставою для аналогічного заходу, кредитні спілки опинялися перед вибором: або свідомо йти на порушення вимог регулятора, або придбавати необхідне обладнання за власний кошт, зменшуючи при цьому обсяги кредитування, і, відповідно, у подальшому наражаючись на збитки.

З метою вирішення цієї проблеми Радою НАКСУ було запроваджено додатковий вид фінансової допомоги: «кошти на гармонізацію кредитного портфеля» — кошти, які надаються не на придбання оргтехніки тощо, а на заміщення коштів, використаних на ці цілі, з метою уникнення зменшення обсягів кредитування. З 2008 року максимальний розмір допомоги з фонду збільшився до 10 тисяч гривень. За період з 2004 по 2013 роки було укладено 116 договорів використання коштів ФТДКС загальною сумою 834,2 тис. грн.

Положення про Стабілізаційний фонд, прийняте у червні 2004 року, переорієнтувало підходи до його функціонування. Було визначено, що: Стабілізаційний фонд НАКСУ має на меті захист кредитних спілок — учасників стабілізаційного фонду від фінансових проблем, у тому числі за рахунок «надання тимчасової поворотної фінансової допомоги з метою усунення тимчасових фінансових проблем фінансово здорової кредитної спілки». На практиці це означало, що:

- участь у Стабілізаційному фонді стала обов'язковою для кредитних спілок — членів НАКСУ;

- внески до Стабілізаційного фонду стали зворотними;

- крім притаманних діяльності Стабілізаційного фонду процедур аналізу та моні-

торингу фінансової звітності та консультування кредитних спілок передбачено можливість запровадження окремих процедур надання поворотної фінансової допомоги з коштів Стабілізаційного фонду.

Отже, з липня 2004 року всі кредитні спілки почали вносити до Стабілізаційного фонду зворотні внески. Так, сума внеску кредитної спілки до Стабілізаційного фонду, який знаходиться в НАКСУ, не може складати менше 1% від загальних активів кредитної спілки. Поповнення внеску у зв'язку зі зростанням активів кредитної спілки – учасника фонду здійснюється протягом наступного кварталу. При цьому, повернення внесків, відповідно до Положення, здійснюється лише при виході спілки з НАКСУ.

Процедура моніторингу діяльності кредитних спілок включає консультування, попередню перевірку звітності, аналіз звітності, виїзди в кредитні спілки, підготовку методичних матеріалів, розробку рекомендацій відповідно до змін законодавства та багато іншого. Ця процедура фінансується не за рахунок коштів Стабілізаційного фонду, а за рахунок доходів від розміщення його коштів на депозитних рахунках у банках та Об'єднаній кредитній спілці НАКСУ.

Пряма видача коштів зі Стабілізаційного фонду завжди проводиться на поворотній основі. Ідеологія видачі цих коштів така: «Ми не будемо за вас щось робити, але ми можемо вам допомогти». Першою процедурою видачі коштів, затвердженою Радою НАКСУ, стала «Процедура надання поворотної фінансової допомоги для поповнення резерву забезпечення покриття втрат від неповернених кредитів». Відповідно до неї, якщо кредитна спілка 1 гривню свого доходу направляє на формування РЗПВ, фонд виділить поворотну фінансову допомогу на те, щоб після розміщення допомоги у кредити членам спілки вона отримала ще 1 гривню доходу і направила на формування РЗПВ вже 2 гривні.

Вже у 2004 році за цією процедурою 5 кредитних спілок отримали поворотну фінансову допомогу на формування РЗПВ за-

гальною сумою 93 102 грн. А всього за другий період було укладено 23 договори загальною сумою 1 388,7 тис. грн.

За цим же принципом надається поворотна фінансова допомога на проведення стабілізаційних заходів з метою поліпшення платоспроможності кредитної спілки і проведення стабілізаційних заходів для покращення фінансових показників кредитної спілки, пов'язаних з простроченням.

Крім того, кредитні спілки можуть скористатися коштами Стабілізаційного фонду в разі розриву ліквідності. Сума, що не перевищує триразовий розмір внеску до Стабілізаційного фонду, може бути видана на строк до 1 місяця, якщо кредитній спілці потрібно, наприклад, достроково повернути внесок. Така поворотна допомога надається лише у разі тимчасового розриву ліквідності, а не втрати платоспроможності.

Суть Процедури надання поворотної фінансової допомоги на покриття збитків, які стали наслідком обставин непереборної сили, полягає у тому, що кошти Стабілізаційного фонду видаються кредитній спілці безкоштовно, завдяки чому з'являється можливість видати кредити своїм членам на відновлення після стихійного лиха за нижчими ставками. Ця Процедура з'явилася в період, коли сталася сильна повінь у Західній Україні.

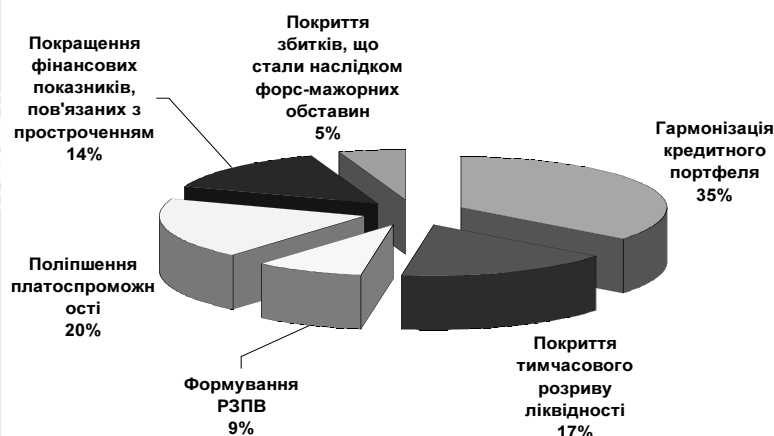
Усі вищеперелічені Процедури були прийняті у відповідь на виклики, які поставали перед кредитними спілками у процесі їх діяльності протягом останнього десятиріччя.

Сьогодні Стабілізаційний фонд НАКСУ акумулює 6,3 мільйона гривень – 1% від активів кредитних спілок – членів НАКСУ і працює в наступних напрямках:

- надання методичної консультаційної допомоги при складанні звітності до Нацкомфінпослуг;
- попередня перевірка, обробка та аналіз звітних даних, що подаються до Нацкомфінпослуг;
- консультування кредитних спілок, зокрема, з питань ведення бухгалтерського обліку;

- надання рекомендацій щодо покращання фінансового стану кредитних спілок;
- надання поворотної фінансової допомоги для поповнення резерву забезпечення покриття втрат від неповернених кредитів;
- надання поворотної фінансової допомоги на підтримку ліквідності;
- проведення стабілізаційних заходів з метою поліпшення платоспроможності кредитної спілки;
- надання поворотної фінансової допомоги на покриття збитків, які стали наслідком обставин непереборної сили (форс-мажорних обставин);
- проведення стабілізаційних заходів для покращення фінансових показників кредитної спілки, пов'язаних з простроченням;
- надання допомоги на гармонізацію кредитного портфеля у зв'язку з його скороченням в результаті зменшення загальної суми вкладів членів кредитної спілки.

Загалом протягом 2004–2013 років з коштів Стабілізаційного фонду за усіма програмами було видано 15 395,2 тисяч гривень поворотної фінансової допомоги за 209 договорами. Структура наданої фінансової допомоги за цілями представлена наступ-

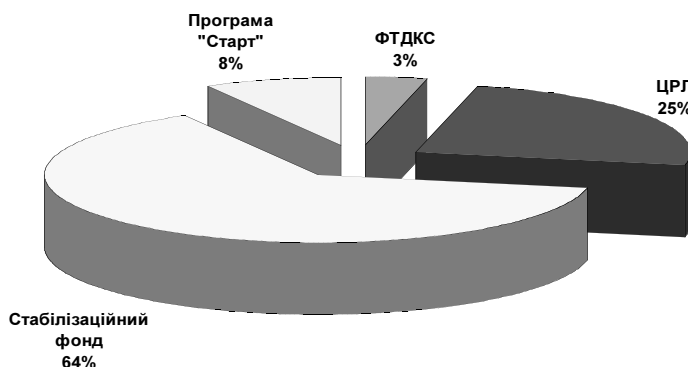
ною діаграмою.

Центральний резерв ліквідності, який на першому етапі був для кредитних спілок — членів НАКСУ єдиним джерелом отримання «швидких грошей» як на підтримку лік-

відності, так і на збереження рівня кредитування, на другому етапі значною мірою втратив свою актуальність у зв'язку із, по-перше, створенням спеціальної установи для кредитування кредитних спілок — членів ОКС НАКСУ, а по-друге, запровадженням в рамках Стабілізаційного фонду процедури підтримки ліквідності для кредитних спілок, які не увійшли до складу Об'єднаної кредитної спілки НАКСУ. Проте, незважаючи на поступове зменшення коштів Центрального резерву ліквідності, які на даний момент складають лише 29 763 грн., протягом другого періоду з коштів ЦРЛ кредитним спілкам було видано 5 886 тис. грн. за 220 договорами.

На другому етапі деякі зміни відбулися у функціонуванні програми «Старт». Як і раніше, кошти програми Старт надаються на поворотній основі невеликим кредитним спілкам з метою збільшення обсягу їх кредитних портфелів. В той же час, у зв'язку з тим, що реєстрація кредитних спілок все більш дорожчає, новостворені кредитні спілки в момент набуття статусу фінансової установи мають збиток в середньому від 10 до 20 тисяч гривень. Саме такі спілки, що приймаються до НАКСУ зі спеціальним статусом, в першу чергу потребують дешевих кредитних ресурсів для швидкого покращення фінансового стану. Для цього Радою НАКСУ було прийняте рішення про зняття обмежень щодо прибутковості для кредитних спілок, яким надаються кошти програми «Старт». Крім того, у 2008 році Рада НАКСУ прийняла рішення про спрямування частини доходу НАКСУ в сумі 100 тис. грн. на поповнення програми «Старт», що надало можливість збільшити розмір суми поворотної допомоги з цієї програми на одну спілку до 25 тисяч гривень. Протягом другого етапу коштами програми «Старт» було надано 1 906,7 тис. грн. поворотної фінансової допомоги за 93 договорами.

Отже, впродовж другого періоду кредитні спілки – члени НАКСУ отримали 24 022 тис. грн. поворотної фінансової допомоги за 638 договорами. Структура використання

коштів спільних фінансових фондів кредитними спілками – членами НАКСУ представлена наступною діаграмою:

Раніше, згідно з Листом Головної податкової інспекції, кошти спільних фінансових фондів НАКСУ не належали до засобів поворотної фінансової допомоги для кредитних спілок і не включалися до бази оподаткування. У 2011 році набрав чинності новий Податковий кодекс, згідно з яким благодійна допомога, що надається кредитним спілкам, не обкладається податками, в той час як поворотна фінансова допомога підлягає оподаткуванню, а вищенаведений лист Головної Державної податкової адміністрації втратив чинність. Отже, на даний момент кредитні спілки мають можливість користуватися коштами фінансових фондів НАКСУ в межах одного кварталу, а якщо кредитна спілка отримала допомогу з коштів спільних фінансових фондів НАКСУ на рік і більше, вона має платити податок на прибуток, і така допомога вже не допомагає, а заважає. Тому останнім часом активність використання коштів спільних фінансових фондів знизилася.

Для активізації довгострокових програм забезпечення стабільної діяльності кредитних спілок необхідно на державному

рівні вирішити питання оподаткування коштів спільних фінансових фондів, що надаються асоціаціями кредитних спілок своїм членам на умовах поворотної фінансової допомоги. Тим більше, що сьогоднішнє бачення держави полягає у запровадженні саморегулювання на ринку кредитних спілок і передачі функцій стабілізації та гарантування їх професійним об'єднанням.

Післямова

З весь час існування спільних фінансових фондів, загальна сума яких на сьогодні складає близько 7 млн. грн., 133 кредитні спілки – члени НАКСУ отримали понад 28 мільйонів гривень поворотної фінансової допомоги. Це стало можливим лише завдяки тому, що фінансові фонди, які є уособленням кооперативного принципу „Допомагаючи собі, допомагаєш людям”, створювались самими кредитними спілками з метою фінансової взаємодопомоги. Отже, головне надбання спільних фінансових фондів НАКСУ – це створення спільноти людей, готових не лише користуватися коштами фондів, але й поповнювати їх, щоб згодом ділитися з іншими. І назва цієї спільноти – кредитні спілки – члени НАКСУ.

Катерина КАЛУСТОВА,
Віце-президент НАКСУ з питань
саморегульованості,
Директор фінансового департаменту
НАКСУ

КРЕДИТНЫЙ СОЮЗ "ЛЯ РИБА": "МЫ НЕ КОЛЛЕГИ, МЫ - БРАТЬЯ"

С 2008 года в Крыму работает кредитный союз «Ля Риб» (в переводе с арабского «нет процентов»), момент создания которого пришелся на пик мирового финансового кризиса. Опыт этого союза является очень интересным, поскольку он продемонстрировал устойчивость перед множеством внешних испытаний. Председатель правления кредитного союза «Ля Риб» Юнус Аблямитов из года в год проводит взвешенную мудрую политику управления, правильность которой проверена временем. Предлагаем вашему вниманию интервью с Юнусом Якубовичем, которое он любезно дал «Бюллетень кредитных союзов Украины».

— Что побудило Вас как профессионального банкира создать кредитный союз? Кто были Вашими единомышленниками?

— Главным и принципиальным отличием кредитного союза «Ля Риб» является то, что он функционирует в интересах всех своих членов как вложивших средства в капитал союза, так и потенциальных заемщиков, которые через некоторое время могут поменяться ролями.

Мы создали в кредитном союзе «Ля Риб» модель работы, когда средства привлекаются и используются не под фиксированный процент (который в условиях современной Украины в коммерческих банках всегда меньше уровня инфляции), а под размеры дохода, сопоставимого с современным уровнем средне-эффективного производства малого бизнеса. Если говорить о единомышленниках, то идею создания кредитного союза энергично поддерживали мои молодые товарищи, прочитавшие одну из книг, которые были написаны мною — «Ислам и кредитные взаимоотношения». Это Рустем Сейтабаев и Джалил Ибраимов, которые

спросили меня: «Слабо ли мне фактически создать кредитное учреждение, о котором я писал?». С этого и началась история создания нашего кредитного союза.

— Расскажите, пожалуйста, о первых годах работы, методах популяризации услуг союза, привлечения новых членов.

— Наша стратегия развития предусматривает постепенное, а не взрывоподобное накопление капиталов. Постепенное, равномерное накопление капитала в кредитном союзе позволяет эффективно использовать средства по мере их накопления. Кроме того, оно позволяет постепенно набирать работников и тщательно осуществлять их обучение.

Обычно финансовые учреждения рекламируют свои услуги, потому что им нужны клиенты и их деньги. Они хотят их убедить в том, что хранить деньги у них — безопасно. Мы постоянно следим за тем, чтобы у нас был достаток необходимых средств. Рекла-

ма означает, что у нас станет больше денег, которые нам будут не нужны. Мы не принимаем деньги, чтобы вкладывать их во «что-то еще». Мы их всегда вкладываем только в кредиты для бизнеса наших членов. Даже для привлечения вкладчиков нам не нужна реклама. Заемщики ждут нас. Зачем тогда тратить деньги на рекламу?

КС «Ля Риб» использует классические инструменты, присущие только микрокредитованию. Одной из причин слабого использования в Украине микрокредитов является применение финансовыми институтами инструментария, приемлемого только для обычных кредитов, в то время как микрокредиты должны использовать совершенно другой инструментарий, в этом и заключаются причины наших несколько медленных, но стабильных финансовых подвижек в деятельности.

— **Вы создавали финансовое учреждение накануне кризиса в мировой финансовой системе. Как удалось сохранить его, развить и вывести на высокий уровень работы?**

— Наибольшее число наших членов и заемщиков — женщины. Женщины первыми попадают под сокращение и увольнение на работе, они в силу семейных обстоятельств и традиций имеют меньше возможностей повышать свою профессиональную квалификацию. Следовательно, женщины больше нуждаются в нашей помощи для развития или создания своего бизнеса, и мы считаем, что женщины, берущие кредиты, более ответственно относятся к их возврату.

Во всем мире микрокредитование осуществляется через общественные организации, чем фактически являются кредитные союзы, так как при участии государственных институтов или коммерческих банков в программах микрокредитования бедные вытесняются небедными, т. е. теми, кто менее беден и имеет больше доступа к источникам финансирования. В результате у бедных возрастает недоверие к подобным программам и неуверенность в своих силах.

По идеологии КС «Ля Риб», в результа-

те действия программ микрокредитования беднейшие достигают больше успехов в развитии предпринимательства и лучше осуществляют возврат займов, так как у них более выражено стремление вырваться из бедности и повысить уровень жизни своих близких. Изначально мы создавали кредитное учреждение по принципу «семьи», где все знают друг друга, и поэтому же мы не нуждаемся в рекламе. Успех программ микрокредитования базируется на доверии к своим членам, а не на отношении к ним как к потенциальным нарушителям. В случаях, когда заемщики не выполняют своих обязательств по возврату кредитов, «Ля Риб» считает, что это не злой умысел, а персональные обстоятельства, которые не позволяют заемщикам возместить деньги. Более того, кредиты, не погашенные в срок, являются постоянным напоминанием о том, что, возможно, клиентам необходима большая помощь в развитии их бизнеса, а кредитному союзу необходима большая вдумчивость и осторожность при выдаче кредитов.

— **Ваш уникальный кредитный союз работает с четким соблюдением законодательства и требований шариата. Расскажите об этом подробнее.**

— Коли мы с вами общаемся на русском языке, предлагаю вместо арабского слова «Шариат» использовать русский аналог — «закон Господний», «путь Господний».

Исламское финансовое учреждение отличается от обычного только по двум направлениям: этическими соображениями и банковскими продуктами, причем второе вытекает из первого. В остальном эти две финансовые структуры идентичны.

Само понятие «финансовое учреждение, работающее по принципам законов Господних» означает приоритет этических норм в создании такового финансового учреждения и во внутренних процессах финансового учреждения.

Фундаментальное отличие финансового учреждения, работающего по законам Господним, от обычного финансового учреждения состоит в более этичном и бережном от-

ношении финансового учреждения к своим заемщикам, как это предписано посланиями Господними: Ветхим Заветом, Новым Заветом и Кораном. Это в основном выражается в следующем:

— Кредиты выдаются только на бизнес.

— Размер платы за пользование кредитом в обязательном порядке сопоставляется с уровнем рентабельности кредитуемого бизнеса и ни в коем случае плата за пользование не может быть больше уровня рентабельности бизнеса. Применение этих принципов позволяет на предварительном этапе отсеять претендентов на кредит, которые не могут обеспечить высокорентабельного бизнеса. И, как результат, соблюдение этих принципов позволяет нам обеспечить функционирование нашего кредитного союза, практически не имея просроченной задолженности по кредитам.

— **Какова структура членства вашего КС? Преимущественно на какие нужды люди обращаются за кредитами? Что служит гарантией возврата средств?**

— Кредитный союз был создан жителями Крыма, занимающимися предпринимательской деятельностью, для доступа к финансовым ресурсам для развития предпринимательства и создания рабочих мест. Репатрианты из числа крымских татар, женщины, микропредприниматели, желающие создать и развить собственный бизнес, стали целевой группой союза.

Для Крыма, где, по данным статистики, количество предпринимателей увеличивается с каждым годом, это — актуальный вопрос, поскольку, как и в других регионах Украины, доступ микропредпринимателей к банковским ресурсам для развития малого бизнеса остается ограниченным. Ограниченным можно назвать и доступ к информационным ресурсам, в которых также испытывают потребность предприниматели.

Основной задачей сегодня мы считаем необходимость разработки и создания эффективной структуры (модели), которая имела бы возможность объединять и сочетать деятельность по предоставлению мик-

рофинансовых услуг и бесплатных консалтинговых услуг.

— **Какова процентная политика действует в Вашем союзе? Как распределяется доход?**

— Что специфично для нашего кредитного союза, он не заинтересован в непомерно высоких по стоимости кредитах, так как это может и, как правило, приводит к невозвратам кредитов. А конкретный размер ставки за пользование кредитами мы стараемся держать на нижнем уровне среднерыночных ставок, что делает наши услуги привлекательными для своих членов. В связи с этим наши заемщики, не желая терять источника, где они могут получить достаточно дешевые кредиты, изо всех сил стараются обеспечить своевременный возврат кредитов. Как видите, это тоже залог своевременной возвратности кредитов.

— **Работу с клиентом вы выстраиваете «с нуля»: человек изъявил желание реализовать проект, и Вы сопровождаете этот процесс от начала до конца. Насколько оправдано это в текущих экономических условиях?**

— Новые технологии предоставления кредитов, новые кредитные продукты, четко разработанная кредитная политика, а также общее понимание задач и возможностей сектора микрофинансирования в значительной степени содействуют успеху микрофинансирования в кредитном союзе.

При планировании деятельности кредитного союза учитывается, что это не только инструмент для бизнеса, а и инструмент для взаимной поддержки, для стимулирования бизнеса членов кредитного союза.

— **В одном из Ваших интервью было сказано, что в «Ля Роба» теоретически можно получить кредит с плохой кредитной историей. Чем Вы руководствуетесь, давая положительный ответ такому заемщику?**

— Как было ранее сказано мною, наш союз выдает кредиты только на создание и развитие бизнеса своих членов, а для выда-

чи этого кредита обязательно необходимо:

— изучение бизнеса потенциального заемщика, выявление сильных и слабых сторон бизнеса претендента на кредит с использованием оригинальных компьютерных программ-тестов кредитного союза, с обязательным посещением места бизнеса и жилья;

— совместно с заемщиком разработка простейшего бизнес-проекта, где на основании "Cash Flow" определяется срок кредитования и размер необходимого кредита. Одновременно, в обязательном порядке рассчитывается размер платы за кредит и уточняется, чтобы эти платежи были осуществлены заемщиком только за счет прибыли, получаемой от функционирования заемных средств.

— **КС «Ля Роба» тесно сотрудничает с аграриями Крыма и входит в состав рабочей группы Проекта USAID «АгроИнвест». Расскажите, пожалуйста, об этом подробнее и о первых результатах совместной работы.**

— Я ранее говорил о том, что основной целевой группой нашего союза являются жители сельской местности, в связи с чем работа в Проекте «АгроИнвест» была для нас полезна. По материалам семинаров мы значительно усовершенствовали и утвердили новый кредитный продукт — кредит «Агро». Кроме этого, в нашем союзе на основании методик, которые были предложены в «АгроИнвесте», была разработана и внедряется книга учета фермерско-крестьянского хозяйства, для чего мы создали постоянно действующую школу финансового планирования и учета в крестьянско-фермерском хозяйстве. Бесплатные занятия в этой школе систематически посещают как члены нашего союза, так и просто жители села. Также «АгроИнвест» полностью обеспечил наш кредитный союз рекламными материалами и блокнотами учета, которые пользуются большой популярностью среди наших членов.

— **Участвует ли Ваш кредитный союз в общественной жизни (меценатство, бла-**

готворительность)?

— Мы стараемся по мере наших сил и возможностей заниматься благотворительностью. Так, в последние годы на крупные религиозные праздники мы дарим подарки всем внукам членов нашего кредитного союза.

— **Какое из деловых мероприятий этого года запомнилось Вам наиболее? Как кредитный союз отметил Международный день КС?**

— В текущем году исполнилось 5 лет создания нашего кредитного союза, однако наш юбилей приходился на дни проведения общего собрания по итогам работы за 2012 год. В связи с этим официальное празднование было отложено на осень, и в последующем было принято решение приурочить наш юбилей к 17 октября — Международному дню кредитных союзов. Празднования проходили очень тепло, в этот день в кредитном союзе было настоящее столпотворение, за этот день со своими поздравлениями к нам пришли члены кредитного союза, численность которых в два раза превышала количество членов, присутствовавших на общем собрании.

— **Ваши пожелания коллегам в преддверии новогодних праздников.**

— Во-первых, я не хотел бы этих людей называть своими коллегами, я считаю их просто своими братьями, и это я глубоко прочувствовал, когда они всем миром помогли мне лично спасти мою внучку, которая заболела страшным заболеванием и нуждалась в очень дорогом лечении. Я получил значительную финансовую и моральную поддержку от своих братьев, за которую я благодарен всем своим друзьям. И особую благодарность я хотел бы выразить членам НАКСУ и непосредственно его исполнительному органу.

А накануне великого праздника Рождества хочу всем своим братьям и сестрам пожелать глубокой веры в заветы Господни и не менее глубокой веры в своих будущих успехах. Кроме этого, желаю всем душевного покоя и здоровья.

ПОРЯДНИХ ЛЮДЕЙ - БІЛЬШІСТЬ

12 листопада 2003 року у майже 400-тисячній Вінниці народилась нова фінансова установа. Її назва — „Освіта” — є цілком логічною, зважаючи на місце народження. З перших днів роботи і до сьогодні спілкою керує досвідчений фінансист Петро Поліщук. З нагоди ювілейної віхи у житті спілки „Бюлетень кредитних спілок України” звернувся до колективу КС „Освіта” з проханням розповісти про історію та теперішній стан установи.

— Як створювалась ваша кредитна спілка? Хто допомагав реалізувати цю ідею?

— Ідея створення кредитної спілки „Освіта” належить голові правління Петру Олександровичу Поліщуку, який в 2003 році навчався в Вінницькому фінансово-економічному університеті, отримуючи другу вищу освіту за економічною спеціальністю. Ініціативна група викладачів підтримала цю ідею і прийняла рішення створити кредитну спілку, яка б працювала у найкращих традиціях каси взаємодопомоги та з використанням усіх сучасних можливостей кредитної кооперації для задоволення фінансових потреб викладачів та студентів. В листопаді 2003 року, завдячуючи активній підтримці ректора університету, академіка Петра Григоровича Білоконного, кредитна спілка „Освіта” пройшла реєстрацію та

розпочала свою діяльність. 12 листопада 2013 року кредитна спілка „Освіта” відзначала свій 10-річний ювілей!

— Яке поле членства вашої спілки та умови вступу?

— Членами кредитної спілки можуть бути працівники, студенти, викладачі Вінницького фінансово-економічного університету та члени їх сімей, інші фізичні особи, пенсіонери та члени їх сімей, інші громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають та працюють у м. Вінниці та Вінницькій області.

— Як ви пропагуєте послуги вашої кредитної спілки?

— Через рекламні оголошення та зустрічі зі студентами і викладачами. Але найефективнішою пропагандою є так зване „сарафанне радіо”, коли про нашу спілку дізнаються завдяки нашим членам, які вже користувалися її послугами.

— Чи стикнулися ви з конкуренцією між фінансовими установами вашого регіону? Що у цьому плані допомагає зберігати присутність на ринку?

— Найбільша конкуренція відчувається з боку банківського сектора (мається на увазі використання кредитних та зарплатних кар-

ток). Наша присутність на ринку забезпечується здебільшого за рахунок зручних для студентів кредитів на навчання та короткострокових кредитів „до зарплати” для викладачів нашого університету.

— **Назвіть, будь ласка, мінімальну і максимальну суму кредиту і на які цілі було видано?**

— Мінімальна сума кредиту становить 100 гривень, максимальна — 10 000 гривень. Кредити надаються в основному на навчання. Також популярні кредити на ремонт житла, весілля, придбання побутової техніки.

— **Чи займається ваша кредитівка кредитуванням підприємницької діяльності?**

— На жаль, для підприємців нашого регіону кредити до 10000 гривень є нецікавими. Тому окремої програми з кредитування підприємства ми не пропонуємо.

— **Хто з позичальників може отримати відмову у кредитуванні? Чи зіштовхувалися ви у своїй практиці з шахрайством з боку позичальників?**

— Відмову отримують в першу чергу позичальники з негативною кредитною історією, а також „мультипозичальники” (ті, що мають відкриті кредити в інших фінансових установах). В другу чергу береться до уваги співвідношення доходів та витрат позичальника. Шахраї, на щастя, відвідують нас рідко, але іноді бувають сфальсифіковані довідки про доходи та паспорти.

— **Давайте поговоримо про стан простроченості та заходи для її ліквідації.**

— Простроченість маємо в межах встановлених законодавством нормативів. „Боротьба з заборгованістю” в основному обмежується телефонними нагадуваннями. Іноді надсилаємо листи боржникам. Приємно відзначити, що протягом останніх трьох років наші позичальники жодного разу не давали приводу звертатися до суду про примусове стягнення боргу.

— **Охарактеризуйте динаміку кредитування/прийому вкладів протягом останніх 5 років**

— На превеликий жаль, під впливом економічної кризи 2008 року зменшилася кількість платоспроможних позичальників і, як наслідок, зменшилися обсяги кредитування. Від залучення вкладів взагалі довелося відмовитися після декількох безпідставних відмов Держфінпослуг в наданні ліцензії на залучення внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки. Зараз працюємо з пайовими внесками і відчули, що це не гірше, ніж залучати депозити. Люди нам довіряють, бо знають нас не один рік.

— **Як колектив спілки відзначає святкові дати?**

— Святкові дати, по можливості, відзначаємо разом з усіма представниками органів управління спілки. Особливих гучних заходів не проводимо.

— **Що б ви назвали найяскравішим спогадом року, що минає?**

— Хоч це і банально, але найяскравішою подією цього року було повернення величезного (як для нашої спілки) кредиту однією родиною. Приємно, що порядних людей набагато більше, ніж шахраїв.

— **Що б ви хотіли побажати колегам на наступний рік?**

— Бажаємо усім нашим колегам та колективу НАКСУ в наступаючому році успіхів, економічної стабільності і фінансового зростання! Нехай Новий 2014 рік буде світлим і радісним та принесе в родини любов, тепло, затишок та добробут! Залишайтеся завжди на коні!

БЕЗ МОВИ НЕМАЄ НАЦІЇ

«Шевченко-Фест.

Людина.Родина.Україна»

**До 200-річчя від Дня народження
Т.Г. Шевченка.**

Як відомо, НАКСУ є постійним партнером щорічного відкритого Свистунівського фестивалю поезії Т. Г. Шевченка. Сватівське РО ВУТ «Просвіта», очолюване Євгеном Дзюбою, головою Оргкомітету фестивалю, прийняло рішення у наступному, 2014 році, розширити рамки VI відкритого Свистунівського фестивалю поезії Т.Г.Шевченка. У рамках події пройде виставка мистецьких творів Тараса Григоровича, виставка-конкурс малюнків на шевченківську тематику, проведення параді вишиванок, рок-фестиваль та інші заходи. Термін проведення фестивалю — з 09.03.2014 до 22.05.2014 р.

Так, 9 березня 2014 року у Сватівській районній школі мистецтв ім. Василя Зінкевича відбудеться виставка репродукцій малюнків Т.Г. Шевченка та виставка-конкурс малюнків учнівської молоді на шевченківську тематику. Конкурс відбудеться у 2-х номінаціях:

— діти до 4 кл.: а) живопис, б) декоративно-прикладне мистецтво;

— діти 5-11 кл. а) живопис, б) декоративно-прикладне мистецтво.

Твори прийматимуться до 25 лютого 2014 року. Модератор конкурсу – художник Альбіна Шведова, тел. 095-441-66-88.

26 квітня 2014 року у м. Сватове на березі річки Красної відбудеться рок-фестиваль «Музика для Тараса: від Заходу до Сходу сонця». Запрошуємо рок-групи до міста Сватове. Для участі у конкурсі потрібно підготувати не менше двох музичних творів українською.

Заяви для участі приймаються до 20.04.2014 р. Модератор фестивалю Андрій Клименко — керівник гурту «ІЗОБАРА»

ТОР», тел. 066-983-26-73.

22 травня 2014 року біля пам'ятника Кобзарю у с. Свистунівка Сватівського району Луганської області відбудеться VI відкритий свистунівський фестиваль поезії Т.Г. Шевченка у трьох номінаціях:

— соціально-політичні мотиви у віршах Кобзаря;

— ліричні мотиви у творах Т.Г. Шевченка;

— вірші про Т.Г. Шевченка, Україну, рідну мову, рідний край.

Подання заявок триватиме до 10 травня 2014 р. Модератор фестивалю – Євген Дзюба, тел. 050-814-68-70.

22 травня 2014 року запрошуємо, конкурсанти та гостей фестивалю «Шевченко-Фест. Людина. Родина. Україна» взяти участь у параді вишиванок, який відбудеться біля пам'ятника Т. Шевченку у с. Свистунівка.

Модератор фестивалю — народна майстриня Раїса Бабій.

Голова журі – Павло Мовчан, поет, прозаїк, публіцист, громадський та політичний діяч, лауреат Національної премії ім. Т.Г.Шевченка.

Свята відбудуться за кошти громадських організацій та благодійників України, США, Канади, Австралії, українців світу, які будуть представлені на нашому сайті та на шпальтах наших медіа-партнерів.

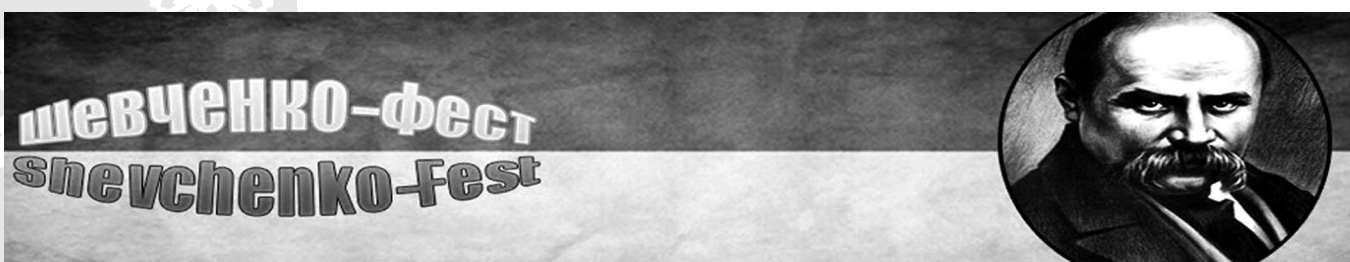
Просимо підтримати духовне відродження нашої молоді – майбутньої еліти Великої України і чекаємо учасників та глядачів на гостинній землі Сватівщини.

Подробиці на сайті:

www.Shevchenkofest.holes;

Шевченко-Фест. Людина. Родина. Україна.

З усіх питань звертайтеся, будь ласка, до голови Оргкомітету фестивалю Євгена Дзюби, моб. тел. 050-814-68-70, e-mail: Evgen_dzuba@ukr.net.

КОШТИ, НА ЯКІ НЕ МОЖЕ БУТИ ЗВЕРНЕНО СТЯГНЕННЯ

Як відомо, завершальною стадією судового провадження та примусового виконання рішень, відповідно до положень Закону України «Про виконавче провадження» (далі – Закон), є виконавче провадження. Державним виконавцем в ході виконавчого провадження на підставі ст. 32 Закону можуть застосовуватися заходи примусового виконання рішень, такі як звернення стягнення на кошти та інше майно (майнові права) боржника, у тому числі якщо вони перебувають в інших осіб або належать боржникові від інших осіб, а також звернення стягнення на заробітну плату (заробіток), доходи, пенсію, стипендію боржника.

При цьому, згідно із ст. 11 Закону, державний виконавець зобов'язаний вживати заходів примусового виконання рішень неупереджено, своєчасно і в повному обсязі вчиняти виконавчі дії. Так, на підставі ч. 3 зазначеної статті, державний виконавець має право накладати арешт на кошти та інші цінності боржника, зокрема, на кошти, які перебувають на рахунках і вкладах у банках, інших фінансових установах, на рахунки в цінних паперах, а також опечатувати каси, приміщення і місця зберігання грошей.

Водночас, у випадках, передбачених законом, виконання рішень судів та інших органів щодо стягнення коштів можливе органами доходів і зборів, банками та іншими фінансовими установами. Наприклад, рішення про стягнення коштів з державних органів, державного та місцевих бюджетів або бюджетних установ виконуються органами, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів.

Слід зазначити, що відповідно до ст. 20 Закону, державний виконавець має право проводити виконавчі дії щодо виявлення та звернення стягнення на кошти, що знахо-

дяться на рахунках та вкладах боржника в установах банків чи інших фінансових установах, на рахунки в цінних паперах у депозитаріях на території, на яку поширюється юрисдикція України.

Але не завжди державному виконавцю надаються повноваження щодо можливості звернення стягнення на кошти боржника. Розглянемо детальніше, у яких випадках застосовуються такі обмеження.

Так, виконавчі дії не здійснюються при зупиненні виконавчого провадження у випадку настання обставин, визначених у ст. 37 Закону, а саме у разі:

порушення господарським судом провадження у справі про банкрутство боржника, якщо відповідно до закону на вимогу стягувача поширюється дія мораторію, запровадженого господарським судом, крім випадків перебування виконавчого провадження на стадії розподілу стягнутих з боржника грошових сум (у тому числі одержаних від реалізації майна боржника) та виконання рішень у немайнових спорах;

здійснення тимчасової адміністрації неплатоспроможного банку або ліквідації банку відповідно до Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», крім випадків, пов'язаних з виплатою коштів за вкладами вкладників за договорами, строк яких закінчився, та за договорами банківського рахунку вкладників у межах суми відшкодування, що гарантується Фондом; витрат, пов'язаних із забезпеченням операційної діяльності такого банку; виплати заробітної плати, авторської винагороди, відшкодування шкоди, заподіяної життю та здоров'ю працівників банку;

сплати боржником або іншим гарантом у встановленому законодавством порядку (у тому числі за договорами про відшкодування ядерної шкоди) коштів на відшкодування ядерної шкоди, що дорівнюють або перевищують встановлену законом межу відпові-

дальності оператора ядерної установки;

внесення підприємства паливно-енергетичного комплексу до Реєстру підприємств паливно-енергетичного комплексу, які беруть участь у процедурі погашення заборгованості відповідно до Закону України «Про заходи, спрямовані на забезпечення сталого функціонування підприємств паливно-енергетичного комплексу». Але не зупиняється щодо виконання рішень про виплати заробітної плати, відшкодування матеріальної (майнової) шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю, стягнення аліментів;

затвердження плану санації боржника до порушення провадження у справі про банкрутство;

прийняття рішення про приватизацію вугледобувних підприємств відповідно до Закону України «Про особливості приватизації вугледобувних підприємств» протягом трьох років з моменту завершення приватизації;

надіслання виконавчого документа до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, у випадку, передбаченому частиною третьою статті 4 Закону України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень».

Забороняється звертати стягнення на кошти боржника — юридичної особи відповідно до ч. 5 ст. 65 Закону, а саме:

на кошти, що перебувають на спеціальному рахунку експлуатуючої організації (оператора) відповідно до Закону України «Про впорядкування питань, пов'язаних із забезпеченням ядерної безпеки»;

на суми авансових платежів та попередньої оплати за контрактами підприємств суднобудівної промисловості (клас 30.11 група 30.1 розділ 30, клас 33.15 група 33.1 розділ 33 КВЕД ДК 009:2010), отримані від замовників морських, річкових суден, інших плавучих засобів та суднової техніки, суднових двигунів, суднових приладів і оснащення або від замовників ремонту, модернізації морських, річкових суден, інших плавучих засобів та суднової техніки, суднових двигу-

нів, суднових приладів і оснащення, а також кошти у вигляді кредитів, які зазначені підприємства спрямовують на фінансування будівництва або ремонту морських, річкових суден, а також на виготовлення або ремонт суднової техніки, суднових двигунів, суднових приладів і оснащення, що перебувають на окремих рахунках зазначених підприємств.

Не звертається стягнення на кошти боржника-фізичної особи згідно вичерпного переліку, передбаченого ст. 73 Закону, яким керуються підприємства, установи, організації, фізичні особи чи фізичні особи-підприємці за місцем отримання боржником відповідних доходів при здійсненні утримань на підставі постанови державного виконавця із заробітної плати, пенсії, стипендії та інших доходів боржника, а саме на:

вихідну допомогу, що виплачується в разі звільнення працівника;

компенсацію працівнику за невикористану відпустку, крім випадків, коли особа під час звільнення одержує компенсацію за відпустку, не використану протягом кількох років;

компенсацію працівнику витрат у зв'язку з переведенням, направленням на роботу до іншої місцевості чи службовим відрядженням;

польове забезпечення, надбавки до заробітної плати, інші кошти, що виплачуються замість добових і квартирних;

матеріальну допомогу особам, які втратили право на допомогу по безробіттю;

допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами;

одноразову допомогу у зв'язку з народженням дитини;

допомогу по догляду за дитиною;

допомогу особам, зайнятим доглядом трьох і більше дітей віком до 16 років, по догляду за дитиною-інвалідом, по тимчасовій непрацездатності у зв'язку з доглядом за хворою дитиною, а також на іншу допомогу на дітей, передбачену законом;

допомогу на лікування;

допомогу на поховання;

щомісячну грошову допомогу у зв'язку з

обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та особистого підсобного господарства громадян, які проживають на території, що зазнала радіоактивного забруднення;

дотації на обіди, придбання путівок до санаторіїв і будинків відпочинку за рахунок фонду споживання;

суми неоподаткованого розміру матеріальної допомоги;

грошову компенсацію за видане обмундирування і натуральне постачання;

вихідну допомогу в разі звільнення (виходу у відставку) з військової служби, служби в органах внутрішніх справ та Державної кримінально-виконавчої служби України, а також грошове забезпечення, що не має постійного характеру, та в інших випадках, передбачених законом.

Відповідно до вимог ст. 72 Закону тільки за рішеннями про стягнення аліментів, про відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, а також втратою годувальника може бути звернено стягнення на:

допомогу по державному соціальному страхуванню, яка виплачується у разі тимчасової непрацездатності та в інших випадках;

допомогу по безробіттю;

соціальну допомогу інвалідам з дитинства, призначену відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам».

В ході виконавчого провадження державним виконавцем можливе звернення стягнення на заробітну плату, пенсію, стипендію та інші доходи боржника, але за умови, що:

у боржника відсутні кошти на рахунках у банках чи інших фінансових установах;

у боржника відсутнє майно або його недостатньо для покриття в повному обсязі сум, належних до стягнення;

на виконанні рішення про стягнення періодичних платежів;

сума стягнення не перевищує трьох мінімальних розмірів заробітної плати.

Існують обмеження і щодо розміру відрахувань із заробітної плати, пенсії, стипендії

та інших доходів боржника.

Утримання із заробітної плати проводяться під час кожної її виплати аж до повного погашення заборгованості. При цьому, відповідно до ст. 70 Закону, відрахування здійснюються із суми, яка залишається після утримання податків, зборів та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Відповідно до ч.1 ст. 128 Кодексу законів про працю України, при кожній виплаті заробітної плати загальний розмір усіх відрахувань не може перевищувати 20%, а у випадках, окремо передбачених законодавством України, – 50% заробітної плати, яка належить до виплати працівникові. Також ст. 70 Закону визначені виключні випадки, коли граничний розмір утримань обмежується не звичайними 20% від заробітної плати працівника, а зростає до 50%, а саме при:

стягненні аліментів;

відшкодуванні шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю;

відшкодуванні шкоди у зв'язку із втратою годувальника;

відшкодуванні збитків чи шкоди, заподіяних злочином.

Не може перевищувати 50% суми заробітної плати, яка належить до виплати і загальний розмір усіх відрахувань із заробітної плати за кількома виконавчими провадженнями.

Щоправда, вищезазначені обмеження не поширюються на відрахування із заробітної плати при відбуванні виправних робіт і при стягненні аліментів на неповнолітніх дітей – за таких обставин розмір відрахувань не може перевищувати 70%.

Звернення стягнення на стипендію та інші доходи боржника відбувається в такому ж порядку, як і стягнення на заробітну плату.

Порядок звернення стягнення на пенсію встановлюється Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». Відповідно до ст. 50 вказаного закону, розмір відрахування з пенсії обчислюється з суми, що належить пенсіонерів до

виплати і становить не більше 50% її розміру, якщо вони спрямовуються на утримання членів сім'ї (аліменти), на відшкодування збитків від розкрадання майна підприємств і організацій, на відшкодування пенсіонером шкоди, заподіяної каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, а також у зв'язку зі смертю потерпілого, на повернення переплачених сум заробітної плати в передбачених законом випадках. З усіх інших видів стягнень розмір відрахувань не повинен пе-

ревищувати 20% пенсії.

Наостанок слід зауважити, що вищезазначені обмеження не звільняють боржника від відповідальності, покладеної на нього відповідним рішенням суду чи рішенням іншого органу (посадової особи).

**Матеріал підготувала
Олена КОМАРОВА,
юрист НАКСУ**

ВИМУШЕНА ЗАМІНА БОРЖНИКА У ЗОБОВ'ЯЗАННЯХ

У разі смерті позичальника за кредитним договором при наявності спадкоємців відбувається заміна боржника у зобов'язаннях, а не спадкування.

Прагнення фінансових установ у будь-який спосіб зробити ризики за наданими кредитами мінімальними досить зрозумілі, оскільки навіть за наявності такого забезпечення зобов'язання, як порука чи іпотека, фінансова установа може залишитися без запланованого прибутку, а то і взагалі зазнати збитків. Так, наприклад, якщо позичальник помер, то його спадкоємець несе відповідальність лише в межах вартості майна, отриманого у спадок, що не виключає того, що така сума може виявитися значно меншою, ніж сума боргу. А чи несе відповідальність за такими зобов'язаннями іпотекодавець, який поручився за виконання зобов'язання померлим? Єдиної думки у судів з цього приводу не було до розгляду Верховним Судом України справи №6-18цс13.

Так, у вересні 2010 року громадянин К. та громадянка К., які діяли в інтересах своїх неповнолітніх дітей громадянина Л. та громадянки Б., звернулися до Луцького міськрайонного суду Волинської області з позовом до Публічного акціонерного товариства «Укрсоцбанк» (далі – ПАТ «Укрсоцбанк») про визнання договору іпотеки припиненим.

Як впливає із матеріалів справи, 17 березня 2008 року з метою забезпечення зобов'язання за кредитним договором про на-

дання відновлюваної кредитної лінії (далі – кредитний договір) громадянкою А. між ПАТ «Укрсоцбанк» і неповнолітніми громадянином Л. та громадянкою Б., в інтересах яких діяла їх мати, громадянка К., був укладений договір іпотеки, за яким в іпотеку була передана чотирикімнатна квартира, власниками якої є неповнолітні громадянин Л. та громадянка Б.

10 листопада 2009 року громадянка А. померла, а спадкоємцем стала її дочка громадянка Ж.

В липні 2010 року позивачі отримали лист Волинського відділення Львівської обласної філії ПАТ «Укрсоцбанк» щодо надання згоди на забезпечення виконання зобов'язання за кредитним договором нового боржника громадянки Ж. Вважаючи, що забезпечення зобов'язання нового боржника за кредитним договором суперечить правам та інтересам дітей, які є співвласниками квартири, позивачі не погодились забезпечувати виконання цього зобов'язання.

В поданій позовній заяві позивачі просили суд визнати припиненими зобов'язання за іпотечним договором, укладеним 17 березня 2008 року.

Рішенням Луцького міськрайонного суду Волинської області від 7 липня 2012 року позовні вимоги були задоволені. При цьому, суд виходив з того, що, оскільки іпотекодавець не погодились забезпечувати виконання зобов'язання новим боржником, то договір

іпотеки припинено на підставі частини першої статті 523 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України).

Апеляційний суд Волинської області своїм рішенням від 13 липня 2012 року, яке було залишено без змін Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ (далі – ВССУ), скасував рішення місцевого суду і відмовив у задоволенні позовних вимог. Апеляційний суд зазначив, що стаття 17 Закону України «Про іпотеку» і стаття 593 ЦК України не передбачають такої підстави припинення договору іпотеки, як смерть боржника, за основним договором. У зв'язку із смертю боржника за кредитним договором відбувається не цілеспрямована заміна боржника в зобов'язанні за згодою сторін, а успадкування грошового зобов'язку спадкоємцем, що прийняв спадщину. Таким чином, оскільки заміна боржника не відбулася, то і норма частини 1 статті 523 ЦК України не підлягає застосуванню до спірних правовідносин.

Не погодившись із такою позицією судів, громадянка К. звернулася до Верховного Суду України (далі – ВСУ) із заявою, в якій просила скасувати ухвалу ВССУ від 28 серпня 2012 року у зв'язку з неоднаковим застосуванням касаційним судом положень статей 523, 1216 та 1218 ЦК України, що потягло за собою ухвалення різних за змістом судових рішень в подібних правовідносинах.

Для обґрунтування своєї позиції заявник надала для порівняння постанови ВССУ у справах №6-31038св11 від 18 лютого 2011 року та №6-43852св11 від 22 лютого 2012 року, в яких позиція суду полягала в тому, що зобов'язок щодо виконання зобов'язання за кредитним договором у випадку смерті позичальника може бути покладений на поручителя лише у випадку наявності у позичальника правонаступника, який прийняв спадок, та згоди поручителя нести відповідальність за нового боржника.

Розглянувши заяву громадянки К., ВСУ вирішив, що вона підлягає задоволенню. При ухваленні постанови Судова палата у цивільних справах ВСУ виходила з наступного.

Відповідно до частини 5 статті 3 Закону України «Про іпотеку», іпотека має похідний характер від основного зобов'язання і є

дійсною до припинення основного зобов'язання або до закінчення строку дії іпотечного договору.

Згідно із статтею 608 ЦК України, зобов'язання припиняється смертю боржника, якщо воно нерозривно пов'язане з його особою і у зв'язку з цим не може бути виконане іншою особою.

У разі смерті боржника його права та обов'язки за кредитним договором переходять до спадкоємців, які зобов'язані задовольнити вимоги кредитора повністю, але в межах вартості майна, отриманого у спадок. Спадкоємці повинні задовольнити вимоги кредитора шляхом внесення разового платежу, якщо інше не встановлено домовленістю між спадкоємцями і кредитором. А у разі відмови від разового платежу суд за позовом кредитора звертає стягнення на майно, передане спадкоємцям в натурі.

Відповідно до частини 1 статті 523 ЦК України порука або застава, встановлена іншою особою, припиняється після заміни боржника, якщо поручитель або заставодавець не погодився забезпечувати виконання зобов'язання новим боржником.

Проаналізувавши дані норми, Верховний Суд дійшов висновку, що у разі смерті боржника за кредитним договором та за наявності спадкоємців має місце заміна боржника за зобов'язанням, який несе відповідальність в межах вартості успадкованого майна.

У зв'язку з цим своєю постановою від 17 квітня 2013 року ВСУ скасував ухвалу ВССУ від 28 серпня 2012 року і направив справу на новий розгляд до суду касаційної інстанції, вказавши на те, що висновок касаційного суду був помилковим про те, що у разі смерті боржника, який був стороною кредитного договору, не відбувається заміна боржника в зобов'язанні, оскільки має місце успадкування грошового зобов'язку спадкоємцем.

Підготовлено юридичним департаментом НАКСУ за матеріалами газети «Юридична практика».

СТАРА БАЙКА НА НОВИЙ ЛАД

Жив Старий зі своєю Старою
Біля самого синього моря.
І жили вони в скромній хатинці
Ось уже двадцять літ і два роки.

Там Старий надавав все кредити,
А Стара мудрувала баланси.
Надавав він кредити споживчі
Карасям та уклейкам маленьким.

І не мав він великого зиску,
На ремонт все збирав копійчину...
Був у хаті старенький комп'ютер,
Слова доброго навіть не вартий.

Якось сталося так у Старого:
Що набралися деякі гроші.
Бачить дід, що втрачає доходи,
А кредити нема кому дати.

І пішов він шукати до моря
Позичальника з добрим
таланом...
А назустріч старому прямує
Просто Дуже Поважна Людина.

На руці сяє золотом ролекс
І машина чекає розкішна.
Придивився дідусь – то ж Микола!
З давнини босоногої пам'ять.

Обнялися, згадали дитинство,
Похвалився Микола бізнесом:
Добре йде, розширитися варто,
Треба грошей, десь тисяч зо
двісті,
Щоб відкрити нове
представництво.

Старий з дуру йому тут і каже:
„Головую, Миколо, я в спілці.
І кредити даю, але стільки...
Тут мені би порадитись треба!”

„Що тут радитись? — каже
Микола. —
По тобі твій дохід добре бачу!
Заплачу тобі, діду, я вдвічі,
Буде, друже, тобі новий рівень!”

Повернувся Старий до хатинки,
Каже бабі: „Даємо кредита.
Не якісь там маленькій уклеїці
І не тисячу гривень, а двісті!”

„Двісті гривень? Чого ж ти
радієш?” —
„Двісті тисяч! Поважній людині”.
— „Ой, не треба такого нам,
діду!
Ми з тобою вже стільки
працюєм
І ніколи не лізли в афери.
Що з тобою? Можливо
хворієш?”

„Скільки плачеш,
дурна же ти
баба,
Що
комп'ютер
то висне,

то глючить!
Як дамо ми Миколі кредита,
То і буде новенький комп'ютер!”

Посварилась стара, покричала.
Та що вдієш? Комп'ютера треба.
Так і дали Миколі кредита.

Місяць минув, приходять Микола,
Платить гроші, і все честь по
честі.

Каже: „Дякую, добрі люди,
Ось кредит, ось і Ваші проценти.

Тільки хочу, шановні, відкрити
Ще одне представництво. Такеє,
Щоб не тільки з району, — з
столиці,
Звідусіль підтягалися люди.
Та бракує мені тисяч триста...”

Як побачила баба проценти,
Слова проти Старому не каже.
Перед очі новенький комп'ютер,
Де ж тут розуму бабі набрати?

Розігнали вони всіх уклеюк
І надали Миколі кредита.
Місяць минув – немає Миколи.
Баба стала старого сварити:

„Гроші де? Та і де ж той Микола?”
— „Може, зайнята дуже людина.
Він мільйони великі крутить,
Не до часу йому наші гроші,
То для нього маленька дрібниця!”

Все ж зібрався, пішов до Миколи.
Каже: „Прошу, пробач, але ж баба
Все скавчить про якісь
нормативи.
Каже, треба повернення швидко.”

„Зачекай, — відповів тут Микола,

В мене зараз нема вільних
грошей.
Ось я тижнів за два розкручуся
Все віддам, та іще і з пенею!”

От два тижні минули, йде третій,
Від Миколи ні слуху, ні духу.
Баба діда жене до Миколи.
Той приходять, докликався ледве
— Не хотіли до шефа пускати.

Все ж пустили, заходить. Микола,
Враз насупивши брови, питає:
„Що ти, діду, до мене все
ходиш?
Я ж по-людськи сказав —
зачекати!”

„Ой, пробач, друже, баба заїла!
Акта нам принесли з
Нацфінпослуг.
Треба їхати до Києва хутко”. —
„Ну то їдь! Та хіба ж я тримаю?”

„Та мені ж треба буде довести,
Що я виправлю все дуже
швидко”. — „Ну доведь, чим же я
заважаю?”

Що робити старому? Він — в
Київ.
Натерпівся там сорому страшно,
Умолвив, щоб надали відстрочку
«За три місяці все уладнаю!»

Повертається — і до Миколи.
Там з порогу Старого погнали:
„Тут вже тиждень такого немає,
Він всім винен — і людям, і
банкам,
І ховається десь у офшорі.
А якщо хочеш борг повернути,
То про гроші забудь — ти їх
втратав!”

До хатинки – замок там сталевий,
А на ганку сидить його бабця
І старенький комп'ютер тримає.
„Все, Старий! В нас немає
хатинки —
За несплату оренди погнали,
Хатній скарб навіть
повикидали
І комп'ютер новий відібрали.

А мораль у байки дуже проста,
А мораль у байки буде така:
НЕ ЗВ'ЯЗАВСЯ Б ДІД З ВЕЛИКИМ
КРЕДИТОМ,
НЕ ЛИШИВСЯ Б ВІН З
РОЗБИТИМ КОРИТОМ.

МАРІЧКА ЗОЗУЛЯ

ЯК СВЯТКУЄ ПЛАНЕТА

Готуючись до одного з найяскравіших свят у році, усі ми прагнемо зробити його таким, щоб запам'яталося надовго (у кращому сенсі). Останні десятиріччя ми додали трохи „європейства” до відзначення переходу у наступний часовий проміжок: набули популярності новорічні поїздки на гірськолижні курорти чи в тропічні країни, наші домівки прикрашаються західними святковими атрибутами тощо. Суспільство не стоїть на місці, відбувається культурна асимляція напроति вагу тим часам, коли перед кожним жителем нашої країни був один і той же новорічний стіл і стандартний набір розваг. Пропонуємо добірку про відзначення новорічних свят у різних країнах. Можливо, вона наштовхне на ідеї про те, як урізноманітнити і власне святкування.

Австрія

У 1691 році Папа Інокентій XII підписав указ, згідно з яким Новий рік в Австрії стали святкувати в ніч з 31 грудня на 1 січня. Останній вечір старого року називається в Австрії Вечір Святого Сильвестра. На честь цього свята австрійці готують пунш з червоного вина з цукром і корицею. Опівночі з церковних веж лунають звуки труб, що сповіщає про настання Нового року. У великих містах проходять феєрверки. І, звісно ж, Австрія не була б Австрією, якби в новорічний вечір зрадила своїм музичним традиціям: вже багато років поспіль у Віденській опері 31 грудня та 1 січня грають найвідомішу оперету Й.Штрауса «Летюча миша». Новорічний вечір дає старт карнавальному сезону, який називається Fasching і триває аж до Великого посту.

Аргентина

Новий Рік в Аргентині не є таким вже великим святом. В основному Новий Рік зустрічають вдома з ріднею — це дуже домашнє свято, як і багато інших. Аргентинці збира-

ються в колі близьких людей, опівночі відкривають шампанське і промовляються привітання. Пізніше молодь збирається на дискотеках і продовжує святкування. А їхні батьки проводять час у розмовах удома до ранку.

Багами

На Багамах обожнюють святкувати Новий рік. Приходить на Райські острови він весело і шумно. З 2 до 8 години вечора Новий рік наповнює атмосферу свята фестивалем Junkanoo, енергійним барвистим парадом яскраво вираджених учасників, з піснями і танцями під ритмічний акомпанемент барабанів, дзвіночків і дудок. Учасники параду об'єднуються в групи, їхні костюми, танці і музика — все підпорядковано обраній темі. Наприкінці параду судді обирають кращих за трьома категоріями — найкраща музика, найкращі костюми і найкраще загальне враження. Переможці отримують грошові призи. Паради проходять по всіх Багамських островах, але найбільш яскравим вважається свято в Нассау.

Болгарія

Свято дуже яскраве і барвисте завдяки звичаям і традиціям, властивим болгарам. Починають святкувати його ввечері 31 грудня. Вважається, що чим багатше заставлений стіл, тим родючішим буде рік. Саме тому стіл має ломитися від страв. У середину столу ставлять обрядові короваї, прикрашені зображеннями виноградних лоз і вуликів, ниви і саду. У коровай обов'язково кладуть монету. Особливе місце займає баниця (листовий пиріг) із запеченими всередині кизилловими гілочками, кожна з яких символізує дім і домашню живність, здоров'я і успіх у навчанні. Перед вечерею найстаріший член сім'ї кадить кмином стіл, читає молитву і розламає коровай.

У цю ніч відбувається багато обрядів з побажаннями благоденства. Але з особливим нетерпінням чекають побажань, які промов-

ляють сурвакари — підлітки і молоді люди, які після опівночі ходять з будинку в будинок з кизилловими гілками в руках. Вони поплескують ними господарів по спині з побажаннями доброго здоров'я, довголіття та усіляких успіхів у житті.

Бразилія

Новий рік у Бразилії є літнім святом, бо починається в розпал літа, яке збігається за часом з нашою зимою. Ще в жовтні вулиці міст починають прикрашати різнобарвною ілюмінацією, а штучні ялинки наряджають традиційними іграшками. Всі ці атрибути перебувають там до середини січня, хоча слід зазначити, що в тридцятиградусну спеку новорічні приготування, так само як Діди Морози зі Снігуроньками, виглядають дещо неприродно.

На Новий рік бразильці зазвичай збираються кількома сім'ями за одним столом великими веселими компаніями. Молодь віддає перевагу заходам, більш відповідним її віку.

На це свято прийнято одягати білий одяг, дарувати невеликі презенти, оскільки основні подарунки даруються на Різдво. Новий рік особливо чудовий в Ріо-де-Жанейро, де прийнято кидати в океан білі квіти, від чого береги стають білосніжними. Можна собі уявити, як красиво виглядають на такому березі тисячі людей у білому одязі, що насолоджуються грандіозним салютом, іскри якого тануть в Атлантичному океані!

Великобританія

Святкування Нового року у Великобританії відзначається не так урочисто і повсюдно. Це свято більше люблять в Шотландії, аніж Англії чи Уельсі. Головне зимове свято у Британії — це Різдво а Новий рік, радше, можна назвати продовженням святкових різдвяних днів.

Напередодні Різдва на центральній Трафальгарській площі Лондона встановлюють головну ялинку країни ще з 1841 року, коли королевою Вікторією був виданий декрет про дозвіл встановлення головної ялинки.

Британці святкують Новий рік відповідно до місцевих, національних традицій і особистих уподобань. Молодь в основному відзначає Новий рік на новорічних вечірках, які починаються близько 8 години вечора і тривають до ранку. Також популярні танцювальні новорічні вечори. Як і в усьому світі, у переддень Нового року багато хто приймає важливі для себе рішення: у Новому році кинути пити, курити, почати жити так, як хочеться, а не як виходить. Але, на жаль, далеко не всі втілюють свої мрії в життя.

Німеччина

Прихід Нового року в Німеччині святкують з 31 грудня на 1 січня, за що німці вдячні папі Грегору XIII і його календарю. Новорічне свято в Німеччині називають Сильвестр, щоправда, далеко не кожному німцеві знайомий цей святий, життя і діяльність якого ніяк не пов'язана з Новим роком і календарем, просто останній день року, 31 грудня — дата його смерті і день його поминання.

«Що робитимеш у новорічну ніч?», — таке питання в Німеччині можна не ставити. У цю ніч важко відчувати себе самотнім. Одне з найфантастичніших за розмахом свят проходить в Берліні: довжина новорічної вуличної вечірки — до 2 кілометрів, а різнобарвне шоу в нічному небі триває більше години. Піднімаючи келих з шампанським, німці кажуть: «Prost Neujahr» (з латини — «це може вдатися»).

Звичай зустрічати наступаючий рік феєрверком прийшов з давнини. Стріляючи з рушниць і гармат, люди відлякували злих духів. Жителі деяких регіонів країни стріляли в досвітніх сутінках першого дня Нового року в садах, щоб дерева принесли в новому році багатий урожай. Бажано було при цьому не поцілити в саме дерево. У Вестфалії селяни в новорічну ніч збиралися у коваля біля ковадла, щоб провести рік, що минає, під ритмічні удари.

Греція

1 січня — важлива дата в Греції не лише

тому, що це перший день Нового року, а й тому, що це День Св. Василя (Агіос Васіліас), якого греки шанують за доброту і щедрість до бідняків.

Жителі Греції, йдучи у гості святкувати Новий Рік, беруть із собою камінь, який кидають біля порогу гостинного дому. Якщо камінь важкий, кажуть: «Нехай багатства господаря будуть важкі, як цей камінь». А якщо камінь маленький, то бажають: «Нехай більмо в оці у господаря буде таким же маленьким, як цей камінь». Прийнято обмінюватися і так званими «фотіком»: палицями з нанизаними на них цитрусовими, інжиром, яблуками, льодяниками і свічкою нагорі. Існує також звичай, згідно з яким рівно опівночі глава сімейства виходить у двір і розбиває об стіну плід граната. Якщо його зерна розлетяться далеко по двору, у новому році сім'я житиме щасливо. Після цього ритуалу члени сім'ї повинні вмочити палець у мед і облизнути його.

У Новий рік по-грецьки не можна кричати, молоти і пити каву, впускати в дім чорних собак, бити посуд і багато іншого. В Давній Греції початок року припадав не на 1 січня, а на найдовший день у році — 22 червня.

Данія

Тут святкування Нового року супроводжується безліччю феєрверків і телевізійною трансляцією щорічної новорічної промови королеви. Промова прем'єр-міністра зазвичай транслюється ввечері 1 січня. Опівночі по данському телебаченню показують годинник копенгагенської ратуші, данці п'ють шампанське і їдять пиріг у вигляді конуса. Маленьким данцям дарують дерев'яну або плюшеву ялиночку з тролем. Данці вірять, що лісовий пустун — це втілення душі дерева. Опівночі господиня подає на святковий стіл величезну миску солодкої рисової каші з захованим горішком. Ця традиція особливо подобається незаміжнім дівчатам: якщо попадеться горішок — наступного року буде весілля. Всім іншим гарантується просто щасливий новий рік. Що теж непогано!

Іспанія

Новий рік в Іспанії — це середина святочного періоду або, як його називають іспанці, священного двенадцатидення, що починається 25 грудня в Різдво і завершується 6 січня Днем Волхвів. Новорічну ніч іспанці зустрічають не вдома, а найчастіше на заповнених святкують вулицях, у барах і ресторанах, на дискотеках та народних гуляннях. Після святкової вечері в сімейному колі іспанці вирушають на головну міську площу, у Мадриді — це Сонячні Ворота.

Існує досить молода традиція — одягання на свято червоного спідньої білизни. І, звичайно, в країні вина в Новий рік вино — самий вживаний напій. Чи варто згадувати про феєрверки, салюти, хлопаки і петарди, коли про любов іспанців до святкового безладу краще за будь-які слова говорить щорічне свято Фальяс у Валенсії, під час якого місто живе ніби на вулкані?

Камерун

Сучасний Камерун дуже мало цікавиться західною культурою і західними цінностями, віддаючи перевагу національній культурі і традиціям. Тому й Новий рік камерунці відзначають по-своєму. Найголовніший африканський звичай у цей день полягає в тому, щоб дорослі давали монетку кожній дитині, яка їх привітає. Вважається, якщо монетку не дати — злі духи будуть дуже незадоволені... Тому діти в Камеруні на Новий рік почувають себе багатіями, а дорослі через цю традицію намагаються не виходити в цей день з дому.

Кіпр

Лиш тільки стрілки годинника рушають за «12», як вже лунають гучні радісні вигуки людей. Під небом розкриваються різнокольорні парасольки феєрверків і дружні компанії починають водити хороводи. Часто до одного хороводу приєднуються інші, і всі починають танцювати. На Кіпрі танцюють всі: від малого до старого, і до збереження танцювальних традицій ставляться з особливим трепетом. Навіть сучасна молодь в

зможі показати основні варіації народних танців. Після танцювального відступу — відразу до новорічного столу!

Хороші господині за день до Нового року трудяться над солодкою святковою стравою, що нагадує сочиво. Це — частування для Святого Василя, який може зайти в будинок в образі звичного Санти. Віруючі сім'ї прикрашають солодке сочиво свічкою, яку ставлять у середину блюда, і залишають його на ніч, щоб Василь бачив, що в цьому домі його чекають. Також поряд з головною святковою стравою кладуть гаманець, щедро наповнений монетами, щоб майбутній рік сім'я прожила в достатку.

Китай

У Китаї свято Нового року проходить досить непомітно. Ніяких гучних нічних засід, новорічних «Вогників», виблискуючих ялинок і червононосих Дідів Морозів. Лише у великих торгових центрах, віддаючи данину західним традиціям, ставлять подекуди блискучі штучні ялинки і лялькових Санта Клаусів, а китайці відправляють своїм західним друзям електронні новорічні листівки. Але робиться це до Різдва 25 грудня, а не до Нового року.

Новий рік у Китаї аж до 20 століття відраховується за місячним, а не за звичним нам календарем, а Юань-дань відзначався в перший день першого місячного місяця. 1949 року уряд щойно створеної Китайської Народної Республіки ухвалив називати перший день місячного календаря «Святом Весни», а 1 січня за західним календарем — «Юань-дань» (перший, початковий день нового року). З цього часу 1 січня став офіційним державним святом Китаю. Але й сьогодні китайці, як і раніше, не відзначають цей день, не сприймаючи його як святковий. «Західний» Новий рік — не конкурент Святу Весни.

Куба

Святкування Різдва на Кубі було дозволено тільки з 1998 року, до того ж католицизм — не найпопулярніша релігія на Остро-

ві. Але звичай відзначати Nochebuena (Різдвяний вечір) існує. Замість ялинки на Кубі наряджають місцеву хвойну рослину — араукарію (невисоке деревце, що нагадує ялинку, з горизонтальними жорсткими гілками і колючою хвоєю).

Перед приходом Нового року кубинці наповнюють всі глечики, відра, тази і миски водою, і коли годинникова стрілка завмирає на цифрі 12, воду урочисто виливають з вікон. Це означає, що старий рік пішов, і йому бажають світлого, як вода, шляху. 30-градусна груднева спека не дає замерзнути промоклим громадянам, і все це тільки додає веселощів у новорічну ніч.

До речі, за деякими відомостями, годинник на Кубі б'є на Новий рік не 12, а лише 11 разів. Оскільки 12-й удар припадає саме на Новий рік, годиннику дають відпочити і спокійно зустріти свято разом з усіма. Торжество в цій країні проходить вельми барвисто: великі карнавали і феєрверки, багато веселих і щасливих людей і стільки ж гарного настрою.

Нігерія

Новий рік у Нігерії — грандіозна подія, він проходить з піснями, танцями та частуванням. Люди використовують саморобні смолоскипи для оголошення про прихід Нового Року. Дуже популярні в Нігерії новорічні маскарadi, в них беруть участь виключно чоловіки. Маскарад включає наслідування людині чи тварині і супроводжується національними танцями. Новорічні маскарadi проводяться для розваги, щоб покарати лиходіїв і донести послання любові, надії і миру в Новий Рік. За традицією у цей день нігерійці також відвідують храми для посвячення молитви Богові, що допоміг їм увійти в Новий рік.

Нідерланди

Це свято голландці називають Старий-Новий. У великих містах і, насамперед, у Амстердамі, два дні (30-31 грудня) під завивання сирен автомобілів безперервно вибухають хлопки і гремить салют. Вечірки

йдуть цілодобово, клуби і дискотеки роблять ексклюзивні декорації і готують спеціальні програми. Апогей настає опівночі. Місто осягається хвилею вогнів: рвуться салюти. Півгодини звучить шалена канонада.

У Нідерландах існує і особливий новорічний напій — «слем». Його готують з гарячого молока, в який кладуть чай, цукор, корицю, цедру лимона, шафран, гвоздику і мускатний горіх.

До Нового року і Різдва вся країна, особливо Амстердам, завалена сувенірами. Типово голландський подарунок — рідкісні цибулини тюльпанів у красивих кухликах.

Нова Зеландія

Новозеландці зустрічають Новий рік другими на планеті, слідом за жителями Тонго. Замість снігу та шампанського під бій курантів — місцеве пиво і гарячий пісок на пляжі. Замість ошатної ялинки — квітуча пахутокава в парках (вічнозелене дерево з червоними квітами). Замість олів'є і мандаринів — барбекю і морозиво.

Час з грудня по лютий тут період літніх канікул і відпусток. Ділове життя в країні практично завмирає.

Повсюдно проходять численні винно-музично-культурні фестивалі: фестиваль «клуб Пхат», BW кемпінг-фестиваль, Фестиваль Highlife NYE Experience. Найвідоміший серед молоді (він же самий дешевий) — фестиваль Ритму і Вин. У корінного населення Нової Зеландії — маорі — Новий рік настає в кінці травня — на початку червня, коли всі зірки сузір'я Плеяди стають видні на небі. Під час триденного святкування поминали померлих і зустрічали нове життя. На жаль, святкування Нового року у маорі поступово втрачається, і багато хто відзначає це свято, як і європейці.

Панама

Панамці дуже трепетно ставляться до численних новорічних традицій і передають їх майбутнім поколінням. Один з найпоширеніших звичаїв на Новий рік — зустріти його якнайгучніше. У момент приходу Нового

року піднімається неймовірний шум: гудуть автомобілі, кричать люди, гавкають собаки... За давнім повір'ям, шум і світло відлякують зло. Дуже популярне тут спалювання на вогнищі різних ляльок і манекенів, які виготовляються вручну з паперу, соломи та інших матеріалів. Спалюючи ляльки на багатті, жителі Панами проводжають старий рік, а разом з ним і всілякі напасті, негаразди, невдачі і хвороби. І, звичайно ж, в Новий рік панамці не можуть обійтися без візитів: люди відвідують родичів, друзів, щоб привітати їх зі святом і побажати удачі в наступаючому році.

Португалія

Новий рік в містах і селах справляється по-різному. Але скрізь потрібно перед святом вимити до блиску вікна і дзеркала. Городяни люблять проводити цю ніч на вулиці, в гуляннях, танцях. Коли міський годинник б'є північ, починаються взаємні привітання, побажання щастя, обмін подарунками. Вдома кожного чекає щедра, по можливості, вечеря. Вранці люди йдуть до церкви, потім знову пригощаються. Сільська молодь в химерних нарядах і масках у новорічну ніч ходить по домівках, співаючи новорічних пісень. Ходять, зазвичай під проводом «старого» і «старої», фігури яких зроблені з соломи і одягнені у лахміття. Пізніше їх урочисто спалюють. Це спалювання — знову ж таки символічне знищення старого року з усіма його неприємностями.

Є ще один «вогняний» ритуал: злегка обпалюють поліно і зберігають його весь рік, а якщо в дім прийде нещастя, то це поліно спалюють дотла. Португальці вірять, що в такому разі добрий дух домашнього вогнища відразу ж приходить на допомогу.

Таїланд

У 1940 році уряд Таїланду прийняв рішення святкувати Новий рік 1 січня. Незважаючи на це, головним святом Таїланду залишився традиційний Тайський Новий рік або Сонгкран, який проходить у квітні. Тим не менш, святкування Нового року почина-

ють відзначати традиційно напередодні, як і в більшості країн світу: всюди проводяться святкові ярмарки, фестивалі, виставки та інші розважальні заходи. За три дні до настання свята в буддійських храмах починають читати особливі передноворічні молитви — хурали, присвячені початку нового часового циклу. У переддень свята у всіх будинках проводиться обряд очищення, під час якого з дому і з життя кожної людини «викидаються» всі невдачі і все погане, що накопичилося за попередній рік. Його здійснює запрошений в будинок лама за участю всіх членів сім'ї. Характерним елементом свята є також обряд символічного знищення у вогні ворогів віри, який проводиться в монастирях зазвичай за два дні до святкування. Для цього обряду виготовляється сор — висока увінчана черепом піраміда з рейок, паперу та тіста, що нагадує наконечник стріли. Під ритуальні молитви в сор «вкладають» погану карму громади за минулий рік і урочисто спалюють на вогнищі. Боротьбу з ворогами віри символізує і обряд линга: зіплена з тіста фігурка Торма, що уособлює зло і ворогів віри, урочисто розрубуються на 12 частин і спалюється як жертва, принесена владіці смерті Ямі.

Туніс

На Новий рік Туніс потопає в квітах і зелені. Святкова атмосфера панує всюди. Традиційні новорічні страви тунісці готують з особливою увагою: в'ялені ребра баранчика прикрашаються бобовими та іншими овочами. Також на святковому столі обов'язково присутні страви з тушкованої зелені, пироги і тістечка, щоб Новий рік був таким же зеленим, плідним і солодким. Діти в цей день ласують стравою кускус (страва на основі проса або іншої крупи з тушкованим м'ясом та овочами), який подають на дерев'яній тарілці, а в центр блюда поміщають фігурку з карамелі у вигляді півня чи оленя. І, звичайно, незмінним атрибутом свята залишається прикрашена ялинка, правда в Тунісі замість ялинки наряджають сосну.

Туреччина

Відзначаючи Новий рік, турки віддають шану Ататюрку. Батько всіх турків звів в один з догматів Турецької республіки принцип секуляризму. Підтвердженням цього стало введення в Туреччині з 1 січня 1926 року григоріанського літочислення. Це пояснюється тим, що в зовнішній політиці Туреччина завжди орієнтувалася на держави, що живуть за західнохристиянським літочисленням.

Основна частина новорічних урочистостей припадає на Стамбул — в цьому місті значну частину населення становлять християни. Тут же знаходиться резиденція Константинопольського патріарха. Всюди даються концерти на свіжому повітрі, штовхання на бульварах супроводжується нетерплячими звуками клаксонів. Треба сказати, що турки — толерантний народ, багато з них справляють свята не тільки своєї конфесії. Тому в Туреччині з однаковим нетерпінням чекають і новорічну ніч, і Мухаррам, і Навруз Байрам. Але все-таки Турецька республіка — мусульманська країна, і Новий рік для неї — нехай звичне, але чуже свято. Виняток становлять лише курорти Турецької Рів'єри, де воно відзначається з певним розмахом.

Фінляндія

Різдво і Новий рік у Фінляндії — це свята, в яких реальність тісно переплітається з міфами і казками, це блискучі пластівці білого снігу, вогні, що переливаються всіма кольорами веселки, і загальні веселощі. Красиві старовинні традиції створюють атмосферу свята вже протягом всього передріздвяного періоду, насичуючи святкування різними фарбами.

Святковий настрій зберігається до Водохрещі 7 січня. А це означає, що у Фінляндії можна відсвяткувати і православне Різдво. Для більшості людей ці свята у Фінляндії неможливо уявити собі без Санта Клауса. І це не випадково, бо ж відомо, що справжній Санта живе у фінській Лапландії.